

REVIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

PLANINSKI

U N I K

11
2017

3,90 €

**Franček Knez
1955-2017**

IZ PLANINSKE ZALOŽBE – AKCIJA

-50%

Plezalni vodnik Repov kot, Kamniška Bela

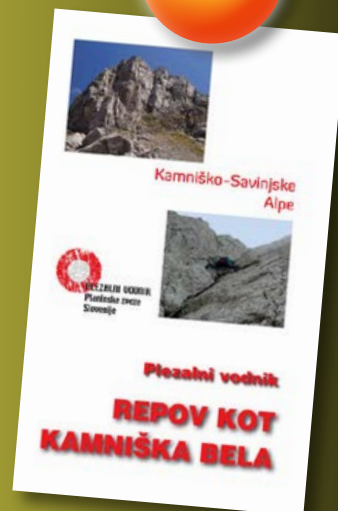
Od doma v Kamniški Bistrici se nam odpre pogled na v nebo kipeče vrhove kamniških gora – na zahodni strani se bohotijo vrhovi Kalške gore, Grintovca, Kogla, Štruca in Skute, Kaptanski greben zakriva pogled na Tursko goro, Brano in Planjavo, tik nad izvirom hladne Bistrice pa že slutimo strma pobočja Zeleniških špic, strmo pregrado, ki ločuje Repov kot od Kamniške Bele.

Kot večina plezalnih vodnikov Planinske zveze Slovenije se tudi ta zaključí s seznamom zaledenelih slapov ter tokrat le enega plezališča, ki je za razliko od večine ostalih postavljeno v pravo gorsko okolje.

Format: 130 x 210 mm; 270 strani, šivano

CENA: V času od 15. 11. 2017 do 15. 12. 2017 lahko plezalni vodnik Repov kot, Kamniška Bela kupite po akcijski ceni s 50-odstotnim popustom: 14,95 € (redna cena: 29,90 €).

*DDV je vračunan v ceno. Stroške poštnine plača naročnik.

Najnovjši planinski zemljevidi PZS v merilu 1 : 25 000

Zemljevid je pomanjšana, posplošena in grafično ponazorjena slika dela zemeljske površine na različnih nosilcih podatkov (papir, zaslon, plastika, les ...). Z zemljevida lahko razberemo podatke, ki jih v naravi po navadi ne zasledimo: imenoslovje, nadmorsko višino, naravne in kulturno-zgodovinske znamenitosti, funkcije določenih objektov, podzemne objekte, globino stoječih voda, potek administrativnih mej in zavarovana območja.

Planinsko pravilo je, da se nikoli ne odpravimo v neznan gorski svet brez ustreznega zemljevida in osnovnih pripomočkov za orientacijo.

Tokrat vam predstavljamo najnovjše planinske zemljevide Planinske zveze Slovenije v merilu 1 : 25 000.

I N F O R M A C I J E · N A K U P · N A R O Č I L A

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE, PLANINSKA TRGOVINA PZS

NA SEDEŽU Dvorakova ulica 9, Ljubljana, v času uradnih ur (v ponedeljek in četrtek od 9. do 15. ure, sredo od 9. do 17. ure, petek od 9. do 13. ure; odmor za malico: 10.30–11.00).

PO POŠTI p. p. 214, SI-1001 Ljubljana

PO TELEFONU 01 43 45 684 v času uradnih ur brezplačna telefonska številka 080 1893 (24 ur na dan, vse dni v letu)

PO FAKSU 01 43 45 691

E-NAROČILA trgovina@pzs.si ali spletna trgovina PZS: <http://trgovina.pzs.si>.

SLOVENSKI PLANINSKI MUZEJ

Triglavska cesta 49, 4281 Mojstrana • telefon: 08 380 67 30 • faks: 04 589 10 35 • e-naročila: info@planinskimuzej.si

IZDAJATELJI IN ZALOŽNIK:
Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja petnajstega v mesecu.
Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke,
ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.
117. letnik

NASLOV UREDNIŠTVA:

Planinska zveza Slovenije
Uredništvo Planinskega vestnika
Dvorakova ulica 9, p. p. 214, SI-1001 Ljubljana
T: 01 434 56 90, F: 01 434 56 91
E: pv@pzs.si
www.planinskivestnik.com
www.pvkalozalo.si
www.facebook.com/planinskivestnik

ODGOVORNI UREDNIK:

Vladimir Habjan

UREDNIŠKI ODBOR:

Emil Pevec (tehnični urednik), Marta Krejan Čokl,
Zdenka Mihelič, Irena Mušič Habjan, Mateja Pate,
Dušan Škodič, Tina Leskošek, Mire Steinbuch

LEKTORIRANJE:

Marta Krejan Čokl, Mira Hladnik, Vera Šeško,
Sonja Čokl

OBLIKOVANJE:

Mojca Dariš

GRAFIČNA PRIPRAVA IN TISK:

Schwarz print, d. o. o.

Tiskano na NEO MATT papirju, Triglav papir

NAKLADA: 4600 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte
po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na
elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo.
Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave,
krajsanja, povzemanja ali delnega objavljajanja nenaročenih
prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in
prostorski možnosti. Mnenje avtorjev ni tudi nujno
mnenje uredništva in PZS. Kopiranje revije ali posameznih
delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno.

Naročanje:

Po pošti na naslov: Planinska zveza Slovenije,
Dvorakova ulica 9, p. p. 214 SI-1001 Ljubljana,
po elektronski pošti na naslov: pv@pzs.si ali
po telefonu 080 1893 (24 ur na dan).

MODRA ŠTEVILKA

080 18 93

Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572,
odprt pri Abanki, d. d., Ljubljana. Naročnina 39 EUR,
63 EUR za tujino, posamezna številka 3,90 EUR. Člani
PZS so upravičeni do 25% popusta na letno naročnino
Planinskega vestnika. Reklamacije upoštevamo dva meseca
po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari
naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra
za prihodnje leto.

Izdajanje revije sofinancira Javna agencija za raziskovalno
dejavnost Republike Slovenije (ARRS), št. pog. 630-
183/2017-1.

Program informiranja o planinski dejavnosti
sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport RS in
Fundacija za financiranje športnih organizacij v RS.

FS Fundacija za šport

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Severna stena Triglava, kjer je Franček Knez preplezal
kar 44 prvenstvenih smeri. Foto: Dan Briški

Uredništvo Planinskega vestnika skrbno preverja
vse članke in točnost v reviji objavljenih opisov poti,
ki praviloma vključujejo opozorila na nevarnosti in
možne pasti obiskovanja gora. Žal pa je vsak opis vedno
subjektiven, poleg tega se objektivne težave na terenu
lahko spreminjajo iz dneva v dan, celo iz ure v uro.
Zato uredništvo revije in Planinska zveza Slovenije ne
moreta prevzeti nobene odgovornosti za morebitne
poškodbe ali materialno škodo, ki bi jih utrpel kdorkoli
zaradi hoje in plezanja po gorah po navodilih iz te revije.

Uzorniki

Najprej je mama. Ali mogoče oče. Lahko sta tudi oba. Potem starejši brat, prekaljen kolesar, ki se po zadnjem kolesu pelje celih deset metrov! Dokler se v tebi ne začnejo prerivati hormoni in naenkrat je starejši brat najbolj zoprno bitje na planetu, saj nima takih moči kot Darth Vader, poleg tega pa se norčuje iz tvojih bornih poskusov oponašanja Angusa Younga. Mama in oče naenkrat postaneta ovira na tvoji poti v bleščečo prihodnost, saj ne razumeta, da si rojen za to, da postaneš drugi Adam Ondra, in da nogomet, za katerega bi še pred pol leta dal obe ledvici, res ni zate. Večina deklet ima najbrž vzornice med ženskami – česar seveda ne morem trditi z gotovostjo, saj sem sama vedno imela tako vzornice kot vzornike, in to od mame in očeta naprej.

Pa je lahko čisto vsak človek vzornik? Žal je lahko. Brez skrbi, ne bom brskala med tistimi predstavniki človeške vrste, o katerih pogosto rečemo, da so kljub nesprejemljivim dejanjem "sicer kar v redu, saj vsak teden obiščejo ostarelo mater", dovolj je že bežen pogled po naših družbenih omrežjih in nekoliko obarvanih medijih, da najdemo razloge za "žal".

Da je vzornik nekdo, ki ga zaradi nečesa občudujemo in mu v tem želimo biti podobni, je jasno, ni pa (več) jasno, kako se lahko gremo "to igro" na vedno bolj pasiven način. V mislih imam dva vidika pasivnosti. Prvi je ta, da radi beremo o nekem, spremljamo, kaj počne, ga občudujemo in mu v želji, da bi mu bili podobni, po svoje zavidamo, pri tem pa se skrivamo za kvazirazlogi, s katerimi upravičujemo to, da sami ne počnemo tistega, kar si želimo. Ampak ležernost in tarnanje sta – roko na srce – zapisana v našem DNK, zato me drugi vidik pasivnosti bolj bega: gre za to, koga si ljudje izberemo za vzornika ali vzornico, oz. za to, kdo so naši vzorniki dandanes, saj so tudi ti vedno bolj pasivni. Vzemimo na primer samskega moškega – ali samsko žensko – ki vsak konec tedna in še vmes gre na kak sprehod v naravo (po možnosti s psom – ti so namreč trenutno zelo "in"), se ima *lušno*, naredi nekaj všečnih fotografij, jih okraši z lepimi besedami, o tem napiše dva spletna dnevnika in že ga vsi občudujemo in si želimo živeti tako kot on. Ker je znal lepo zapakirati nekaj popolnoma običajnega in to celo prodati. Ker mogoče celo hodi v službo in se čudimo, kako najde čas še za vsa ta potepanja in vsakodnevne objave krasnih fotografij. Pri tem pa pozabljamo, da je neprimerno veliko več ljudi, ki imajo doživetja z vsebino, a jih z nami ne delijo vsak dan, čeprav jim jih ne bi bilo treba zapakirati v všečno embalažo. In za to imajo dobre razloge – na primer roditelske sestanke in spremljanje otrok na razne treninge. Nekateri niti pomislijo ne na to, da bi svoje, še tako zanimive zgodbe povedali drugim; žal, saj nam ravno takih manjka! Si predstavljate, koliko sledilcev bi imel na Instagramu ali Facebooku Franček Knez!? Res škoda, da je bil s tega vidika tako zelo zadržan ...

Medtem pa dostopnost različnih medijev, s katerimi lahko vsak prode v javnost, v kombinaciji z določenim značajem posameznika proizvajajo ponarejene vstopnice za rdečo preprogo. Žakaj ponarejene? Zato, ker oblika dobiva prednost pred vsebino. Ker niso več pomembna dejanja, ampak način, kako je nekaj predstavljeno, ne glede na to, kaj sploh je predstavljeno. In tako kot nekateri odklonijo zaslužene nagrade, drugi zavrnejo pravo vstopnico, ki bi jih vodila po rdeči preprogi. A to niti ni pomembno, saj nehote in nevede postanejo vzorniki mnogim generacijam, in to ne le na področju, na katerem "zaslovijo", ampak zaradi veličine, ki jo izražajo s svojo skromnostjo, o njej pa kar kričijo njihova dejanja. Saj veste, visoki nikoli ne bodo veliki in veliki nikoli niso visoki. Franček Knez je eden največjih. Živel je skromno, rad je imel svojo družino in hodil je v običajno službo, hkrati pa je bil tako neverjeten plezalec, da se je o njem že za časa njegovega življenja govorilo skoraj kot o mitu. Smo z njegovo smrtjo izgubili velikega vzornika? Nismo. Njegova dejanja so tako mogočna, da jih niti čas ne bo izbrisal. Frančku najbrž ne bi bilo všeč, da mu (tudi) v *Planinskem vestniku* postavljamo svojevrsten spomenik, a za sabo je pustil tako veliko zapuščino, da je tale številka zgolj majhen poklon velikemu vzorniku.

Marta Krejan Čokl

UVODNIK

1 **Uzorniki**

Marta Krejan Čokl

FRANČEK KNEZ

4 **Guru modernega slovenskega alpinizma**

Povzeto po različnih gradivih

FRANČEK KNEZ

8 **Poklon virtuozu vertikale**

Martin Hrastnik

FRANČEK KNEZ

13 **Velikan nekega časa in nekih poti**

Milan Romih

FRANČEK KNEZ

16 **Skromni fant**

Damijan Meško

FRANČEK KNEZ

18 **Fortuna v Eigerju**

Danilo Tič

FRANČEK KNEZ

23 **Njegove podobe v stenah bodo živele večno**

Silvo Karo

FRANČEK KNEZ

26 **S skalo iz oči v oči**

Igor Škamperle

FRANČEK KNEZ

30 **Opus magnum v presežnikih**

Miha Lamprecht

FRANČEK KNEZ

32 **Legendarni Franček**

Vanja Matijevc

FRANČEK KNEZ

34 **Spomini na Frančka**

Bernadette McDonald

FRANČEK KNEZ

36 **Frančkove Arkade**

Franci Horvat

Z NAMI NA POT

42 **Slavnik**

Mire Steinbuch

RAZMIŠLJANJE

51 **Samo meglen jesenski dan**

Jana Remic

INTERJUJ

54 **Mitja Kilar**

Mire Steinbuch

KOČE

58 **Na Roblek bom odšel**

Zdenka Mihelič

USI MOJI TRIGLAVI

62 **Oda nekemu prijateljstvu**

Samo Rugelj

KAUKAŠKA PRIPOVEDKA

66 **Čas je za prvi vzpon 2. del**

Stanka Jelenc

GORSKI VELIKANI

70 **Pod vročim španskim soncem**

Juso Ikanović

DOŽIVETJA V GORAH

74 **Nekaj žene tako ljudi kot živali na vrhove**

Anton Cedilnik

PLANINČKOV KOTIČEK

79 **Za rojstni dan prvič v šolo in na očaka**

Kristina Menih

DOŽIVETJE

82 **Montaž po ferati Via Amalija**

Breda Pirc

PRIZNANJA

84 **46. Srebrna plaketa Žarku Trušnovcu**

Žarko Rovšček

86 LITERATURA

90 PLANINSKA ORGANIZACIJA

93 TRIGLAUSKI NARODNI PARK

94 U SPOMIN

**USEBINE USEH
PLANINSKIH VESTNIKOV
OD LETA 1895 DALJE NA
WWW.PUKAZALO.SI.**

ZARADI OBILICE GRADIVA
SMO TOKRATNO ŠTEVILKO
POVEČALI ZA 16 STRANI.

UREDNIŠTVO

Povzeto po
različnih gradivih¹

Guru modernega slovenskega alpinizma

Slovo alpinističnega velikana

¹ Povzeto po svetovnem spletu in gradivu, ki so ga za Strokovni svet Republike Slovenije za šport pripravili Silvo Karo, Borut Peršolja, Janez Skok, Miha Lampreht, Marko Prezelj, Andrej Štremfelj in Urban Golob.

Šestega oktobra 2017 se je Francu Knezu (v alpinističnih krogih znanega pod imenom Franček) v njegovem domačem plezališču iztekla življenjska pot. Bil je eden osrednjih akterjev zlate dobe slovenskega alpinizma v osemdesetih in devetdesetih letih. Slovel je kot drzen plezalec visokih sten in ima za seboj neverjetno statistiko vzponov.

V severni steni Triglava ima Franček Knez
kar 44 prvenstvenih smeri, ki bodo trajno
vtisnjene v obličje triglavske stene.
Foto: Matevž Lavrič

Franček Knez v Eigerju
Foto: Danilo Tič

Franček Knez je v svetu modernega vrhunškega alpinizma veljal za enega od znanilcev hitrega alpskega sloga plezanja in alpinističnega vizionarja, ki je svoje športne motive iskal v ekstremno težkih smerih doma in po svetu. Bil je eden od treh članov naveze (skupaj s Silvom Karom in pokojnim Janezom Jegličem - Johanom), ki se jo je prijelo ime trije mušketirji, in ki so v svet svetovnega alpinizma ponesli jasno sporočilo o izjemnih slovenskih alpinistih. Trije mušketirji so – med drugim – v pičlih dveh dneh v Julijskih Alpah skupaj preplezali osupljivih 19 prvenstvenih smeri. Njegov opus magnum je omogočil, da se je v knjigi *Alpski bojevniki* kanadske avtorice Bernadette McDonald slovenska gorniška tradicija smelo, če ne celo najbolj iskreno, postavila ob bok velikih, celo legendarnih alpinističnih zgodb.

Franček Knez
Foto: Danilo Tič

Franc Knez je bil rojen v Celju leta 1955. Izšolal se je za avtoelektrikarja, po težki poškodbi hrbtenice pa je opravljal delo varnostnika v Pivovarni Laško. Bil je poročen, oče hčerke Anje. Živel je v Lahomnem pri Laškem. O sebi je zapisal: *"Življenje nam je dano in je največ, kar imamo. V njem so sončni in senčni dnevi in tudi rolnijo viharji, včasih nas stisnejo, da smo le sam sebi tujec. Pa kljub vsemu korajža velja, sreča spremlja hrabre."*

Alpinistično pot je začel kot član alpinističnega odseka Planinskega društva Celje - Matica, kasneje pa je z vzponi nadaljeval v alpinističnem odseku Planinskega društva Slovenska Bistrica. Franček Knez je plezal od leta 1973, prvo smer je preplezal 28. aprila 1973 z Andrejem Palirjem. Od takrat je poleti in pozimi, s prijatelji in pogosto tudi sam opravil več kot 7000 plezalnih vzponov, od tega več kot 1000 prvenstvenih, kar je edinstven dosežek in zelo verjetno svetovni rekord.

V domačih Alpah je preplezal prvenstvene smeri v vseh pomembnih ostenjih, samo v severni steni Triglava jih ima kar 44, in bodo trajno vtisnjene na obličje triglavske stene. Edini je opravil prvenstvene vzpone v stenah treh zadnjih problemov Alp (severna stena Matterhorna, Grandes Jorasses in Eiger) in tudi v vseh pomembnih stenah Dolomitov. Opravil je številne solo vzpone, v "steni smrti" – severni steni Eigerja – pa je dolgo časa imel hitrostni rekord. Tudi za znamenito smer, ki nosi ime Walterja Bonattija, je v steni Druja porabil le pičli dve uri, Krušičevo smer v severni steni Špika je sam preplezal v nočnem dostopu do Škratlice ...

Franček Knez je veljal med alpinisti za nosilca moderne miselnosti in pristopa k alpinizmu, zlasti glede pomena treniranja in športnega odnosa do gora in ljudi v gorah. Silvo Karo je zanj večkrat dejal: "Franček Knez je guru modernega slovenskega alpinizma." Ker svojih dejanj nikoli ni obešal na veliki medijski zvon, je v slovenski širši javnosti nemara manj znan, v strokovni javnosti tako doma kot na tujem pa uživa velik ugled in spoštovanje. Ena najuglednejših revij *Alpinist* ga je pred leti v jubilejni izdaji izpostavila kot izjemnega solo plezalca in pomembnega avtorja prvenstvenih smeri v severni steni Eigerja.

Smeri, ki so označene kot njegove prvenstvene, se tudi v današnjem času plezalci lotevajo s strahospoštovanjem, saj med alpinisti velja nepisano pravilo, da se k vzponom, ki jih je ocenil Knez, doda vsaj eno težavnostno stopnjo več. Franček Knez je bil alpinist, ki je bil rojen s poslanstvom raziskovanja nekoristnega sveta. Z izvirnim pristopom in dolgoletnim sistematičnim trdim delom je pripomogel k dvigu alpinizma do ekstremne ravni. Franček Knez je o (svojem) alpinizmu napisal: *"Alpinizem je samotna pot skozi divje doline, do ožarjenih vrhov duše. Kdor je kdaj stopil na tanek oster skalni raz, ki loči tu od onkraj, je uzrl velikost življenja ... Vsak ima prijatelja, pa četudi je to kamen, gora. Življenje sem posvetil njej, ki ima kamnit obraz, ki reže megle minljivosti."*

Aprila leta 1999 je pri treningu in ne po svoji krivdi padel z višine osmih metrov in si pri tem huje poškodoval hrbtenico (kompresivni zlom tretjega ledvenega vretenca). Potreben je bil operativni poseg in dolgotrajno zdravljenje.

Leta 2008 je pri slovenski založbi Sanje izdal svojo knjigo *Ožarjeni kamen*, ki je bila med gorniki zelo toplotno sprejeta. V njej se Knez kaže v drugačni luči, kot ga alpinisti sicer poznajo. V njej spoznamo Frančka, ki je poleg izdatnega treninga in popolnega športnega predavanja alpinizmu (ne smemo pozabiti, da je bil kljub neverjetnemu številu vzponov in njihovi kakovosti vseskozi redno zaposlen, a ne v športnih enotah policije ali Slovenske vojske ...), našel tudi veliko časa za opazovanje narave, ljudi in za poglobljeno razmišljanje. Na sebi lasten način je v knjižnem prvencu razgrnil svojstveno lirično in nadčasno meditacijo o gorah, smislu tega početja, hkrati pa je ta knjiga tudi poklon plezalcem in Frančkovemu času. ●

Knez v svojem
plezališču pri Laškem
Foto: Franci Horvat

Poklon virtuožu vertikale

Nisem še povsem dojel, da nas je Franček res zapustil, tako hitro se je te dni vse dogajalo. Zdaj bo prišel čas, da spoznamo in sprejmemo dejstvo, da ga res ni več med nami. Del nas je odšel z njim, ostali so nam spomini na dni in trenutke, ki smo jih preživeli skupaj, in ostala je ogromna plezalna in umetniška zapuščina, ki jo je ustvaril.

Franček je bil bolj tiha oseba, bil je zelo skromen, priden kot mravlja in izredno nadarjen za stvari, ki jih je rad počel. Čeprav svojih dosežkov ni obešal na veliki zvon, bo tisto, kar je ustvaril, samo zase govorilo o njegovi veličini.

Slovenija kot podalpska dežela je imela in ima odlične alpiniste in himalajce. Franček ima med njimi prav posebno mesto, saj je v domačih in tujih gorah opravil veliko število zahtevnih prvenstvenih in solo plezalnih vzponov. Ne bi se zmotili, če bi dejali, da je bilo plezanje prvenstvenih smeri Frančkov način plezanja. Kdor se je v svoji alpinistični karieri lotil plezanja prvenstvenih smeri, ve, da je to zahtevno in velikokrat tudi nevarno početje. Zaradi tega se zastavlja vprašanje, kako je Frančku vedno znova uspevalo splezati odlične prvenstvene smeri.

Še zdaleč nisem edini, ki bi lahko govoril o njegovih plezalnih dosežkih. Iz knjige vzponov, ki jo je Franček vodil, je razvidno, da število soplezalcev, s katerimi je plezal, dosega število prebivalcev manjšega kraja. Franček je bil neutruđen in je plezal ter plezal, njegovi soplezalci pa smo se menjavali v njegovi navezi.

Zgodb, ki so se med temi vzponi krojile, bi bilo zagotovo za debelo knjigo. Vsak izmed njegovih soplezalcev bi lahko kaj napisal. Od drugih soplezalcev se razlikujem v tem, da naju niso povezovali zgolj plezalni vzponi, pač pa tudi družinske vezi. Franček je bil moj svak, mož sestre Andreje in sem zato lahko spoznal tudi njegove druge plati, ne zgolj alpinistične.

Zdi se mi, da Frančkovo življenje in delovanje zaznamujejo tri izrazita obdobja. Prvo in drugo obdobje se nanašata na njegovo intenzivno alpinistično delovanje. Zgodbe, ki jih je v svoji knjigi *Ožarjeni kamen* nanizal Franček, so nastajale zlasti v teh dveh obdobjih. Tretje obdobje njegovega delovanja je javnosti manj znano, saj plezanje spremlja izrazit premik k umetnosti in tudi duhovnosti. Poglobljen odgovor na to, kakšna osebnost je bil Franček, in kaj je tisto, kar ga dela tako edinstvenega, se skriva v poznavanju njegove življenjske trilogije.

Po stezah gamsov

Od Frančka sem mlajši deset let, zato ga v prvem obdobju njegovega plezalnega delovanja nisem poznal. Na to obdobje je nanesa beseda med našimi pogovori, ki so se pogosto zavlekli v pozne ure. Iz črtic, ki jih je v knjigi nanizal o svojem mladostnem obdobju, izhaja, da ga je močno zaznamovala njegova družina. Pogum in ostrino plezalskega duha je pridobil po očetu. Oče Jurij je pogosto delal na višini kot krovec, Franček pa mu je pri tem pomagal in se privajal na višino, ki se ji je kasneje povsem posvetil. Mnogo let kasneje, ko očeta ni bilo več, je tudi Franček opravil marsikatero krovsko delo na visokih cerkvenih zvonikih in drugih visokih objektih v okolici Rimskih Toplic in Laškega. Toplino duha, ki jo je Franček izžareval, je pridobil po materi Mariji. Z njo je bil močno čustveno povezan. Močno pa je bil povezan tudi z mlajšim bratom Jožetom. Njegova zgodnja smrt ga je zagotovo globoko pretresla, čeprav o tem ni veliko govoril. Čeprav so kot družina živeli skromno, je v pogovorih svoja otroška leta opisoval s toplino in radostjo. Otroška leta je pomembno zaznamoval vsakodnevni stik z naravo. Hiša, v kateri

*Franček in Andreja
na Slemenu pod
Majstrovko*

Foto: Martin Hrastnik

je družina stanovala, je le malo oddaljena od Kopitnika. Pobočja in stene tega se strmo vzpenjajo nad Rimskimi Toplicami in so gosto prepređena z gamsjimi stezami.

Gamsje steze na Kopitniku so bile Frančkov začetni poligon gibanja v planinskem svetu. Na njih se je navadil gibanja po izpostavljenem strmem svetu. To njegovo početje je bila odlična popotnica za prihajajočo alpinistično pot. Na drugi strani doline, kjer ležijo Rimske Toplice, pa se nad cesto, ki vodi v Zasavje, v nebo dviga ostenje Kojzice. Te stene je s soplezalci obiskal kasneje, ko je pridobil alpinistično znanje in izkušnje.

Iniciativa za začetek njegovega alpinističnega delovanja gre Jožetu Zupanu - Jušu, s katerim sta se poznala od otroških nog in skupaj raziskovala skrivnosti Kopitnika. Jože se je včlanil v AO Celje in nato še Frančka spodbudil, da je na odsek prišel tudi on. Na njegovo dejavnost na odseku in alpinistično rast je močno vplival Ciril Debeljak - Cic. Cic je bil odličen in drzen plezalec svojega časa. Prvenstveni vzponi, ki jih je nanizal v svoji plezalski karieri, so tudi danes spoštovanja vredni in se jih je treba lotiti z vso resnostjo. Franček je Cica zelo spoštoval in o njem velikokrat pripovedoval. Zdi se mi, da jima je bila skupna potreba po samoti in izogibanje trušču, ki ga povzroča množica ljudi. Ta značajska lastnost je tudi pri Frančku z leti vse bolj stopala v ospredje.

Vedno se mi je zdelo, da je Frančka pomembno zaznamoval prav začetek njegove plezalske kariere in mu dal krila za njegov nadaljnji razvoj. Leta 1973 sta z Jušem in drugimi člani AO Celje obiskala ostenje Kleka nad Ogulinom. V svojo prvo plezalno smer je tam Franček vstopil z Andrejem Palirjem, najmlajšim med celjskimi alpinisti. Takrat je bila navada, da so alpinisti splezali eno smer na dan, preostali del dneva pa so posvetili druženju. Andrej in Franček pa sta v enem dnevu splezala kar tri smeri, kar je bilo precej nenavadno za tisti čas. Andrej je povedal, da je bil Franček že na samem začetku zelo nadarjen plezalec. Med vzponi, ki sta jih opravila na Kleku, je suvereno plezal tudi naprej v navezi. Opravljeni vzponi v Kleku so zarisali osnovne poteze, ki so označevale Frančka. V bistvu je šlo za značajsko lastnost, ki se je takoj prenesla tudi v njegovo alpinistično delovanje. Preprosto povedano, Franček ni mogel biti dolgo časa pri miru. Ko si je odpočil od naporov, ga je njegov nemirni duh neprestano klical k akciji.

Na začetku svoje alpinistične poti je neumorno brusil svoje plezalske veščine v različnih vrstah skale, v različnih vremenskih pogojih in različnih letnih časih. Plezalne veščine je gradil v različnih navezah, zelo pogosto pa je plezal tudi sam in opravil zahtevne solo vzpone. Pripomniti velja, da njegovo početje ni bilo zaletavo, pač pa zelo premišljeno. S sproščenim gibanjem navzgor in navzdol v lažjih smereh in po vratolomno izpostavljenih stezah gamsov je postavil temelj za svoje vrhunske alpinistične dosežke, ki so sledili.

Virtuoz vertikale

Vzponi, ki se jih je Franček loteval, so z leti postajali vse zahtevnejši. Težko bi rekli, kdaj se je končalo Frančkovo alpinistično vajeniško obdobje, saj so že dosežki na začetku njegove alpinistične poti nakazovali, da se razvija alpinist velikih sposobnosti. Rekel bi, da se je v pravega virtuozna vertikale razvil na začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja. Oznanila sta ga odprava na Lotse in solo vzpon v severni steni Eigerja. V tem obdobju je zapustil AO Celje, vendar je obdržal stike s člani odseka in pogosto plezal tudi z njimi. Priključil se je AO Impol v Slovenski Bistrici, kjer je spoznal nadarjene in motivirane plezalce. Veliko so plezali in opravljali višinska dela, s katerimi so pridobili prepotreben denar za plezalno opremo in odprave v tuja gorstva.

V tem obdobju se mu je v navezi pogosto pridružil Lojze Cajzek, sokrajan iz Rimskih Toplic. Skupaj sta začela opravljati zahtevne vzpone v različnih letnih časih. Lojze se je izkazal kot odličen soplezalec. Bil je zelo motiviran in fizično sposoben slediti hitremu Frančkovemu tempu. Žal usoda takrat ni dovolila, da bi ta naveza alpinističnemu svetu pokazala vse svoje kvalitete. Januarja 1983 se je pri sestopu po Bavarski smeri v severni triglavski steni pri spustu ob vrvi Lojze smrtno ponesrečil. Klin, ki ga je zabil na sidrišču, se je med njegovim spustom izpulil. Franček se je iz objema zasnežene gore rešil na podlagi desetletnih plezalnih izkušenj. Te so mu omogočile, da je splezal navzdol do vznožja stene in poklical reševalce. Odlična plezalca je usoda v smrti ponovno združila. Njuna grobova na pokopališču v Rimskih Toplicah loči le par metrov.

Plezalsko tehniko in moč je Franček v svojem začetnem obdobju razvijal predvsem s plezanjem, na

Franček in Marjan Frešer pod ostenjem Kojzice pri Rimskih Toplicah
Foto: Martin Hrastnik

Orel in mladič, les
Avtor: Franček Knez

Franček Knez
OŽARJENI KAMEN

Naslovnica knjige
Ožarjeni kamen

himalajske odprave pa se je pripravljaval s tekom po različnem terenu. V začetku osemdesetih let se je tudi v naših krajih začela uveljavljati ideja o prostem plezanju. Ideja tega je bila, da se skalne razčlemba v steni prepleza zgolj z uporabo rok in nog, vrv, klini in drugi pripomočki pa varujejo plezalca v primeru padca. Treba je povedati, da seveda to ni bil nov pojav. V italijanskih Dolomitih so bile na primer že v tridesetih letih prejšnjega stoletja prosto splezane zahtevne smeri šeste stopnje, ker je skala takšna, da ni bilo moč namestiti vmesnega varovanja. Plezanje teh smeri tudi z današnjo opremo ni nič lažje. Poleg primerne telesne pripravljenosti ti vzponi zahtevajo tudi dobro psihološko pripravljenost. Dodana vrednost modernega prostega plezanja je, da so se plezalci lotili sten, kjer so težave presegle zgornjo šesto stopnjo, ki jo je klasični alpinizem postavil kot mejo še možnega prostega plezanja. S to stopnjo je bilo označeno plezanje na meji padca. Prišlo je do kakovostnega preboja glede težavnosti prostega plezanja, kar je povzročilo, da so se ocene težavnosti sprostile in so se pojavile smeri sedme stopnje, nato osme, devete in desete stopnje po nemški ocenjevalni lestvici.

Danes je nemško ocenjevalno lestvico skoraj povsem nadomestila francoska. Prosto plezanje se je pri nas sprva odvijalo zlasti na območju Črnega Kala in Ospa. Kmalu so se tudi v drugih delih Slovenije pojavila plezališča, kjer se je gojil takšen način plezanja. Razvoj prostega plezanja je močno vplival na razvoj modernega alpinizma. Končal je železno dobo alpinizma, ko so si plezalci s pomočjo klinov in drugih pripomočkov izborili prehod čez zahtevne in previsne dele stene. Moderni alpinisti so v plezališčih, v krajših zahtevnih smereh pilili plezalno tehniko in moč ter vzdržljivost. Dobro trenirani so se nato lotili ponavljanja klasičnih alpinističnih smeri v skladu z duhom prostega plezanja.

Na razvoj modernega alpinizma je močno vplival tudi razvoj lednega plezanja. Orodja za ledno plezanje so postajala vse bolj izpopolnjena, oblika derez vse boljša. Industrija je razvila vse boljše obutev in vse bolj kakovostna oblačila. Trendom modernega alpinizma je sledil tudi Franček in temu prilagodil svoj trening. Veliko je balvaniral in plezal zahtevne krajše smeri. Trening je dopolnjeval tudi z vajami za moč, ki jih je izvajal s telesom in utežmi.

V duhu tega dogajanja je s prijatelji obiskal Yosemite v Združenih državah Amerike, meko prostega plezanja in zelo zahtevnega tehničnega plezanja. Tam je izpopolnjeval tehniko prostega in tehničnega plezanja v granitu. Oboje mu je prišlo močno prav pri vzponih v velikih granitnih stenah v Patagoniji, Pakistanu, Indiji in drugih stenah. Franček se je v tem obdobju kalil v prostih ponovitvah klasičnih smeri, vpliv prostega plezanja pa je prenesel tudi v plezanje prvenstvenih smeri. Zaradi dobre natreniranosti so ti vzponi postali prave mojstrovine. Kombinirane prvenstvene smeri so vsebovale zahtevno prosto plezanje, ledno plezanje in tehnično plezanje.

Z leti alpinističnega delovanja se je Franček razvil v pravi alpinistični stroj, ki je delal na visokih obratih in mu ni bilo lahko slediti. V tem obdobju je srečal Silva Kara in Janeza Jegliča - Johana. Oblikovala se je naveza treh mušketirjev, ki je bila odlično plezalsko tehnično podkovan in telesno pripravljena ter izjemno motivirana. V naših gorah in gorah Patagonije so skupaj nanizali vrsto fantastičnih vzponov.

S takšnim Frančkom sem se srečal v sredini osemdesetih let. V tem obdobju sem živel v Sežani, kjer sem začel plezati na pobudo prijatelja Francija Rojka, ki se je ukvarjal z jamarstvom. Začela sva plezati po nizkih stenah v okolici Sežane in Divače kot popolna samouka in pri tem uporabljala jamarsko opremo. Frančka sem spoznal kasneje, ko sta s sestro Andrejo postala par. Na srečanju smo se dogovorili, da se jima pridružim pri plezanju. Ko sta šla Franček in Marjan Frešer plezat v Osp, sem se jima pridružil. Pri teh vzponih še nisem imel plezalnega pasu in sem se zato navezal zgolj z vrvo, plezalnike pa sem že imel. Moj prvi plezalni vzpon s Frančkom in nasploh je bil v smeri Super muha. Temu so sledili vzponi še v drugih smereh v osapski steni. Takoj sem bil deležen tudi dveh prvenstvenih vzponov. Težji je potekal po delu stene, kjer danes poteka smer Il signore degli elementi, lažji pa desno od te smeri. Plezalni vzponi v naših gorah in v tujini, ki sem jih kasneje opravil skupaj s Frančkom, so bili večinoma prvenstveni. Pogosto smo plezali skupaj Franček, Andreja in jaz.

Kdor je plezal s Frančkom, je takoj uvidel, da je zelo odgovoren plezalec. Plezal je hitro, tehnično brezhibno in varno. Med vzponi je znal biti tudi oster, zaradi nepredvidnosti in morebitnega nepotrebnege zavlačevanja. Zafrkavanja pri plezanju v navezi z njim ni bilo, saj je bil ritem plezanja običajno zelo visok. Vstajalo se je zgodaj zjutraj pred svitom, pojedlo majhen obrok in nato ves dan plezalo v steni. Zvečer smo sestopili nazaj pod steno, kjer smo se dobro najedli in noč prespali v spalnih vrečah, največkrat kar pod milim nebom. Naslednji dan se je vse to ponovilo. V steno s seboj običajno nismo jemali niti hrane niti pijače. Izjema so bili vzponi, ko je bil predviden bivač. Plezanja z njim sem se moral navaditi in se hitro učiti.

Takoj sem spoznal, da monografije alpinistov z nekoliko romantičnimi in poduhovljenimi zapisi o plezalnih vzponih nimajo dosti skupnega s tako tempiranim plezanjem. Na začetku se mi je zdelo, ko da sem kolesar, ki je sedel v dirkalni avto. Frančka sem zato med vzponi pozorno opazoval in si poskušal zapomniti njegovo gibanje v težjih odstavkih. Na takšen način sem si pri vzponih prihranil moč in vzdržljivost. Navaditi sem se moral tudi na zahtevne pristope do stene in sestope po izpostavljenih gamskih stezah in lažjih smereh, pa tudi na krušljivo skalo, ki ni ponujala dobrega varovanja.

Franček se je v takem okolju odlično znašel. Videlo se je, da mu je vsestranska alpinistična priprava v prvem obdobju dala odlično popotnico za obdobje vrhunškega modernega alpinizma. Odlično je poznal stene,

kjer je plezal, in možnosti za hitre pristope in sestope. Ne bom pretiraval, če rečem, da ga je odlikoval šesti čut za gibanje v steni in potek smeri. Njegovo plezanje me spominja na igranje virtuozna, ki skladbo zaigra z občutkom in brez napake. Kot gledalec in spremljevalec njegovih virtuoznih izvedb v vertikali se mu na tem mestu zato globoko poklonim.

Pot k umetnosti in duhovnosti

Naslednjo prelomnico v Frančkovem alpinističnem delovanju predstavlja leto 1994, ko se je rodila hčerka Anja. Njeno rojstvo je bilo zagotovo razlog, da se določeno obdobje ni loteval plezanja v velikih stenah. Varstvo in vzgoja Anje sta zahtevala čas in energijo mame Andreje in ata Frančka. Kljub temu je bil Franček v tem obdobju plezalsko zelo aktiven in je v okolici Laškega in Rimskih Toplic očistil in opremil več plezališč. V teh letih sva pogosto plezala skupaj. Plezal je odlično in bil izjemno dobro fizično pripravljen. Življenjski tempo njegovega delovanja v tem obdobju se ni prav nič unesel. Žal pa je to obdobje zaznamovala huda poškodba.

Spomladi leta 1999 si je zaradi napake soplezalca v plezališču nad Povčenom pri Rimskih Toplicah pri spuščanju na tla po opravljenem vzponu poškodoval hrbtenico. Vretence hrbtenice v križnem delu je zaradi padca na tla razpadlo na tri dele. Sledile so operacije. Okrevanje je bilo počasno in zahtevno, ampak Franček se ni vdal. Po dobro opravljeni rehabilitaciji se je spet vrnil k plezanju, k viru svojega življenjskega veselja. Z vztrajno vadbo je po petih letih spet dosegel občudovanja vreden plezalski nivo. V obdobju rehabilitacije je Franček počel marsikaj. Pomagal je ljudem pri različnem delu, opravil marsikatero delo na višini in krovsko delo, ki ga ljudje z običajnim znanjem in brez opreme niso mogli. V preteklosti je o določenih vzponih že opravil zapise v obliki črtic. Na prigovarjanje prijateljev se je v tem obdobju spet posvetil pisanju. Izpod njegovih rok je nastalo knjižno delo z naslovom *Ožarjeni kamen*, v katerem na poduhovljen način opisuje zgodbe iz svojega otroštva in tiste, ki so nastale med vzponi.

Poudariti velja, da je bil z vidika funkcioniranja sodobnega sveta Franček svojevrsten fenomen. Ni posedoval vozniškega dovoljenja, ni imel mobilnega telefona, nikoli v življenju ni poslal e-pošte. Besedila za knjigo ni napisal na računalnik, temveč z roko. Bil sem veliko skupaj z njim, pa teh stvari ni niti enkrat izpostavil ali jih poudarjal. Preprosto to ni bil način, na katerega bi on funkcioniral. Bil je posebne vrste človek. Takšen človek se rodi, ne naredi.

Frančka je v tem obdobju pomembno zaznamovalo rezbarjenje in kiparjenje. Obdelave lesa in kamna se je lotil z veliko vnemo. Izpod njegovih rok so nastajale skulpture, ki so prave umetnine. Spet je prišel do izraza njegov odlični instinkt za obliko. Videl je tisto, kar

*Franček med vzponom v steni Meruja
v indijski Himalaji
Foto: Martin Hraštnik*

Franček pri delu na
ostrešju cerkve sv.
Mihaela nad Laškim
Foto: Andreja Knez

je običajnemu človeku navadno skrito. Primer tega je skulptura, ki mi jo je podaril. Z manjšo obdelavo lesa je odkril ljubeč odnos velike ptice, ki kraljuje višavam. Manjši opus del, ki jih je ustvaril je, razstavljal v rodnih Rimskih Toplicah. Svoja čustva in občutke pa je začel izražati tudi v poeziji.

Če je bila za Frančkov alpinizem značilna velika ostrina duha in neizprosna akcija, se je v njegovem umetniškem izražanju kaže toplina, umirjenost in brezčasnost. Zazdi se, kot da bi na svojstven način z alpinističnim delovanjem simbolično izražal očeta, ki je bil ostrega duha. S pisanjem črtic in pesmi ter odkrivanjem podob v lesu in kamnu pa je na dan prišla toplina, ki je bila lastnost njegove matere.

Ko se je opomogel po poškodbi, je spet začel zahajati v gore. Zlasti so ga navdušile Ute. Gre za skalnat greben v Kamniško-Savinjskih Alpah, ki Krofičko povezuje s Strelovcem. Tam je spet nizal zahtevne prvenstvene smeri, njegova soplezalka pa je bila največkrat Andreja. Neznansko je bil navdušen nad ambientom, ki ga Ute ponujajo, in tudi nad kakovostjo skale. Ute so ga pritegnile tudi zato, ker tam ni bilo vrveža ljudi. Vse bolj se je kazala značajska lastnost, da mu je prijala samota. Prav blizu doma je Franček s pomočjo Aleksandra Stopinška očistil in opremil plezališče, ki mu je zelo veliko pomenilo. Postalo mu je drugi dom. Poimenoval ga je Arkade, nahaja pa se na območju Harrij nad Laškim. Črtica v knjigi z naslovom *Tok časa* se nanaša na to plezališče.

V plezališče je zahajal zgolj z ljudmi, ki so mu bili blizu. V njem je plezalsko zanimiva predvsem večja previsna stena na levi strani potoka in navpična stena na desni. Za navpično desno steno se skriva še ena, ki je plezalsko manj zanimiva zaradi poraščenosti

v zgornjem delu. Franček je bil neutruđen raziskovalec narave in njenih skrivnosti in je na vrhu te stene odkril manjšo votlino, ki jo je nato z neverjetno vztrajnostjo in izjemno količino vložene delo močno povečal. Ščasoma je ugotovil, da votlino v primeru daljšega deževnega obdobja zaliva voda in da bo vlaga večni spremljevalec votline. Zaradi tega je nedaleč od te votline v skalo izdolbel še eno, nekoliko manjšo. Spet je v to početje vložil neznansko količino svoje energije in časa. Delo je opravljal z ročnim orodjem, ni si pomagal s sodobnimi stroji. To votlino je spremenil v kotic, ki mu je vračal notranji mir. Z jogijskega vidika je bil to pravi ašram.

Franček je med plezanjem po oddaljenih deželah na vzhodu večkrat srečal skrivnostne može, ki so bivali v skalnih votlinah. Niso bili vsi ti može sveti. Nekateri so bili šarlatani, toda določeni med njimi so bili pravi mojstri joge, poznavalci večdimenzionalnih oblik bivanja in duhovnih zakonitosti. Joga se v zahodnem svetu povezuje zlasti s hata joga, ki vključuje telesne položaje (asane) in jogijsko dihanje (pranajamo). Vrsta joge pa je veliko več. V preteklosti je bila hata joga zgolj dopolnilo ostalim vrstam joge, danes pa se je osamosvojila na račun komercializacije. Stanje joge je tisto, v katerem je tudi bog. Po starih izročilih pridemo v to stanje, če se določeni dejavnosti povsem posvetimo in jo zbrano in vztrajno gojimo. To nas privede na višjo raven zavesti, ki je enako stanju joge. Mojstri joge povedo tudi, da je človeško življenje kot peščena ura. Število zrnec je v njej natančno odmerjeno. Naključij ni, vse se zgodi z razlogom. Ko zadnje zrnce izteče iz ure, se konča bivanje v dimenziji, ki nam je poznana. Naš duh v tem trenutku zapusti človeško telo, ki nam je omogočalo prebivanje na zemlji. Frančka je privlačila skrivnost jogijev. Ampak ko premišlujem o njegovi življenjski poti, menim, da je bil v stanju joge ravno on sam. V svojem začetnem obdobju je plezal zbrano in premišljeno. Vztrajno je razvijal svoje alpinistične veščine in jih v drugem obdobju privedel na vrhunsko raven. V tretjem obdobju se je na enak način posvetil tudi pisanju in obdelavi lesa in kamna. V vse svoje početje je vlagal neizmerno veliko energije. Živel je hitro, ni veliko počival, kot da bi vedel, da se mu ne bo dano postarati. Kot človek močne intuicije bi znal poznati število zrnec v svoji peščeni uri ...

Zgodilo se je, da je Franček prav na kraju, kjer se je tako rad zadrževal, sklenil svoj življenjski krog. Iz stene je zdrsnil le dva ali tri metre desno od votline, ki jo je izdolbel v skalo. Ta del stene je nezahteven, poznal ga je do potankosti in se po njej sprehajal lahkotno kot gams. Kljub padcu na tla je bil njegov obraz спокоjen. Le manjša praska na levem licu je pričala o tem. Frančkovino telo smo prepustili zemlji, njegov duh pa je splezal za vogal, v predel velike temne stene. Te stene ljudje ne poznamo, saj je skrita našim očem in je onkraj fizičnega. Pleza tekoče in vrv teče za njim. V njegovi navezi smo vsi tisti, ki smo si bili blizu z njim. Čakamo, da se ustavi in nas pokliče, da priplezamo za njim. ○

Velikan nekega časa in nekih poti

Ko se gromozansko, neizprosno kolo vesolja, ki vsakomur odmerja čas, za trenutek ustavi, priletijo neznane ptice, ki nosijo črne pentlje. Včasih jih odvržejo - nekoč bo na eni izmed njih izpisano naše ime - takrat se tanka, nevidna nit, ki nas veže na tostranstvo, sesuje v prah, in večno potovanje se začne znova. Zvezde sestavijo novi mozaik, novi prostor, novi čas ...

Premraženi in umazani od cestnega prahu poskačemo s kripe starega kamiona, povsem na koncu ravnice doline Llanganuco. Odsevi Huascarana, Chocapalquiya, Chacararaja, Huandoyev so brezbrizno metali mogočne podobe sten na rjavkasto preprogo trav. Tukaj bo naše nadaljnje tritedensko domovanje. Spominjam se, kako sem požiral slino, jo potiskal po suhem grlu in buljil naokoli v prepadne stene. Že prej smo se razdelili v naveze. Franček in Marjan, Dani in Janko, Ivek in Tonč, Matjaž in jaz.¹ Tako smo tudi postavljali šotore. Seveda smo si med sabo pomagali in včasih ponagajali, da je bilo bolj zanimivo.

Tabor je bil kmalu postavljen in na vrsti je bila aklimatizacija. Nismo se odpravili na hrib, ker je bilo premalo časa, ampak smo se zapodili za žogo. Dvajset minut aktivnega nogometa je bilo dovolj, da smo popadali po tleh. Višina je naredila svoje. V štiriindvajsetih urah smo namreč prišli iz Lime na 3700 metrov. Glavobol, šibek želodec, tako nekako je minila noč. Nekje od daleč sem slišal Frančka in Marjana, ki sta zgodaj zjutraj zapuščala bazo. Naslednji dan sta za aklimatizacijo preplezala prvenstveno smer v južni steni Pisca.

"Dobra smer, vendar ne pretirano težka, ravno prava za začetek," je dejal Franček ob vrnitvi.

Marjan ga je popravil, da je bilo ponekod vendarle precej težko.

"No, no, Marjan, nisi še navajen te višine ..."

Nedaleč stran od nas so imeli postavljene šotore Italijani. Ko so izvedeli, kaj sta splezala, se jim je v trenutku podrl svet. Več plezalcev je prišlo v Peru samo zato, da bi preplezali prav to smer, to je bil glavni cilj njihove odprave. Razočarani so si v Piscovi steni izbrali novega, ki žal ni bil tako markanten. Ko so v naslednjih tednih videli, kakšne prvenstvene smeri sta Franček in Marjan splezala, zamere ni bilo več. Bili sta samo še občudovanje in spoštovanje ...²

***

Z Majzlom sva malo zamudila, namesto zvečer sva prišla pod Eiger naslednji popoldan, in ko sva prečkala travnate vesine Jungfrau, sva videla, kako je nekdo tekkel za nama.

"Halo, Milč, Majzl, počakta, no!" Bil je Franček.

Kmalu je bil pri nama. Malo nama je bilo nerodno, ker sva pač zamočila.

"Si naju čakal? Kje si bil?" ga vprašam.

"Heckmairjevo sem soliral, šest ur, jutri pa gremo v našo 'ruto'."

Na vrhu Eigerja
Foto: Danilo Tič

¹ Franček Knez-Marjan Frešer, Danilo Tič-Janko Korent, Ivan Šturm-Anton Žunter, Matjaž Pečovnik - Majzl-Milan Romih - Milč. Odprava v Ande leta 1982.

² To je bilo junija 1982.

Franček na
Matterhornu
leta 1980
Foto: Danilo Tič

"Kaj, v šestih urah si jo soliral? Ne se *zajebavat!* A veš, kaj je to, v šestih urah preko severne stene Eigerja? Tega ni še nihče naredil."

"Ja, saj bi jo lahko še prej, če bi šel postavljat čas. Ker vaju ni bilo, sem šel v steno kar tako, za 'gušt', za dušo. Res sem užival."

Naslednji dan smo bili že zjutraj zelo visoko v steni. V desnem delu smo imeli načrtano novo linijo. Žal nas je snežni vihar pregnal in smo morali zbežati v dolino. Po dveh dneh čakanja je moral Franček domov, ni imel več dopusta.

"Pa daj, greva midva tudi, ne boš hodil zdaj na vlak, če imamo avto," mu rečem.

"Ne," odvrne. "Vidva ostanita in ga splezajta, prej mi ne pridita domov ..."³

***

Tista noč, tisti bivak v spodnjem delu Hörnlijevega grebena sta bila tudi nekaj posebnega. V steno smo vstopili štirje, Franček in jaz ter Dani in Matjaž. Dobro smo se poznali in bili prijatelji. Za gondolo nismo imeli denarja, tako da smo šli pod steno peš. Kratek spanec v šotoru in nato ob kakšnih enih v steno, brez opreme za bivak. Poskušali smo preplezati prvenstveno, levo od Schmida. Žal je Danija in Matjaža presenetil plaz zapadnega kamenja. Ni bilo preveč hudo, počena čelada, počeno zapestje in nekaj krvi, tako da sta lahko sama sestopila. Midva sva nadaljevala. Pod navpično trikotno steno pa sva doumela, da imava s sabo premalo opreme za tako mogočno skalno bariero. Potem so sledile neskončno dolge prečke proti Schmidu, sam steklen led z zelo malo varovanja in po Schmidu na vrh. Sestopila sva po Hörnliju, na vrhu ni bilo dosti časa za počitek. Kmalu naju je ujela noč. Čelki nista dajali več svetlobe. Kakšnih tristo metrov pred koncem sva se zaplezala preveč v desno v zahodno steno. "Nič, Milč, tukaj bova bivakirala."

"Ja, prav, če ti tako rečeš. Samo ... saj veš, da nimava nič zraven."

"No, teh nekaj ur bova že vzdržala," in že je kopal v grušč na ozki polici. Kamenje, ki je letelo čez steno, je grobo razklalo nočno tišino. Sedela sva povsem skupaj, mokra od potu in s premočeno obleko in mrz se je vedno bolj zažiral v naju.

"Stari, zebe me," mu rečem.

"Mene tudi," mi odvrne.

"Stari, *ful* me zebe!"

"Mene tudi, Milč. Zdrži!" in se še bolj stisneva drug k drugemu.

Moral je občutiti, kako me je treslo.

Slekel si je vetrovko in mi jo pomagal obleči.

"Daj, segrej se, mene ne zebe tako močno."

Mislil, da sem jo imel na sebi več kot uro, preden sem se segrel in jo je hotel vzeti nazaj. Tisto noč mi je med drugim dejal: "Veš, Milč, prijatelja si ne moreš kupiti, in ko ga imaš, ga imaš za vedno ..."⁴

***

Končno je prišel tisti konec tedna, ko smo se lahko vsi zbrali v Črnem Kalu. Tako smo si obljubili, ko smo se vrnili izpod Čo Oja, iz njegove južne stene, iz ledenih previsov Katedrale. Marjan si je že toliko pozdravil omrzline, da je lahko plezal s povezanimi prsti. Ves dan smo plezali, potem pa v gostilno. Seveda smo pili refošk. Takrat sem Frančka prvič videl malo bolj globoko pogledati v kozarec. Nasmejan je sledil tempu vseh ostalih in je imel prav tako kot mi vsi od vina črn jezik in bil je črn okoli ust. Kako smo se vrnili pod steno, se ne spomnim več točno. Lastnik gostilne nam je dal še dve steklenici za zraven, malo smo se porazgubili.

"Milč, Dani, zbudita se! Na cesti smo," naju je tresel Franček. "Na cesti smo zaspali!"

Zaslepljujoča svetloba avtomobilskih žarometov nam je bleščala v oči in jezni vzkliki voznika so bobneli prav blizu naših ušes. Ko smo držeč se za roke lovili ravnotežje po ozki stezi, ki je vodila skozi grmovje pod bariero Črnega Kala, je Franček modro izjavil: "Če bi tisti voznik avtomobila vedel, kako smo *najebali* v južni steni, se gotovo ne bi tako drl na nas ..."⁵

***

Do Ljubljane z vlakom, potem z avtobusom do Mojstrane in nato štop do Aljaževega doma. Če je bila sreča z nami, smo ga dobili, če je ni bilo, smo šli peš. Takrat je nisva imela.

"Ne bi bilo slabo, da bi si kdo izmed nas omissil avto," je napletal Franček.

"Ja, prav imaš," mu odvrnem, "to je res mimo. Nove tenisne, žulji, težak nahrbtnik. Če greva celo pot peš, se ustaviva v Vratih na pivu."

"Velja, Milč, to si bova zaslužila."

Seveda sva šla na pivo, ker sva celo pot prepešačila.

Okoli naju se je kmalu zbrala gruča plezalcev, predvsem zaradi Frančka. Vsi so ga občudovali, saj je bil vendar Franček Knez! Njegove smeri so bile tabu, njegov slog plezanja veličasten.

"Kam gresta jutri?" ga nekdo vpraša.

"V steno, nekaj novega."

"Kje pa?"

"Desno od Čopa v zajedo, ki se pne od Zlatorogovih polic do roba stene."

"Uh, to pa bo smer!"

"Koliko prvenstvenih že imaš v steni, Franček?"

⁴ Plezala avgusta 1982.

⁵ Maja 1985.

³ Plezali avgusta 1980.

"Ne štejem jih. Ne vem, kar nekaj."

"Kam greš letos, v Alpe?"

"Kaj misliš, bi se lahko dogovorili za kakšno predavanje na našem odseku? Drugo leto gremo v Ande."

"Kakšna je stena Huascarana?"

"Midva greva v Sfingo, Obraz, kako izgleda tisti raztežaj čez streho? Eni pravijo, da je treba zabiti dva dolga profilca ..."

Razgovor se je razvlekel, tako da sva namesto enega spila dve pivi.

"Zdaj pa greva, Milč, jutri bo za naju rana ura."

Pobrala sva nahrbtnika in jo mahnila proti steni.

Jaz bi sicer raje prespal v zimski bajti kot na drobnem kamenju pod steno, ampak s Frančkom ni bilo nič težko. Nevede je trosil naokoli tisto svojo pozitivno energijo, ljubezen do plezanja, srčnost in zagnanost velikega plezalca. Deset ur sva bila v steni, potem sestop mimo Luknje, nekaj požirkov hladne Bistrice, Aljažev dom in peš do Mojstrane.

"Kako jo bova poimenovala, Franček?" sem ga vprašal, ko sva utrujena sedela tik ob cesti z dvignjenima palcema, ker nama je zadnji avtobus že odpeljal.

"Maratonka naj bo!⁶ Kako so kaj tvoji žulji?"

***

Hitela sva po melišču. Bilo je strašansko lepo junijsko jutro. Začlenjalo se je poletje. Polna sva bila velikih načrtov, forma se je stopnjevala, povsod smo nabirali kondicijo, trenirali in plezali.

"Milč, ta čas moraš izkoristiti, zdaj, ko študiraš, nikoli več ne boš imel toliko prostih dni za plezarijo, ti povem iz lastnih izkušenj. Tale služba ... najraje bi jo pustil, samo ne gre."

Jaz sem bil takrat prav močno zaljubljen in sem včasih pri kakšni plezariji izostal, ker mi ni šlo vse po načrtih. "Če boš našel ta pravo, te bo že razumela. Ne glej, no, tako otožno, saj si čisto mimo! Še prejšnji teden si bil poln smeha, same dobre stvari si mi o njej razlagal ... kako je lepa, kako te razume."

"Ja, prejšnji teden ja, zdaj pa je drugače. Pravi, da preveč plezam, da sem kar naprej v hribih, da me sploh ni ..."

Blizu sva bila steni, bolj je postajala navpična in previsna, izrazitejši in jasnejši je postajal njen rumenkast obraz.

"Vidiš streho, Milč?"

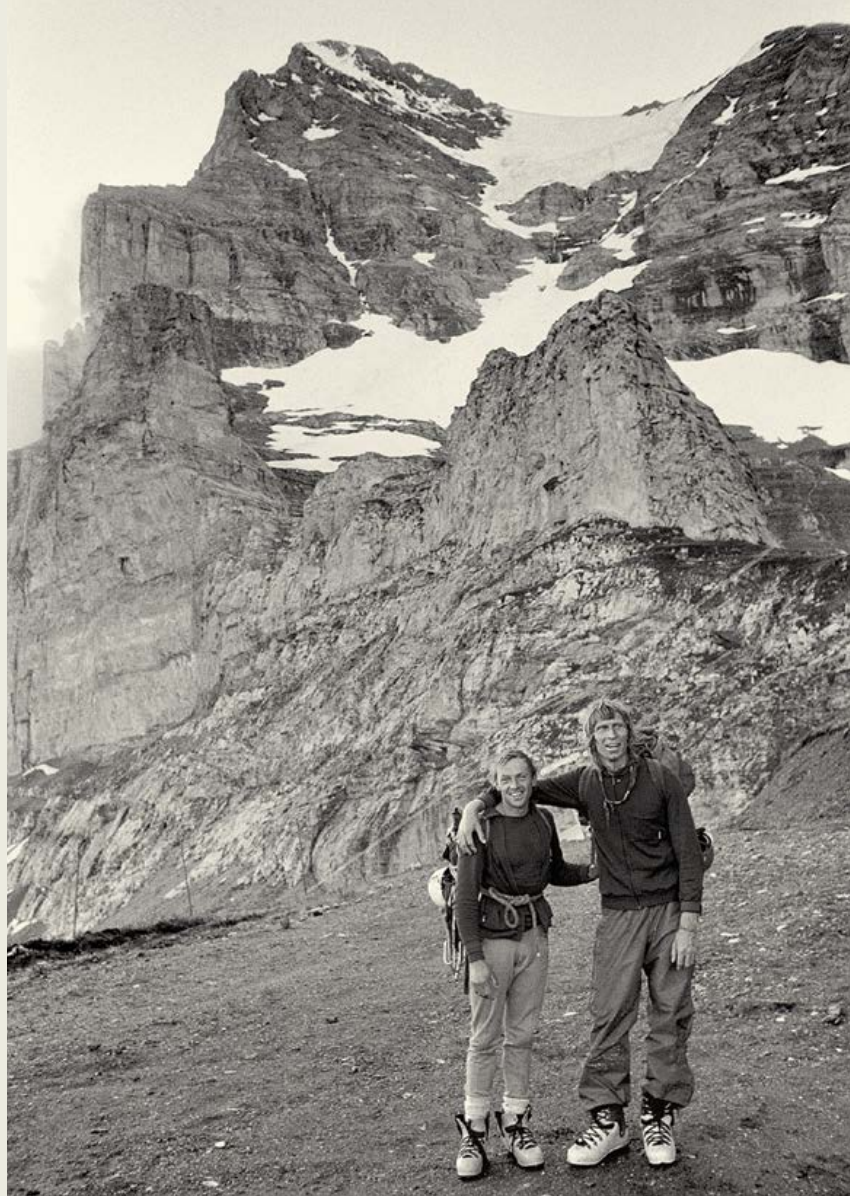
"Ja."

"Tam nekje bova šla čez."

Moram priznati, da nisem bil povsem sproščen. Vse skupaj je bilo videti precej zahtevno in je obetalo napeto plezarijo. Nisem imel dosti časa za razmišljanje.

Franček je že plezal prvi raztežaj, poč med ogromno lusko in steno je splezal brez klina, virtuosno plezanje, tako, kot je znal. V tretjem raztežaju v prečnici z velikimi majavimi bloki sem si moral prižgati cigareto in še eno, medtem ko je plezal, da sem laže ostal miren, ker je skala bila videti obupno slaba. On pa je mojstrsko obvladoval težave, še šalil se je vmes.

"Milč, tukaj se boš moral narediti lahkega, kot ptica. Ta klin pusti, če boš preveč tolkel, lahko gre vse skupaj dol ..."

Šest in pol dolžin vrvi, šest ur in pol v steni.

Tudi ob sestopu splezava prvenstveno.

Ko sva prišla na pot, ki vodi skozi Krmo, sva se ustavila in se ozrla nazaj.

"Nora linija, Milč!"

Povsem jasno se spominjam tega, kar mi je rekel potem. "Ko bova stara in bova kdaj hodila po tej lepi dolini, se bova lahko s ponosom ozrla sem gor, v to skrivnostno steno, lepo si bo predstavljati, kako sva splezala najino smer."

"Ja, Franček, lepa in skrivnostna je, kot Mona Liza v Louvru."⁷

***

Bolj so leta minevala, manj smo se videvali, malo smo se raztepli vsak na svojo stran, vsak s svojo družino. Ampak kadar smo se srečali, si bil isti kot v naših mladostnih letih, preprost, svoboden, igriv ... poln zagona, idej. Naš odnos in prijateljstvo sta ostala enaka, kot da bi bili skupaj včeraj.

"Milč, a še kaj migaš? Še kaj plezaš? Pridite kaj naokoli, takšne dobre skale imam."

In takšen, Franček, ostajaš v nas za vedno, velikan nekega časa in nekih poti ...

Po vzponu preko Fortune; pod Eigerjem leta 1985 z Marjanom Frešerjem
Foto: Danilo Tič

⁶ Plezala 1. julija 1980.

⁷ Plezala v severni steni Malega Draškega vrha 27. junija 1984.

Skromni fant

*Nekje na vrhéh
v bližini zadnjih gnezd
in prvih zvezd
nekdo
s pobožno roko
sega po nedotaknjenih
stvareh ...
(Oton Župančič)*

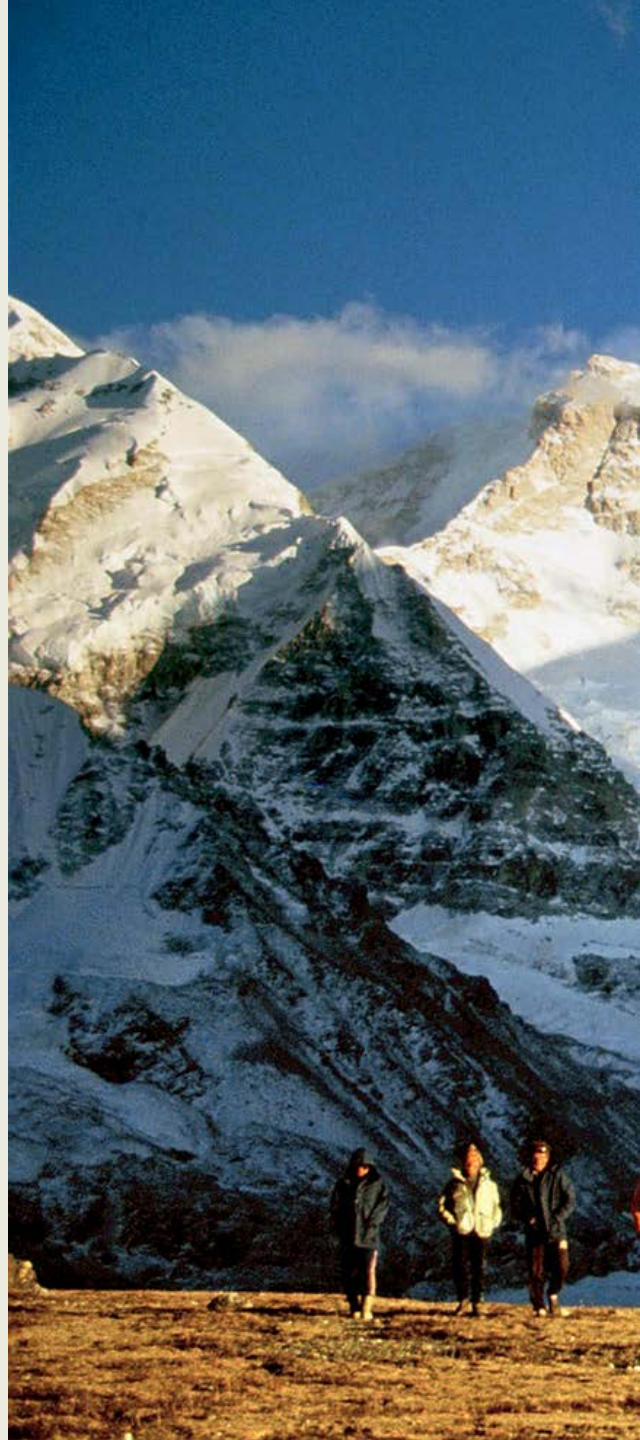
Frančka ni več. Tega velikega alpinista, ki smo ga vsi, ki smo ga poznali, klicali preprosto Franček. Ta skromni fant, od katerega sem se toliko naučil; ne samo plezanja, ampak veliko več: naučil za življenje. Nikoli se ni prerival v ospredje. Izmikal se je blišču in slavi. Nikoli ni govoril o tem, koliko prvenstvenih smeri je preplezal. Nikoli ni govoril o tem, kako je gazil pred vsemi v strmino do pasu v sveže zapadlem snegu in kako so ga prijatelji potem trepljali po hrbtu in občudovali. Nikoli ni preklinjal, tako kot neugnano preklinjajo vsi alpinisti v Himalaji. Nikoli ni kvantal, nikoli ni govoril nespodobnosti. Ko sva že govorila o ljubezni, mi je povedal samo to, da ima najrajši svojo Andrejo. Več o teh stvareh ni želel govoriti.

In vendar je bil legenda med alpinisti. Še takrat, ko je bil na vrhuncu svojega alpinizma, mi je rekel star alpinist, eden med prvimi slovenskimi himalajci, tudi legenda: "Franček ni samo najboljši slovenski alpinist, Franček je najboljši alpinist na svetu." Vedel sem, da je to resnica.

Prišel je Jalung Kang. Tako lepa odprava. Tudi žalostna. Tam smo izgubili Boruta Berganta - Čito. Čisto na začetku odprave mi je Franček rekel v lepi štajerščini: "Grema, stari."

In sva šla. Najprej sva se s Pang Peme spustila do ledenika. Dolgo sva hodila po tistem neskončnem ledeniku pod Jalung Kangom. Nekdo je izgubil rokavico in nekdo drug jo je pobral in postavil na ledeniško gobo. Sedla sva in se pogovarjala. Malo grozeč je bil pogled na črno rokavico na gobi sredi ledenika.

Franček mi je pripovedoval o svoji mladosti. Kot mladenič je tekal iz Rimskih Toplic v Laško in naprej v Celje v šolo. Dolgi kilometri so mu minili kakor v sanjah, ker je vso pot gledal drevesa, travnike, vrtove in gozd. Največ mi je pripovedoval o svoji mami, kaj

vse ga je naučila za življenje. Kolikšna modrost je bila v vseh teh besedah. Še zdaj, po toliko letih, ko se bliža že večer, se ravnam po Frančkovih modrostih.

Prišla sva do tabora ena in naslednje jutro sva vstopila v kuloar, pravi ledeni tobogan, po njem so ves čas letele ledene kocke, okruški in skale. Toda to je bila najkrajša pot do tabora dve, čeprav tudi najnevarnejša. Franček je plezal ves čas naprej, jaz sem ga varoval. Hitro sva napredovala. Zavrtal je v led klin, napravil stojišče in spet me je poklical: "Grema, stari!" Zame je bila ta strmina čista vertikala, rekel sem mu: "To je osemdeset stopinj naklonine."

Pogledal je navzgor, malo pomislil in skromno dejal: "Dobrih šestdeset stopinj bo, več ni."

Kuloar je bil za nama in prišla sva do mesta, kjer je stala pozneje dvojka.

Vrnila sva se v bazo. Bil sem srečen, da sem plezal s

Frančkom. Potem je nastopil preišljeni in modri bara sab Tone Škarja. Poklical me je in mi rekel: "Tako neenakovredne naveze še nisem imel v steni, odkar vodim odprave v Himalajo. Jutri gre s Frančkom v steno Johan." Tako se je končal moj vzpon s Frančkom v južni steni Jalung Kanga. Razumel sem to, vedel sem, da ima prav in da moje mesto ni v navezi s Frančkom v steni, moje mesto je drugje. Franček mi je obljubil, da me bo peljal v Herletovo smer v Ojstrici.

Po nekaj letih me je poklical in mi je rekel: "Do tebe imam *puf*, rad bi ga poravnal. *Grema* v Herletovo." In sva šla. Kakšno plezanje s Frančkom! Ves čas je plezal z lahkoto, od oprimka do oprimka, na najtežjih mestih je napredoval, prepirjemal oprimke in se dvigal, kakor da je brez teže.

Danes bi rad napisal o Frančkovem plezanju nekaj

podobnega, kot je napisal Oton Zupančič o plezanju Jože Čopa. Ko sva pred nekaj dnevi s prijateljem Denom stopala proti Frančkovemu grobu, sem mu rekel, kako mi je žal, da Frančka ni več. Den mi je odgovoril: "Danes zjutraj sem vzel v roke Frančkovo knjigo *Ožarjeni kamen* in do opoldneva sem jo prebral." Vedel sem, da se je Den tako najlepše oddolžil Frančku za vse, kar je napravil v življenju. Planinski prijatelji, preberite vsi še enkrat Frančkovo knjigo, ki je eden prelepih biserov med slovenskimi planinskimi knjigami. S tem se mu boste najlepše oddolžili in vem, da bi bil tudi Franček tega najbolj vesel.

Kako to, stena, da si ga to pot zavrnila?

Ali ne veš, da je ljubil stene, da je ljubil skalo in kamen?

Kakšna praznina je zdaj!

Je mogoče, da Frančka ni več? ●

Jalung Kang. Drugi z leve je Knez.

Foto: Tone Škarja

Fortuna v Eigerju

Zadnji trije problemi Alp so nam v sedemdesetih, ko sem začel svojo alpinistično pot, pomenili oltarje Alp. Še posebej zato, ker je naš prvi učitelj preživetja v gorah Ivan Šturm preplezal to slovito severno steno leta 1969 kot eden prvih Slovencev. Posebej sem podoživel plezanje v tej steni ob ogledu filma *Smrt na gori Eiger*, v kateri je glavno vlogo odigral legendarni Clint Eastwood. Film mi je dal motivacijo za trening, kar se je kasneje pokazalo pri mojem plezanju, mojo domišljijo pa je burilo tudi prebiranje knjige *Beli pajek*.

Bolj ko sem plezal zahtevne ture, bliže sem bil vzoru iz filma. Še posebej so se mi apetiti povečali po Frančkovem 6-urnem solo vzponu po smeri Heckmair-Harrer in 12-urnem vzponu po smeri soplezalcev Milana Romiha in Matjaža Pečovnika v tej isti smeri leta 1982.

Priprave na vzpon
Foto: Danilo Tič

Zato sem Frančkovo povabilo na vzpon po prvenstveni sprejel z odprtimi rokami. V ekipi je bil še Marjan Frešer, ki je s Frančkom zelo veliko plezal. Tako smo se konec julija 1985 ob 14. uri dobili pred EMO Celje, kjer je Franček delal kot vzdrževalec. Vkrcali smo se v Marjanovo škodo in odbrzeli skozi Celje, ker avtoceste še ni bilo, do Merxa, ki je bil nasproti celjskega bazena. Tam smo nakupili juh, napolitank Jadro in drugih dobrot, za kosilo pa smo si privoščili vsak kilogram sladoleda Planica.

Tako se je začelo 22-urno potovanje. Potovali smo do Sežane in nato do Benetk, kjer sva se z Marjanom zamenjala kot voznika. Naprej sem vozil do Milana, kjer smo na avtocesti zavili v Varese. Od tam sem vozil po stranskih cestah do švicarske meje. Sredi noči smo zbudili obmejne policiste, ki so nas čudno gledali. Ob jezeru Maggiore sem vozil proti predoru Gottard (dolga osemnajst kilometrov), kjer sem bil že tako utrujen, da sem skoraj ustavil sredi predora, saj so me zaradi mastnega vetrobranskega stekla, v katerem so se nadležno bleščale luči neprekinjene kolone nasproti vozečih vozil, oči nezdržno bolele. Na srečo sem zvozil skozi predor brez nezgod. Nato sem zavil na gorske ceste, ki so nas zjutraj pripeljale do jezera Brienzensee.

Okrog osme ure sem bil že preveč utrujen, zato je Marjan nadaljeval vožnjo do dvajset kilometrov oddaljenega Grindelwalda. Marjan in Franček sta me pustila spati, medtem ko sta šla kupit kruh. Nato smo odšli na zobato železnico in se odpeljali do postaje Kleine Scheidegg. Pogled proti najvišji steni Alp je bil zastrašujoč, a nismo imeli časa za razmišljanje. Čez obširna travnata pobočja smo sestopili pod steno in si šotor postavili na mestu, kjer smo spali že leta 1982. Jaz sem si izbral spanje do 17. ure, ko smo jedli, in nato spakirali opremo, potem pa sem ponovno nemudoma zaspal. Pod steno smo prišli z namenom preplezat novo smer v desnem delu. Nihče ni vedel za naš prihod.

Franček in Marjan sta me zbudila ob tretji uri in takoj smo se odpravili pod vznožje stene. Bolj ko se je rojeval dan in bliže, kot smo prihajali, bolj je stena zame izgubljala tisto strašno podobo, ki sem jo od

mladosti nosil v svoji podzavesti. Bila je zgolj stena kot vsaka druga in s takšno mentaliteto sem se tudi lotil plezanja. Čez snežne zaplate, police in lažji svet smo prišli v del stene, ki leži 300 m pod Eigerjevimi okni. Tam se je stena postavila pokonci in postala previsna.

Franček si je ta del ogledal leta 1982 in je vedel, kakšne težave nas čakajo. Plezal je sproščeno in hitro. Kljub temu so minile ure, preden je preplezal ta previsni del. Skala je bila dokaj trdna in levo nad Eigerjevim oknom se je svet nekoliko položil. V daljavi smo opazovali nevihtne oblake, ki so se bližali z večjo hitrostjo kot v slovenskih Alpah. Pospešili smo, a oblaki so bili hitrejši in začeli smo plezati vsi hkrati. Končno slišim Frančka, ki zakriči: "Štant." Bil sem še daleč za njima.

Z neba začne pršiti in težak nahrbtnik me tišči navzdol. Kaplje postajajo vse večje in deset metrov pod varovališčem že močno dežuje. Zaženem se še teh nekaj metrov in prispem na veliko polico, nad katero se boči previsna streha, ki nas zaščiti pred dežjem. Hitimo zabijati kline za ureditev bivaka, medtem ko nekajkrat zabliska in zagrmí. Na srečo strele tolčejo v grebene in vrhove nad nami. Kmalu čez rob strehe priteče slap. Hitro pojemo marelični kompot in v konzervo natočimo deževnico, iz katere skuhamo juho. Po juhi je na vrsti čaj, po čaju napolitanke Jadro. Pripeti na kline se spravimo v spalne vreče. Mehak puh me uspa in že sem v deželi

sanj. Sanjal sem o nihanju na vrvi, plezanju in popraskanih rokah.

Sredi noči smo se prebudili in si skuhamo juho ter čaj. Juha s kruhom in čaj z napolitankami sta bila zelo hranljiva. Plezati smo začeli v siju čelnih svetilk po mokri skali in do svita smo bili že dvesto metrov

*Vesela ekipa
Foto: Danilo Tič*

*Bivak med
plezanjem smeri
Fortuna v Eigerju
Foto: Danilo Tič*

V zahtevnem delu stene
Foto: Danilo Tič

više. Oblačno nebo je signaliziralo nove padavine, zato smo pritisnili na plin. Odločili smo se, da vzpon po sredi trikotne stene, ki je levo od izstopnih počki klasične smeri, v trenutnih razmerah ni mogoč, zato smo sledili naravnim prehodom ob tej trikotni steni, kjer smo priplezali na severovzhodni greben Eigerja.

Po osemnajstih urah plezanja smo prišli na greben. Bili smo v megli, ki nas je močno hladila. Plezanje po krušljivem grebenu je bilo nekoliko lažje in hitro smo bili na izstopu iz klasične smeri. Tam smo našli vitergin in vrečko maratonika, ki sta jo verjetno izgubila Milan in Majzl leta 1982. Iz megle je rahlo snežilo in do vrha smo imeli le še nezahteven greben, ki pa je bil prekrit s slabim vodnim ledom. Ker je bil Franček zmeraj "lahek in hiter", je ob tej priložnosti imel le plezalnike in školjke zimskih čevljev. Bil je tudi brez derez. To mu je povzročalo veliko težav pri plezanju, a je kljub temu mojstrsko preplezal ta zahtevni del

brez derez v plastičnih školjkah čevljev Koflach. Na vrhu je bilo ozračje zelo naelektreno. Zaradi prasketanja elektrike na kljukah za spuste po vrvi smo se odločili za sestop po desni strani. Franček je med plezanjem navzdol izbijal odvečne kline, z Marjanom pa sva, obtežena z velikimi nahrbtniki, kar nekajkrat zabila kline in se spustila ob vrvi. Ker smo sestopali v megli, je bilo zelo pomembno, da je Franček poznal teren, kjer je že sestopal pred tremi leti. Ko smo bili kakšnih sto ali dvesto metrov pod vrhom, je zabliskalo in nato še zagrmelo. Eiger se je stresel, a zaradi oddaljenosti nevihte me to ni preveč vznemirilo. Pa tudi preveč sem bil utrujen. Hodili smo po labirintu zahodne stene. Želeli smo bivakirati, a nismo našli primernege mesta, saj je ves čas rahlo snežilo, nižje pa pršilo iz megle.

Nekako na sredi sestopa sta me Marjan in Franček poslala pogledat morebitno mesto za bivač. Treba je bilo splezati štirideset metrov v desno navzgor. Polica je visela navzdol in ni ponujala nobene zaščite, zato smo po meglenem labirintu do mraka nadaljevali sestop. Takrat smo se ustavili na mestu, kjer je po mokrih skalah tekel majhen studenček. Pripravili smo si čaj, pojedli, kar nam je ostalo, se spravili v mokre spalne vreče in zaspali.

Ko sem se prebudil, je Franček že spet kuhal čaj. Marjan je ležal v svoji spalni vreči in mi s prstom kazal proti dolini, kjer je bila postaja Eigerletscher videti na doseg roke. Franček me je v hecu spodbudil: "Danča! Gremo, gremo, *jo mormo terat*."

V trenutku sem vstal. Spakirali sem mokro opremo, spili smo čaj in že smo terali v dolino. V pol ure smo bili pri zobati železnici, od koder smo sestopili pod steno, kjer smo pospravili šotor in nadaljevali do postaje Alpigen. Eiger je bil zavrt v oblake, iz katerih je pršilo. Nikoli ne bom pozabil, kakšno olajšanje je bilo sestiti na vlak in se odpeljati v Grindelwald. V mestecu smo kupili kruh, se strpali v škodo in se odpeljali proti domu, medtem ko je skoraj brez prestopanka močno deževalo.

Vsi smo bili presrečni, da smo tako intenzivno plezali, sestopili in pravočasno pobegnili pred hudim poslabšanjem. Za nagrado smo se nekajkrat ustavili in si privoščili odlične jagodne kornete. Marjan nas je pripeljal do italijanske meje, kjer sva se zamejnjala in nato sem vozil ves preostanek noči. V Rimske Toplice smo prispeli naslednjega dne ob peti uri zjutraj in dom je bil oddaljen le še dobro uro vožnje. Sledilo je spanje do večerje in nato do naslednjega jutra. Po zajtrku sem spal še do naslednjega večera. Franček pa je šel še isti dan na ših.

Prvenstveno smer smo poimenovali Fortuna. Na pot smo odšli 26. julija 1985, pod steno smo prispeli 27. julija, vzpon po prvenstveni smeri Fortuna smo opravili 28. in 29., sestopili smo 29. in 30. Domov smo odšli 30. in prispeli 31. julija.

Tako hiter vzpon smo lahko opravili samo v alpskem slogu, izjemno lahki in hitri, kar je bila Frančkova filozofija od dneva, ko sem ga prvič srečal.

Čaša

Po vzponu Vanje Matijevca, Blaža Oblaka in Lada Vidmarja po Luciferju v Martuljku leta 1979 je plezanje zaledenelih slapov postalo popularno in pozimi smo povsod začeli pogledovati po zaledenelih skulpturah. Logarska dolina je v tem smislu takrat izstopala in ker nas večina ni imela avtomobila, smo se tja vozili z avtobusom iz Celja. Franček Knez je z različnimi soplezalci začel drugo za drugo načrtno plezati zaledenele linije. Znanja o plezanju zaledenelih vertikal mu ni manjkalo, saj si ga je pridobil na turah v Alpah, Andih in Himalaji. Posebej bi izpostavil *drytoolanje* z ravnimi orodji po povsem zasneženi smeri Modec-Režek v Štajerski Rinki sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Za to smer mi je govoril, da je bila ena težjih preizkušenj v njegovi alpinistični karieri. Še posebej, če na to danes gledamo z vidika opreme, ki se je takrat uporabljala.

Ker je bil v tistem času član našega alpinističnega odseka iz Slovenske Bistrice, smo mnogokrat hodili na ture in plezali skupaj. Tako sva se sredi zelo mrzle zime dogovorila za plezanje zaledenelih slapov v Logarski dolini. Ker je bil on takrat že stari maček, sem lahko prebival v hiši Plesnikove Jerce. Na nasprotni strani doline se od tam zelo dobro vidi slap, ki ga je Franček želel preplezati. Temperatura je bila takrat ponoči krepko pod -20 stopinj Celzija. Čeprav sem vedel, da je sposoben preplezati karkoli, me je v trebuhu stiskalo in sem tisto noč bolj malo spal. Zjutraj nama je Jerca skuhalo belo kavo in popekla kruh, ki sva ga hitro pojedla in že kmalu sva gazila proti dvema slapovima, za katera nisva vedela, ali sta preplezljiva. Ko sva prišla iz objema gozda, se je odprl enkratni pogled na neverjetne vertikalne vodnih kristalov, oblikovanih v navdušujoče kristalne skulpture. Sveče, svečke in buhtlji so viseli nad nama in čakali, da jim s svojim gibanjem vdahneva življenje.

Franček je imel dve kladivi Hummingbird, 12-zobe štabajke, lahke usnjene čevlje. Jaz sem imel cepin Stubai Nanga Parbat, kladivo Simond, težke gozdarje Kastig in dereze Stubai. Skupaj sva imela 8 polovičnih lednih klinov Stubai in nekaj kompletov. Franček se je po ledeni vertikalni zavesi pognal kot pajek in po kakšnih desetih metrih zavrtal prvi ledni klin. Polovičnega stubaija ni bilo tako enostavno namestiti, a ker je dobro stal in je bil večč, je to vseeno storil v nekaj minutah. Naslednjega je namestil pod ledno gobo, ki je štrlela iz slapu kot balkon.

Led je neprijetno donel, kot bi tolkel po orglah, ko si je z derezami iskal ustrezno oporo za naskok na previs. Čeprav so bila njegova kladiva le malo zakrivljena, se je z obrati bokov postavljajl zmeraj višje. Zame so se minute vleklike kot ure. Ko je prišel čez ključno mesto, je v trenutku splezal še naslednje metre v 90-stopinjski vertikalni in na vrsti sem bil jaz. Prvi, lažji del sem splezal zelo hitro. Ustavilo

se je pod previsom, ko sem moral odviti ledni klin. V previsu mi je kladivo držalo, cepin pa je razbil trdi led, ki se je pri enem od udarcev odlomil in me zadel nad zgornjo ustnico. Nabit z adrenalinom nisem opazil nič posebnega in počasi sem priplezal čez previs, višje pa se mi plezanje ni več zdelo težko. Na varovališču sem opazil, da imam polna usta krvi. Ko sem pritisnil jezik nad zgornjo ustnico, sem ugotovil, da imam v ustih luknjo. Pa kaj luknja, glavno, da sva prišla čez. Tako v naslednjem raztežaju nisem zavrtal nobenega lednega vijaka. Osemdesetstopinjski naklon se mi je zdel povsem lahek. Ob vrvi sva se spustila po grebenu desno od slapov in pogledala še desni slap, v katerega se je Franček takoj zagnal. Drobne svečke so se lomile slab meter v globino, zato je odnehal. Značilna oblika zaledenelega slapu je takrat spominjala na čašo, ki jo je tvoril podstavek, ožji vrat v sredi in širši del na koncu. Zato sva slapu dala ime

*Franček v lednem slapu Čaša
Foto: Danilo Tič*

Čaša. Znanje, pristop in tehnika, ki sem se jih naučil od njega te zime, so mi zelo pomagali preživeti v težkih situacijah v Alpah, Andih in Himalaji. Ledni slap Čaša sva plezala Franček Knez in Danilo Tič 1. marca 1981.

Korenina

V osemdesetih letih prejšnjega stoletja smo imeli na slovenjebistriškem *ferajnu* geodetsko skico severne stene Triglava, na katero je Franček vrisal vsako svojo prvenstveno in njegove smeri, splezane z različnimi soplezalci, ki so v tistem času predstavljale polovico vseh linij na sliki. Takrat smo še pešali z avtobusne postaje v Mojstrani v dolino Vrat, kjer si je Franček lastil podstrešje stare karavle, ki stoji ob planinski poti nedaleč od Aljaževega doma, ostali pa smo bili souporabniki. To je bil čas, ko nas je učil, kako lahek in hiter preplezati steno brez bivaka. Vstajali smo tako zgodaj, da smo potem še dremali pod vstopom, kjer smo čakali prvo svetlobo. V Vratih smo se nemalokrat prijetno zabavali po opravljenih vzponih. Kljub številnim skupnim obiskom Vrat tam nikoli nisem plezal s Frančkom, v začetku devetdesetih pa me je

Bivak pri plezanju
smeri Korenina
Foto: Danilo Tič

povabil, da dokončava smer Korenina, ki sta jo preplezala z Lidijo Painkiher leta 1981 do gredine, od koder sta izstopila po Čopovem stebru. Tako sva se na začetku avgusta 1992 z mojo katrcico odpeljala v Vrata.

Vstopila sva v območju smeri Prusik-Szalay in prečkala njene police, ki vodijo proti desni. Nadaljevala sva po spodnjem delu s solidno skalo in majhnimi oprimki. Ta del sva zmogla zelo hitro. Ko sva prišla v veliko rumeno-oranžno zajedo, ki se konča pod zadnjo četrtino stene, sva bila v direktni vpadnici pod Čopovim stebrom. V Čopu sva opazila plezalce. Franček je splezal raztežaj, ki vodi levo od zajede, ko sta plezalca nad nama sprožila ogromne *fape*, ki so frčale po zraku. Topovski izstrelki so leteli okoli mene, Franček pa je bil na levi strani skrit pred rafali. Ko so zvoki letelih projektilov prenehali, sem začel plezati kot nor. Čimprej sem želel priti iz vpadnice. Ko sem se uspel skriti na varno, sem komaj dihal. Znova sem zaslišal *frrr* in udarec ob skalo. Vonj po žveplu je povzročil srhljiv občutek. Počakal sem, da se vse ponovno umiri in se spet pognal do naslednjega varnega mesta in nato do varovališča.

Stena na levi je bila pokonci in zaradi lege nisva bila v vpadnici. Kamini, strehe in previsi so naju varovali. Po mestoma krušljivi skali sva dobro napredovala in do poznega popoldneva priplezala do gredine, ki vodi proti Čopovem stebru, in kjer sta leta 1981 z Lidijo zaključila smer. Avgustovski dan je bil zelo soparen in ker sva imela s seboj le liter in pol vode, nama je zmanjkalo že sredi popoldneva. Ni mi bilo jasno, kako bova dehidrirana preplezala zadnjo četrtino stene. Franček je izginil za rob in me poklical. Ko sem priplezal za njim, se je pred menoj pojavil vhod v votlino, v kateri je bilo majhno jezerce, nastalo na nekaj kvadratnih metrov velikem polivinilu. V njem je bilo dovolj vode, da bi se lahko kopala. Pijem, pijem ... kar ne morem nehati. Kakšen luksuz. Ker je v votlini kapljalo, sva si ležišče uredila na robu votline, kjer je bilo suho. V daljavi je bliskalo in grmelo, ko sem odjadral v deželo sanj. Ponoči me je zbudila nevihta, a ležala sva na suhem. Pomislil sem, kako bi bilo, če bi spala na odprtem in brezskrbno zadremal do jutra.

Naslednji dan krušljiva zajeda v desno. Franček je v ključnem mestu zavrtil svedra in se nato spustil nazaj, da je splezal prosto. Ključno mesto je izjemno *luftig*, slabih tisoč metrov nad melišči. Temu mestu sledi še en težji raztežaj, po katerem je do roba stene le še lažje plezanje, ki pa se kar vleče. Na ravna tla sva stopila na najvišji točki severne triglavske stene. Zelo sem bil vesel, da sem pomagal ustvariti to veličastno smer, skupaj z velikim mojstrom plezanja, ki me je naučil veščin vztrajnosti, zavzetosti, premišljenosti. Pustil je neizbrisljiv pečat v slovenskem alpinizmu in plezanju.

Smer Korenina sva dokončala Franček Knez in Danilo Tič 11.–12. avgusta 1992. ●

Njegove podobe v stenah bodo živele večno

Spoznal sem ga leta 1981 v Rimskih Toplicah. Pri služenju vojaškega roka na Pokljuki sem si pri igranju nogometa zlomil nogo, tri mesece sem preživel z *gipsom* in na koncu so me poslali na okrevanje v vojaško zdravilišče v Rimske Toplice. Vedel sem, da tu nekje stanuje, in že drugi dan po prihodu sem ga spoznal, saj je bil redni *gost* zdravilišča. Medtem ko smo mi okrevali v notranjosti, ga je on *obdeloval* z zunanje strani. Vsak dan je plezal sem ter tja po mogočnem obzidju.

Z berglami sem odšel pod obzidje in ga v zadregi vprašal, ali je Franček. Nasmejale se je in rekel, da bo držalo, in zadrega je popustila. Med pogovorom sem spoznaval njegovo preprostost, odprtost in mehko srca. Povabil me je domov, potrpežljivo je hodil pred menoj, ko sva počasi stopicala proti prvemu bloku nedaleč od zdravilišča. Vstopila sva

v njegovo majhno stanovanje, kjer sem takoj spoznal, da se v njem skriva tudi umetniška duša; polno raznih kamnov, kristalov in rezbarij iz lesa je bilo po policah in po stenah je viselo vse polno slik gora. Na mizi je imel kup črno-belih fotografij, ki mi jih je takoj ponudil na ogled. Radovedno sem jih prelagal in ga sproti spraševal po vrisanih smereh.

*Franček Knez
v Hudičevi zajedi v Fitz
Royu leta 1983
Foto: Silvo Karo*

Franček Knez v Cerro Torre leta 1986
Foto: Silvo Karo

Začel je pripovedovati o svojih prvenstvenih vzponih. Poslušal in gledal sem kot otrok, ki prvič poslušava pravljico. Obraz mu je žarel, na njem je bilo videti še ostanke garanja iz južne stene Lotseja, iz katere se je pravkar vrnil. Tudi o tem mi je veliko povedal, a zelo resno. Nič čudnega, to je bilo njegovo najbolj tvegano početje v visokih gorah, ko je bila celotna odprava že na pragu obupa, je *potegnil* do roba stene. To zgodbo mi je kasneje še večkrat povedal, a vedno s precejšnjo resnostjo, nazadnje lani, ko smo bili pri njem z Bernadette McDonald, ko ga je intervjuvala za revijo *Alpinist*. Tudi po 35 letih jo je povedal z enako resnostjo! To odpravo je vzel skrajno resno, pripovedoval mi je, kako je za trening tekel iz Rimskih Toplic v tovarno Emo v Celje, kjer je bil zaposlen, in seveda tudi nazaj. V njegovi družbi mi je mesec zdravljenja v Rimskih Toplicah kar prehitro minil. Domov sem se vrnil z veliko novih spoznanj in novim prijateljem.

Franček, Silvo in Johan na Fitz Royu leta 1983
Arhiv Silva Kara

Prvič sva plezala skupaj za prvomajske praznike leta 1982 v Paklenici, padla je prvenstvena smer Lažnivka in prvič sem ga imel priložnost videti v steni. Že res, da ti alpinistična šola da nekaj osnov, a študij je treba nadaljevati pri mojstrih – in on je bil takrat največji.

Prišla so nora osemdeseta, ki jim je diktiral tempo, in vsi smo si želeli plezati tako dobro kot on. Bil je guru razvoja slovenskega alpinizma. Z načrtnim treningom in intenzivnostjo plezanja v gorah je dal alpinizmu športni pečat. To so bili časi, ko smo vsi sanjali, da bi lahko postali profesionalni plezalci kot nekateri na zahodu, da bi lahko samo plezali. Vem, da je prejel nekaj lepih obljub, a dlje organizacija ni zmoгла. Na koncu je ostal v tovarniški službi in s popoldanskim *fušanjem* višinskih del *fural* alpinizem na visokih obratih in dal misliti profesionalcem z zahoda. Tem je v strgani trenirki in volnenem puloverju leta 1982 demonstriral Eigerjevo

Franček Knez v severni steni Šit
Foto: Silvo Karo

klasično smer v šestih urah, leto kasneje pa še Bonattijev steber v Druju v vsega dveh urah in pol. Potem smo se našli! Trije mušketirji so nas kmalu poimenovali skupaj z Janezom Jegličem - Johanom. Odlično smo se ujeli, morda je k temu prispevalo tudi to, da nihče od nas ni odraščal v izobilju, vsi smo morali že mladi poprijeti za delo in živeli smo skromno; ta socialni čut nas je povezoval in plemenitil. Sledile so intenzivne priprave za našo prvo skupno odpravo v Patagonijo. Zimski vzponi, poleti smo obdelovali Julijce in za finale izvedli maraton. Iz Vrat smo jo ponoči *užgali* po novi Direktni grapi na Cmir in v sestopu na drugo stran pod Vrbanove špice splezali še eno. Dan kasneje je sledilo sistematično obdelovanje 200 metrov visokega ostenja obeh Vrbanovih špic, šlo je v glavnem solo, le tu pa tam smo razvili štrik. *Šilt* je trajal do večera, ko smo pod milim nebom prespali, tako da zjutraj ni bilo daleč na delo. Drugi dan smo končali že popoldne in sestopili

po dolini Za Cmirom v Vrata. V dveh dneh smo *naštepali* 19 prvenstvenih. Veliko smeha je bilo, ta nas je bodril in nam vlival energijo, ki se je v ogromnih količinah pretakala med nami. V začetku novembra 1983 smo odrinili v Patagonijo na Fitz Roy. Tu smo se še bolje spoznali, idej in ciljev je bilo vsak dan več. Po Fitz Royu je sledil Cerro Torre, pa Torre Egger, vmes smo se pripravljali v domačih Julijcih. Veliko zgodb smo sestavili skupaj, kar nekaj sem jih popisal v svoji prihajajoči knjigi. Ko sem mu letos poleti povedal, da jo končujem in bom vesel, če mi bo napisal nekaj za zadnjo stran, je bil takoj za. Stavek, ki mi ga je poslal po sporočilu, je bil kratek in jedrnat: "Skozi podobe sten se zazreš v devet življenj." Dragi Franček, tvoje podobe v stenah bodo živele večno, nisi jim pustil le smeri, dal si jim tudi duha, ta se bo še dolgo valil po stenah in buril domišljijo naslednjim generacijam. Hvala ti, da smo lahko del *ta strmega* vzpona v življenju preživeli skupaj! ●

S skalo iz oči v oči

Novica, da se je v skalah v bližini domačega kraja smrtno ponesrečil Franček Knez, me je presenetila in močno ganila. Vest, da se je Frančku Knezu moglo zgoditi kaj takšnega, povrh vsega v skalni vzpetini sredi domačih gričev, je na vse, ki smo ga poznali in pripadamo skupni generaciji, udarila kakor strela z jasnega neba.

Franček Knez
Foto: Janez Skok

Seveda vsi dobro vemo, da se nesreča lahko zgodi kadarkoli in tudi v najpreprostejšem domačem zakotju. Pa vendar, zaradi vsega, kar je v gorah in v nevarnih stenah doživel Franček Knez, ki je sodil med najboljše plezalce, kar jih pozna svetovni alpinizem, česa takšnega nisem pričakoval. Ni bil le plezalec, ki je opravil izjemno zahtevne vzpone v domačih in tujih stenah z zavzetostjo, pripravljenostjo in z občutkom, ki mu v vsej alpinistični srenji ni bilo para, ampak je vedno plezal tudi premišljeno in nadzorovano, kolikor je to v alpinizmu in v skrajnih razmerah mogoče. Tudi ko gre za vzpone v Himalaji, je sodil med tiste, "ki se vračajo". Tako je sam v knjigi *Ožarjeni kamen* zapisal besede, ki mu jih je ob tragičnem izginitju Boruta Berganta med skupno odpravo na Jalung Kang (leta 1985) izrekel drugi član odprave. Franček

Knez se je prav gotovo sto in enkrat znašel v veliki nevarnosti in skrajnih razmerah, vendar je vsem, ki smo ga poznali, dajal vtis, da ga imajo zvezde rade, da si skalo gledata iz oči v oči že od nekdaj, ker sta si bližju in ker takšni ljudje v kamnu lahko "uzremo lastno podobo". Tako je napisal v omenjeni knjigi, ki je polna strnjениh, a iskrenih in globoko izpovednih misli. Knjigo je uredil Urban Golob in je leta 2009 izšla pri založbi Sanje.

Frančka Kneza sem prvič srečal v gorah, ko sva s solcem Rajkom Nočem z Jesenic plezala Čopov steber v Triglavski severni steni. O Frančku, ki je bil sedem let starejši in takrat, leta 1980, že uveljavljeni vrhunski plezalec, znan po nekaterih imenitnih vzponih pri nas doma, v Zahodnih Alpah in v Peruju, smo seveda že slišali in ga visoko cenili. V prvi votlini že visoko v Steni sva dohitela njuno navezo, ko je Franček s so-plezalcem plezal novo smer, po črni in previsni poti proti levi, na osrednji raz stebra. Njuna nova smer je bila videti strma, a kratka in na videz nepomembna v primerjavi s klasično Čopovo in Paulino smerjo po osrednjem steburu. A takšen je bil Knezov pristop do nekaterih izbranih sten v naših gorah, do Triglavske stene in do Križevnika v Kamniško-Savinjskih Alpah, še posebej znanega po odlični skali. V Triglavski steni je ob klasičnih preplezal več deset novih smeri, včasih po komaj vidnih naravnih prehodih in v različno velikih predelih Stene, ki jih neizkušeno oko sploh ne zazna in predstavljajo posamezne izseke velike stene. Takšno plezanje novih smeri, ki se ponekod začnejo šele sredi stene in vodijo nekam po svoje, je mnoge spravljal v zadrego, ker so bile smeri brez razvidne geometrijske strukture in celostne, smiselne "linije".

To je bil Frančkov pristop do alpskega skalnega plezanja, ki se ni oziral na tradicionalne oblike, ampak je v ospredje postavljaval gibalno spretnost plezanja, iskanje naravnih razčlemb v steni in skoraj nekakšno spajanje plezalčevih gibov, čutenja, pameti in spretnih rešitev z obliko skale in njeno fizično prisotnostjo. V tem pogledu je bil Franček Knez zelo poseben plezalec, ki ga je težko opredeliti z običajnimi kategorijami. Ni znal učinkovito skrbeti za svojo medijsko in mednarodno odmevnost. Plezal je s srcem, gibalno zelo spretno in z nekakšno čarovniško močjo, ki jo lahko primerjamo z izkušnjami šamanov. Da, bolj kot klasičnemu

himalajskemu alpinistu stare vrste in bolj kot športnemu plezalcu novega kova je bil morda še najbolj podoben plezalcu šamanu, ki se z ubranim plezalnim gibanjem in duševno močjo poistoveti s steno in v njej prepleza običajnim očem vidne in nevidne naravne prehode iz preprostega veselja, da bi našel popolno obliko vertikalnega premikanja in lastno podobo v bivanju narave, v izbranih predelih kamnitih in ledenih gora.

Drugič sva ga srečala spet s sošolcem Edom Kozorogom iz Tolmina med plezanjem Internacionalne smeri v Ospu spomladi leta 1981. Ko sva se z Edom po uspešno preplezani smeri popoldne vrnila pod steno,

Konec sedemdesetih in v prvi polovici osemdesetih let, ko se je kakovost alpinizma na Slovenskem visoko dvignila in zapisala vrhunške rezultate na svetovni ravni, je tudi Franček Knez izstopal in mu po kakovosti in obsegu plezalnih vzponov dejansko ni bilo para. Imam pa vtis, da se izjemnosti njegovih plezalnih tur zares zavedamo le pri nas doma. S kolegi plezalci iz Slovenske Bistrice, nato pa v zlati navezi s Silvom Karom in Janezom Jegličem, je pri nas in v svetu splezal več vrhunskih vzponov, od Zahodnih Alp in Dolomitov do Patagonije, Karakoruma in Himalaje. Tudi na priljubljeno Paklenico pod Velebitom na Hrvaškem ne smemo pozabiti. V zbirki Knezovih

sem videl Frančka Kneza, kako sam in brez vrvi pleza v desnem, poraščenem delu stene, že precej visoko, kjer ni bilo do takrat nobene znane smeri. Njegov soplezalec se je medtem že spustil v vas na pivo ali kozarec refoška. Da, tudi v malih, a nič manj pomembnih oblikah vedenja je Knez napovedoval nov pogled na plezanje: ni mu bilo dovolj preplezati eno smer na dan. Tudi med pristopom je včasih izkoristil priložnost in spotoma preplezal kako smer. Pozneje je tudi sestop opravil po plezalni smeri, namesto naokrog po stezi. Predvsem pa je vpeljal intenzivni trening oziroma telesno pripravo na zahtevnejše vzpone, dobro formo pa je skušal vzdrževati vse leto. To je, v primerjavi s starejšo gorniško in nekoliko romantično obliko alpinizma, pomenilo nov pristop. S soplezalcem, Jožetom Zupanom, sta bila v tem velika novost.

vzponov, ki skupaj obsega sedem tisoč smeri, najdemo legendarne in resnično skrajno zahtevne podvige v gorah in stenah, katerih imena so že sama po sebi za vse, ki alpinizem poznajo, dovolj izpovedna: Grandes Jorasses, Eiger, Matterhorn, Dru v Zahodnih Alpah. Vzpon po Ameriški smeri na Huascarán v Andih, novi vzponi na Chachrarajo in Chopicalqui v Peruju in več prvenstvenih smeri v pravljicnih gorah v Patagoniji: Fitz Roy, Cerro Torre, Torre Egger. Plezal je v Garhwal Himalaji v Indiji in v Pakistanu in tudi tam na imenitne visoke skalne vršace, ki presejajo šest tisoč metrov višine, opravil v skalni vertikali izjemne plezalne vzpone: na gorah Trango Tower, Bagirati II in mitični gori Meru. Aktivno je sodeloval na več slovenskih himalajskih odpravah (Everest, Lotse, Čo Oju, Jalung Kang), čeprav mu oblika

*Franček Knez
v smeri
Puščica (VI+, 260 m)
v severni steni
Triglava
Foto: Janez Skok*

V smeri Puščica
Foto: Janez Skok

odprav ni najbolj ustrezala in so mu bili ljubši individualni vzponi v alpskem slogu.

Tu ne moremo naštevati Knezovih vzponov, ker preprosto ni prostora, niti ni to namen teh misli ob njegovem slovesu. Ob omenjenih vzponih, ki v svetovni alpinistični srenji brez zadržkov pomenijo vrhunske podvige, uspehi Frančka Kneza pa sodijo v sam ožji vrh, ne moremo prezreti, da je morda še največ skrajnih podvigov, ki ponekod presegajo meje normalno dosegljivega, udejanjil v domačih gorah, v Julijskih in Kamniško-Savinjskih Alpah. Na začetku osemdesetih je bila težavnostna lestvica v Alpah načeloma zaprta in omejena na VI stopenj. Zadnja, šesta stopnja je pomenila skrajne težave na meji padca.

Franček Knez se je na začetku držal teh načel in ker (očitno) sam skoraj nikoli ni imel vtisa, da se giblje na tej skrajni meji, je svoje smeri, tudi skrajno težke, ki so dejansko pomenile gibanje na robu človeških zmognosti, ocenjeval skoraj celo stopnjo nižje: navadno V+. Sam sem imel priliko izkusiti, kaj pomeni Frančkova V+. Z Bogdanom Biščakom, drugo pa z Radom Fabjanom, sva med prvimi ponavljala dve Frančkovi novi smeri, Zlatolasko v Široki peči, nato pa Rjavi pas v Rzeniku. Zaradi vertikalne strmice in izjemne krušljivosti je bilo plezanje v obeh smereh dejansko – če naj povem z eno besedo – strašljivo. Saj se drugače niti ne da povedati. Seveda, šlo je za tisto "grozljivo lepoto", ki človeka prestavlja v drugačno stanje bivanja in ga dviguje nad vse, kar si je mogoče razumno zamisliti in doživeti. V steni Rzenika se je v zadnjih letih v osrednjem delu, v območju, kjer je potekala smer Rjavi pas, skrušil velik podor in stena tam ni več dostopna.

Daljše snidenje in skupno plezanje sem s Knezom doživel v dolini Yosemite v ZDA, kjer smo v navezi z njim in Lidijo Painkiher preplezali novo smer v zloglasni steni El Capitan. Zamisel je bila Frančkova, ki je v veliki steni, v njenem skrajnem vzhodnem delu, kjer je stena že polovico nižja (prib. 450 m višine), "izvohal" sistem zajed in prehodnih skalnih trehuhov, kjer bi se dalo speljati novo smer. Bili smo za to in v treh dneh, z večernim vračanjem k vznožju stene, speljali novo smer *Čura mura*. Ob večernem ognju pod steno sem Frančka Kneza tudi osebno spoznal ter videl in začutil, s kakšno ponotranjeno spretnostjo se giblje ne le v skali, ampak tudi med drevjem v gozdu; kako sliši in razume običajnim očem in ušesom nevidno in neslišno govorico kamna in narave, kako se usklajeno staplja z njo in ga druge, zunanje in družbene stvari kaj bistveno ne zanimajo. Kako ga bolj razveselita lepa rogovila v gozdu ali kamen z izbranimi oblikami in kako je v tem naravnem svetu dejanski tihi in skromni modrec in čarovnik.

V njegovi knjigi *Ožarjeni kamen* niso popisani vsi vzponi, kljub temu je ta avtobiografski zapis veren prikaz zelo sugestivne in plezalno, pa tudi duhovno zelo posebne držbe, ki jo je v vsej svoji plezalni dejavnosti izpovedoval Franček Knez. Če tega nismo znali prej, pa lahko zdaj, ko nas je zapustil, v njem prepoznamo izjemno osebnost, ki jo spremljajo tudi vrline človeške pridnosti in vztrajnosti. Bolj kot vrhunski dosežek nekoga vzpona lahko za njegovo plezanje rečemo, da je bilo v celoti umetniško delo. V knjigi sta opisana tudi oba dogodka, za katera smo, vsaj pripadniki njegove plezalne generacije, vedeli iz pripovedovanja, odkrito

in neposredno pa je sam spregovoril šele v pripravi te knjige. Obe plezalni epopeji sta primer resnično skrajnih težavnostnih razmer in po moje sodita med legendarne podvige alpinizma nasploh. Pa čeprav gre v obeh primerih za "Frančkove plezalne epizode", ki se izmikajo običajnim modnim in atraktivnim podvigom, zato nimajo normativne teže, vredne pozornosti. Bolj kot to gre za notranji, plezalno šamanski stik človeka in gore sredi skrajnih razmer med živim obstojem in smrtjo.

Obe prigodi, o katerih sem zdaj nekaj več zvedel, čeprav sta relativno skopo opisani, sta me presunili. Gre za opis zadnjega vzpona v okviru velike in zahtevne odprave v južno steno Lotseja, morda najtežje stene na svetu, po višini pa četrte gore, ki jo je leta 1981 vodil pokojni Aleš Kunaver. Po hudih naporih so se fantje na gori morali ustaviti nekaj sto metrov pod vrhom. Kot zadnjo možnost, da bi prišli do roba stene, s čimer bi nazadnje izpolnili svoj cilj (prvi vzpon čez južno steno), sta Franček Knez in Vanja Matijevc krenila po vesinah levo od prvotno zarisane smeri in v vrtoglavem vzpenjanju nad osem tisoč metri dosegla greben in rob stene. Pogledala sta na drugo stran, pod Everest, a Franček se je raje odločil (pravilno), da se vrmeta po istih sledeh, čeprav ju je čakalo hazardersko sestopanje in spuščanje po snežnih napuščih in črni skali. V knjigi piše, da sta mu stena in vse okoli nje pustili silovit vtis. "Tako močan, da zanj ne najdem besed. Za kaj takšnega so preplitke, prazne. (...) Dolga leta sem molčal in zgodbo o plezanju v Lotseju nosil v sebi. Bal sem se, da

bi ji s pisanjem uničil vso veličino. A z leti jo je čas obklesal in silnost se je utrudila. Tudi prijatelje z odprave je raztrosil veter časa, tako kot trosi snežni prah po pobočjih južne stene. Ostali so le drobci, svetli, v dalji, kot takrat, ko upreš oči v jasno zvezdno nebo."

Podobno presunljiv je tudi opis vračanja iz Triglavske stene pozimi, potem ko sta z Lojzeto Cajzecom preplezala Črni graben. Med spuščanjem po Bavarski smeri se je Lojzetu pripravljeno sidrišče za spust ob vrvi odkrušilo in z vrvjo vred je odletel v globino. Franček Knez je ostal sam, s čelno svetilko, ki je v prihajajoči noči ugašala, in brez vrvi. Ko je nekaj časa ždel v zajedi, z vrvico pripet v klin, in so temni oblaki zastrli dolino, iz bukovega gozda v Vratih pa se je strahljivo oglašala sova, si je sredi mraza rekel: "Moram iz stene še pred jutrom, pa četudi bo to zadnje, kar bom še storil." Kako je sam, v snegu in ponoči, brez vrvi, prišel živ iz stene, si težko mislimo.

Nobena smrt ni lepa. Če do nje pride zaradi nesreče, ko je človek zdrav, poln volje in moči, je takšno slovo še težje. Kljub temu razumem odhod Frančka Kneza tudi drugače. Zadnja ura, ki ga je pričakala v svojem domačem okolju, v stiku s skalo in z zemljo, nas spomni na modrost starih arhaičnih kultur, v katerih se moški niso imeli za potomce staršev, ampak pripadnike naravnega okolja, gozda, ognja, skale. Od tam so prišli in ko je prišla ura, so se tja vrnili. V tem smislu me ob odhodu Frančka Kneza spremlja tudi prijazen občutek, brez jeze in odvečne bolečine. ●

Franček pri vrisovanju smeri pod Triglavsko steno
Foto: Janez Skok

Opus magnum v presežnikih

Besede na gladini ne morejo prekriati bolečine nad zevajočo izgubo in praznino. Andrejin klic me je dosegel v soboto dopoldne, pred prihodom v Verdon, kamor sva se namenila s Štulijem¹ prav tisti petek, ki se je za Frančka izkazal za usodnega. Provansa, tako lepa, je naenkrat postala najbolj otožna pokrajina, zalita v molk in solze. Pa vendar, ob globokem sočutju do soproge Andreje in hčere Anje sva si rekla, da greva plezat, ker bi tudi Franček najbrž tako ravnal.

Franček pod Triglavsko steno
Foto: Danilo Tič

Njegov plezalski opus magnum se meri v presežnikih. O njem govorijo zborniki, zgodovina alpinizma, njegove odprave na planetu Zemlja so pustile globoke sledi. O njem govorijo številne smeri v domačih in tujih gorstvih. O njem govori *Ožarjeni kamen* iz leta 2009, ki je lirična pripoved osvajalca nekoristnega sveta, nastala po vztrajnem prigovarjanju prijateljev in znancev. V uvodu je med drugim zapisal, da so to "zgodbe iz sveta, ki mi je nadvse drag", hkrati pa si bo "nekoč, ko se čas izteče v krog življenja, lahko rekel – drzna je bila ta pot". Kdor knjige še ni prebral, jo mora, če poskuša ujeti vsaj del Frančkovega življenja.

O njem še govorijo soplezalci, saj je bil guru modernega plezanja in nove plezalne filozofije. Bil je eden najboljših skalnih plezalcev na svetu. Trije mušketirji – Franček, Johan, Silvo – so počeli za navadne plezalce nedoumljive vragolije. Silvo je lepo povzel, da so vsi želeli plezati kot Franček.

Sam ni maral medijske pozornosti, zdela se mu je odveč, nepotrebna, češ da razvrednoti njegov prvinski odnos do plezanja. Bil je resnično samosvoj in

samonikel. Svoje vrline in znanje je razvil do mojstrstva. V tem se je odstiral njegov pogled na svet in to je bila njegova mera reči.

Prejel je tri pomembna odličja, ki ga pozicionirajo tudi v javnem prostoru, navsezadnje je tudi država Slovenija s tem pokazala dolžno spoštovanje do njegovega plezalskega opusa in življenjskega creda, saj je s svojim delom in izjemnimi dosežki na področju športa prispeval k razvoju družbe in ugledu Slovenije. Ta dejstva moram poudariti, dasiravno sam o tem sploh ni govoril. Prejel je dve Bloudkovi nagradi za vrhunski mednarodni športni dosežek; prvo leta 1979 kot član alpinistične himalajske odprave na Everest 79 in leta 1984 kot posameznik za samostojne vrhunske alpinistične dosežke doma in v tujini. Leta 2010 je iz predsedniške palače prejel red za zasluge.

Njegovi "vrtci" so posejani v bližnji in bolj oddaljeni pokrajini njegovega doma. S posebnim žarom je lani razgrnil, da mu do njegove tisoče smeri manjkata le še dve. Nekako je hrepenel, da to uresniči, in tudi je, število smeri, ki jih je opremil in splezal, je presešlo 1000, vseh vzponov je čez 5000, zato je to opus magnum, ki ga bržda nihče ne bo presegel. Sam je zapisal, da je teh smeri za vsaj pet alpinističnih življenj ... V tej bери smeri je mnogo takih, ki jih je posvetil prijateljem. Poudarja jih vsem tistim, "ki so hodili isto pot, kot jo hodi sam, pa so ostali le v spominu. Pred njim so odšli tja, kamor nas vodi le čut in kjer se v skrivnosti svetlikajo mavrična obzorja." Ena takih je tudi smer, ki jo je posvetil Johanu, tam, "kjer pod težo stropa lega po tleh večna senca in iz nje je čez sivi svod in rumeni strop našel čarobno smer proti svetlemu robu". Zelo vesel je bil, da jo je naposled tudi zlezal na *fraj*, saj sta mu dolga leta dež ali vlaga prekrizala načrte.

Posebno poglavje so poimenovanja njegovih prvenstvenih smeri. Tehtal je in naposled odločil. Nomen est omen! Marsikoga je ob živce spravljala njegova lestvica ocen, ki jo je očitno prilagodil svoji tedanji sposobnosti in uplezanosti, ko je lezel težavnost ocene 8, uradna lestvica pa se je končala pri 6 plus ...

Pozimi 2012–2013 je ugledna revija *Alpinist* svojo 41. številko z osrednjo temo Gledališče zgodovine posvetila razvpiti severni steni Eigerja in tudi Frančkovemu, tedaj rekordnemu šesturnemu solo vzponu leta 1982! Franček se ni razgovoril ali govoril samo o plezanju. Nasprotno. Bil je globoko duhoven Človek. Nenehno ga je zaposlovala človeška psihika, skrivnost človeškega uma, moč njegovih misli. Tehtal je podobno kot veliki mistični pesnik William Blake, da mora "v zrnu peska videti ves svet in nebu v roži na poljani, ves čas imeti v hip ujet in neskončnost zadržati v dlani".

Nadvse zanimiva je zgodba o njegovem umetniškem ustvarjanju v lesu in kamnu. Tenkočutno je zbiral stare posušene korenine ali najdeval za obdelavo primerne kamnite kolose. V njih je videl konture podob, linij, portrete ali njemu jasne abstrakcije. Bile so zime, ko je poleg branja pretežno rezbaril in s filigransko natančnostjo iskal ali dolbel podobe v lesu in kamnu. Prav škoda je, da z Marjonom (Marjan Manfreda, ki je leta 1979 odprl pot pod vrhom Everesta, a cena so bile hude ozeblin in amputacije) nista delila ali izmenjala izkušnje svojih umetniških nagnjenj in ustvarjalnega zanosa.

Posebno pozornost terja Frančkova neobjavljena poezija, nekakšen "misli cvet" moža, ki je uzrl bistvo. Morda terjajo še drobne slogovne popravke, a nič ni treba dodati, kaj šele odvzeti. So globoko samoizpraševanje o smislu življenja, o transcendenci. "Na zadnji srajci žepov ni. Tal ni več na oni strani, tam ni več korakov časa. Misel ni več misel in misel ne postane smisel. Brez misli odstrti so nesmisli, v ničü razodeti smisli."

Imel je še kopico idej, načrtov za mirnejša leta na pragu jeseni življenja. Še vedno je prekipel od energije. In to po vsem tistem hudem času in poškodbi, ko je po nesrečnem padcu z vrvi, ki ga je zakrivil neuki plezalec, ostal skoraj trajni invalid. Medicinska stroka ga je pokrpala, a največ je za rehabilitacijo naredil sam z izjemno voljo, vajami in vztrajnostjo. Svoječas sta bila oba s Tomažem (Humar hudo polomljen zaradi padca na gradbišču lastne stanovanjske hiše) na pragu invalidnosti. Pripovedoval mi je o njunih srečanjih v zdravilišču v Laškem, ali kako se je Tomaž po rokah privlekel po stopnicah na obisk v Lahomno ...

Pričakovali bi, da bo v mirnejših časih svojega življenja Franček kot mogočen hrast dajal senco in zavetje svojim najbližjim. A kolo usode se je zavrtelo drugače. Navzlic temu, da je v svojem alpinizmu premagal številne negotovosti, da je tudi iz najzapletenejših situacij našel izhod in rešitev (ob neki priložnosti mi je dejal, da je bila najtežja preizkušnja zanj leta 1981 v južni steni Lotseja, v knjigi *Ožarjeni kamen* pa je zapisal, da je dolga leta o tem molčal in zgodbo o Lotseju nosil v sebi, saj se je bal, da bi ji s pisanjem uničil vso veličino), je na nedoumljiv način svoj življenjski krog sklenil prav pred domačim pragom. Na Arkadah.

Pod stensko pregrado, ki jo je desetletja urejal na hkrati garaški in uživaški način, jo čistil, jo prenavljal, popravljal, spravljal v skladje, urejal galerijo kamnitih

blokov in spremenil v več kot plezališče. V energetski tempelj, v zenovski vrt. Kadarkoli mi je bilo dano, da me je tja povabil na druženje in plezanje, je bil to čisti užitek. In tam je Franček posebej žarel. Po demonstraciji plezalne perfekcije, ko sva govorila o tem in onem, me je spominjal na zen budističnega mojstra, ki včasih odgovori na zastavljeno vprašanje, včasih odgovori s protivprašanjem, včasih pa je odgovor samo topel nasmeh ...

Tam sva kdaj pa kdaj tudi samo molčala, saj besede niso bile potrebne. In tam je tistega nesrečnega petka povsem iracionalno napočil njegov fizični konec.

In ko sva s Štulijem v trenutkih globoke žalosti vendarle našla moč za plezanje, naju je visoko v eni najdaljših smeri v Verdonu, povsem blizu vertikale, obletel ogromen orel z mogočno razprtimi krili. Zdelo se mi je, da je mimo naju prhnila nežna Frančkova duša. Zdaj mora biti sam, in kot je zapisal Srečko Kosovel, "v večnosti sebe in v sebi večnost razkriti, svoje prozorne peroti in mir z onstranske pokrajine vase ujeti." ●

*Franček Knez
v smeri Meč
v Malem
Koritniškem
Mangartu
Foto: Franci
Horvat*

Legendarni Franček

Naprošen, da ob tragičnem odhodu največjega plezalca našega časa napišem nekaj o njem, stojim pred eno najtežjih nalog. Kako opisati človeka, ki je svoje življenje živel na tako poseben način, mnogim povsem nerazumljiv? In je v svojem delovanju dosegel raven, ki ostaja nedosegljiva številnim, ki prav tako posvečajo svoja življenja stenam in plezanju?

Večer nas najde že na poti na Leshaux, kjer si pripravimo skromno večerjo. V steni ne bo ne časa in najbrž tudi ne možnosti, da bi si pripravili kar koli. Ko se zmračí, se odpravimo pod steno. Navajeni smo plezanja ponoči, do jutra moramo biti čim višje, da imajo ledeni izstrelki, ki jih s prvim soncem rob stene pošlje v globino, čim manj moči. Plezali bomo v dveh navezah, da bi bili hitrejši.

V soju baterijskih svetilk se dereze in cepini zagrižejo v strmino. Hitro pridobivamo višino. Nekje v sredini stene, na stojišču, Juša (Jože Zupan) zadene kos ledu ali kamen v glavo! V čeladi zazija za pest velika luknja, tako močan je bil udarec. Juš je nekaj časa omamljen kot boksar, a si kar hitro opomore. Na opozorilo Frančku, naj si uredi stojišče, dokler si Juš ne opomore, zaslišimo prepevanje: "Obupat pa nikol, ti hojladri-jadro ..." Tudi to je Franček!

Z dnem smo že na zadnjem ledišču pod vršnimi skalami. Led je zbrušen in zglajen, pogled mimo derez neovirano zdrсне več kot tisoč metrov v globino. Led je vse tanjši, iz njega štrlijo drobni vršički skal. Franček si sname dereze in pleše po teh drobnih stopih proti skalam. Ko jih doseže, si pošteno oddahnem.

Čez dve leti se s Frančkom srečava ponovno, tokrat na odpravi Everest 79, ko vsak opravi vse, kar lahko, da vrh dosežejo Nejc Zaplotnik, Andrej Štremfelj, Stane Belak - Šrauf, Stipe Božič in Ang Phu.

Spet mineta dve leti in spet sva skupaj na veliki odpravi. Tokrat v južno steno Lotseja. Odprava si je zadala cilj preplezati enega največjih izzivov tistega časa. Smer v osrčju stene naravnost proti vrhu! Po dveh mesecih boja z vsakodnevnim sneženjem, plazovi, mrazom in strmino smo tik pod vrhom. Dva dneva lepega vremena bi potrebovali za varen vzpon iz zadnjega tabora na vrh. Noče jih biti!

S Frančkom sva zadnja naveza v steni. Plezava dve etapi na dan, da bi čim prej dosegla izhodiščno točko za naskok na vrh, tabor VI v zavetju velike opasti. Ves čas naju spremljajo spomini in slike prejšnjih vzponov. Na taboru V sva bila na tem, da se zaduši-va. Ko sva se namestila v šotor in sva začela taliti sneg za nujno pijačo, je šotor zasul plaz. Kuhalnik počasi

Slovenska smer
v Grandes Jorasses
leta 1977

Foto: Vanja Matijevec

Njegovi vzponi, njih število in še posebej njihova težavnost govorijo sami zase! Uvrščajo ga v sam vrh med nesmrtno legende svetovnega alpinizma! Kdor si želi spoznati Frančka поблиže, se mora spoprijeti s katero od njegovih smeri, pa bo zvedel več o njem, kakor iz vseh opisov in literature.

Sam sem se srečal z njim prvič poleti 1977 v divjem alpinističnem kampu "za britoforn" v Chamonixu. Z Zvoncem (Zvone Andrejčič) sem bil zmenjen za plezanje v Jorasses, a je zbolel. K sreči je bil tu prijatelj Lado (Vidmar), s katerim sem že tudi občasno plezal. Načrtoval sem novo smer v sredini stene, kjer za čuda ni poskusil še nihče.

Pa zagledam Frančka pred šotorom, ki brusi cepin in si ogleduje fotografijo z vrisano smerjo. Točno tam, kot si jo zamišljam tudi sam. "Hej, vidim, da imaš isto idejo kot jaz! A gremo skupaj?" "Za ka pa ne?!" se nasmehne Franček in smo zmenjeni.

ugasne. Franček ga poskuša prižgati, a mu ne uspeva. Slabo se počutim in ko spoznam, da nama zmanjkuje zraka, poskušam odstraniti sneg nad vhodom v šotor. Kopljem in kopljem, potem pa me zmanjka. Franček plane mimo mene in z zadnjimi močmi prebije nanešeni sneg. Rešil mi je življenje. Dihava kot novorojenčka, na počitek in spanje pozabiva.

Tokrat se pri spet zasutem šotoru ustaviva le toliko, da si oprtava vsak še eno jeklenko za jutri in v prelepem popoldnevu odplezava do malega šotorčka najviše v steni. Franček si ogleduje možnosti za nadaljevanje, sam pa pripravljam opremo za jutrišnji vzpon in poskušam natopiti čim več snega za pijačo, ki jo bova vzela s seboj. Z mrakom, ko izveva, da se bo slabo vreme nadaljevalo tudi jutri, se odločiva za poskus z dolgo prečnico doseči rob stene.

Jutro naju ujame že v prvih raztežajih. Kmalu se pripodijo megle in spet sneži. Jeklenki sta prazni že po nekaj urah, vrževa ju v globino. Strmina je vse večja in snega je vse več. Plezanje iz zastruga v zastrug krade čas in počasi že obupujeva. Potem se megla za hip razkadi in rob grebena se pokaže v dosegu roke. Franček hitro pleza na vrh zastruga, kjer hoče v skalah urediti varno varovališče. Preden jih doseže, se zastrug pod njim podre in zgrmi v naslednjo globel. Sila padca me odrta s stojišča in medtem ko z eno roko zadržujem padec, s cepinom v drugi priletim v nasprotno steno. Vrv se zažre v rob zastruga in Franček spet pleza proti skalam. Ko jih doseže, si oddahnem. Prečim proti zastrugu, ki vodi do njega, ko pobočje pod menoj izgine v globino. Spet poletim skozi zrak in pristanem v nasprotni steni. Vrvi, ki je globoko zarezana v sneg, ne morava osvoboditi drugače, kot da se razvežem, Franček potegne vrv do sebe in mi jo spet spusti. Ko je procedura uspešno speljana, se počasi lahko pridružim prijatelju na stojišču. Rob grebena je manj kot raztežaj od naju! Ko Franček opravi še z njim, preudarjava kako naprej. Franček pravi, da bo šel on nazaj po poti, po kateri sva prišla! Mene je groza ob sami misli na to, jaz bi raje tvegala sestop v Western Cym in čez Everestov ledeni slap. Frančkove mnogoletne izkušnje, tudi s plezanjem smeri navzdol, me končno prepričajo. Mislim, da mi je s tem že drugič rešil življenje v tej steni!

Prihaja noč in zdaj je pomembno zgolj to, da se niti za hip ne ustaviva. Ob brlečih baterijskih lučkah počasi tipava navzdol, po sledih, ki sva jih pustila gor grede. Na pomoč nama pride še luna, ki razsjuje svetlobo po bleščecih belih prtihi. Še spust po vrvi, ki je dva metra prekratka, da bi dosegel z nogami sneg, kar pomeni, da ali se spustim in upam na mehak pristanek ali pa moram zanihati, za kar pravzaprav nimam moči. Spustim se in pristanem v pernici. Frančku vpijem, naj se spusti malo bolj desno. Poslušam in s koncem vrvi se dotakne snega. Po triindvajsetih urah, ko se na štiri zavalim v naročje Nuruju in Nimi, ki naju čakata s čajem, je odisejada končana.

Zdaj je odšel, za vedno. Vendar tako kot vsi velikani v zgodovini ostaja z nami v svojih dejanjih, spominih, anekdotah in legendah. Ker je bil legendaren! ●

Plezanje iz zastruga v zastrug krade čas in počasi že obupujeva.

Foto: Vanja Matijevc

V steni Lotseja Foto: Vanja Matijevc

Bernadette
McDonald¹

Spomini na Frančka

Franček Knez, guru slovenskega alpinizma, je bil človek, o katerem sem mislila, da ga nikoli ne bom imela priložnost spoznati. Tako zaseben človek, nemogoče ga je bilo najti in vzpostaviti stik z njim. Brez elektronske pošte, brez svoje spletne strani, brez Facebooka, celo brez mobilnega telefona; za božjo voljo, le kako naj ga najdem?

¹ Prevedel Mire Steinbuch.

Po zaslugi dobrega prijatelja Silva Kara sem se pred tremi leti znašla na Frančkovem domu, poslušala zgodbe, opazovala njega in Silva, kako sta se smejala, občudovala njegove fino zglajene, skrivnostne in čutne lesene skulpture, jedla pecivo in pregledovala njegove z roko popisane liste, ki naj bi postali njegova naslednja knjiga. Kratki poglavji, naslovljeni *Moč* in *Čarobna ptica*, sta se brali bolj kot pesem v prozi. Franček je razložil: "To ni pesem, to je razmišljanje v obliki pesmi." Slišala sem, da je Franček pisateljski samouk, ki izjemno pazljivo izbira besede: "V njih so veselje in žalost, strah, pogum, ljubezen, poraz in neznanen prah večnosti, sreče. Vse to so stvari, ki so v meni pustile svojo sled," je rekel. In smrt. Opazila sem, da je o smrti kar veliko napisal. Ko sem ga vprašala zakaj, je lokavo nasmehnil in pojasnil: "Ker je bliže kot rojstvo." Pozneje istega dne naju je povabil na sprehod v gozd, da bi videla njegovo zasebno plezališče. Pokazal je oprimke in gibe na kredasto belem apnencu. V senci bukovega gozda se je previsna stena krivila v elegantnem loku. Ko sem pripomnila, da je plezanje videti

Franček v Picolissimi Foto: Danilo Tič

težavno in naporno, je odkimal. "Ne, ni težko, ampak zanimivo," je dejal. Vendar nama je Franček želel pokazati nekaj posebnega. Vodil naju je navkreber skozi gozd, po trohnečem spolzkem listju se je poganjal kot mlada gazela. Ko smo krenili ob vrhu stene, je izginil izpred oči. Nato se je njegova glava pojavila nad njenim robom. "Pridita sem. Kar dol. Pazita," je opozoril. Prijemaje se za tanka debla sem splezala navzdol po skalah in se znašla v votlini. V njej je bila lesena klopca in škatla s svinčniki in papirjem. Na vzhodni strani se je skozi naravno okno videl gozd z nežno zelenimi pomladnimi krošnjami. Direktno pod nami se je v obe smeri raztezala dvajsetmeterska stena. "Kaj je to?" sem vprašala. "To je moja votlina, prostor za meditiranje. Za razmišljanje. Za pisanje," je odgovoril. Pojasnil je, da je votlino več let izkopal z železno lomilko, s katero je razrahljal skale in trdo ilovico. Utihnil je in obmiroval, užival je v svetlih lisah sonca, ki je sijalo skozi neštete, trepetajoče liste. Zdelo se je, kot da energija, ki jo črpa iz narave, boža njegovo dušo in hrani njegovo domišljijo. Morebiti pa ni črpal moči iz pokrajine, temveč iz svoje notranjosti. Iz samote same. Spraševala sem se, če je bila to ista povezanost, ki jo je Franček čutil do drugih, višjih, bolj mrzlih in divjih krajev, kjer je preživel toliko svojega življenja. Skušala sem si predstavljati, kako Franček leta 1981 visoko v južni steni Lotseja kljubuje plazovom, težnosti in pomanjkanju kisika, kako črpa ta težko opredeljiv in nerazločljiv mir, za katerega se je zdelo, da je v njem samem.

Končno sem ga vprašala, ali lahko izbere vzpon, ki najbolj izstopa. Pogledal me je in s potrpežljivim nasmeškom odgovoril: "To je tako, kot da bi izdvojil en cvet izmed vseh cvetlic."

Ko zdaj pomislim na Frančka, skušam ne misliti na Lotse, Trango ali Patagonijo, na njegove brezštevilne skalne smeri. Premišlujem o tej votlini, kjer se je

zdelo, da je tako doma in njegovo telo tako budno, njegov obraz pa je izžareval mirno vedrino, kot krošnje dreves.

Spomnim se nečesa, kar je nekoč napisal o "idiličnem, samotnem" kraju, kraljestvu, ki je prenehalo obstajati, nekakšni izginuli pokrajini v njegovih spominih na mladostno zagnanost. Spraševala sem se, ali jo je nadomestila ta majhna votlina. Kot je dejal: "Življenje je lepa, skrivnostna, samotna steza. Če znaš hoditi v strmem gozdu po strohnelem, spolzkem listju, potem znaš hoditi kjerkoli."

Ko sem ga opazovala in poslušala, sem spoznala, da je vizionarski plezalec, čigar slog je bil trdno zasidran v nedvoumni vrednotah, ki jih je uporabljal v vseh pogledih in okoliščinah svojega življenja. ●

*Plezanje
v Picolissimi
Foto: Danilo Tič*

*Oltarček v Frančkovih
Arkadah
Foto: Franci Horvat*

Frančkove Arkade

Spokojnost nedeljskega jutra sem namenil urejanju fotografskega nahrbtnika, kot običajno pa sem vsake toliko časa pogledal na mobilni telefon, ali je prispelo kakšno novo sporočilo. In res je bilo. Rok Dečman, načelnik AO Celje - Matica, je sporočil, da se je smrtno ponesrečil Franček Knez.

Od presenečenja mi je telefon skoraj padel na tla. Ker nisem mogel verjeti svojim očem, sem pogledal še enkrat, toda z močnejšimi očali, a žal, vsebina sporočila je bila nespremenjena.

Potreboval sem kar nekaj časa, da sem se umiril in dojel, da se je poslovil izjemen človek, gledano ne samo skozi alpinistična očala, saj je bil svetovna legenda (vsaj zame), tudi drugače. Kjer koli si ga srečal, si je vedno vzel čas zate, da te je poslušal, redko pa je govoril o sebi. Bil je izjemno skromen in v zadnjem času daleč stran od raznih medijev, pomembna sta mu bila družina in plezanje. Pred kratkim se je upokojil, toda usoda je hotela drugače, kot bi si želel.

Čez čas sem poklical Jožeta Zupana, njegovega dolgoletnega soplezalca, s katerim sta skupaj začela alpinistično pot, hkrati pa sta oba prihajala iz Rimskih Toplic. Jožek, kot mu tudi pravijo prijatelji, mi je povedal, da se je ponesrečil v svojem plezališču Arkade (tako jih je poimenoval Franček), ki so oddaljene od njegovega doma komaj pol ure peš. Zaupal mi je, da se nesreča domnevno ni zgodila zaradi plezanja, temveč pri nabiranju zemlje, ki jo je pri domu potreboval za svoje rožice. Takoj sem povezal nesrečo s podobno usodo znanega francoskega alpinista Lionela Terraya (mnogi poznajo njegovo knjigo *Osvajalci nekoristnega sveta*), ki je sklenil svojo izjemno bogato plezalsko pot v Vercorsu pri nekoliko lažjem vzponu na Gerbier. V ponedeljek sem izvedel, da je pogreb že naslednji dan, 10. oktobra 2017, ob 16.30 v Rimskih Toplicah. V teh dneh je bilo kar nekaj klicev prijateljev, ki so vedeli za najino poznanstvo, da bi zvedeli kaj več o tej nesreči. V torek popoldan, po kosilu, sva se s prijateljem Binetom Javernikom odpeljala proti Rimskim Toplicam. Vožnja je bila sicer mirna, toda venomer so mi misli uhajale k Frančku in njegovi knjigi *Ožarjeni kamen*, s pomočjo katere lahko začutiš njegovo veličino, čeprav ga ne poznaš. Že doma sem sklenil, da bom napravil kakšno fotografijo pogreba. Bal sem se, da me bodo izdala čustva, ki bi lahko ogrozila moje fotografiranje. Domneval sem, da bo na pogrebu veliko ljudi, zato sva se zapeljala skoraj do cerkve v Šmarjeti, kjer je manjše parkirišče. Pot do pokopališča je sicer kratka, toda ko se greš poklonit prijatelju na njegovi zadnji poti, ni prijetna.

Pred mrliško vezico se je vila dolga vrsta ljudi, ki so čakali, da se poslovijo od Frančka in da izrečejo Andreji

(ženi) in Anji (hčerki) oziroma sorodnikom sožalje. Prihajali so številni prijatelji, znanci – od daleč in bliž. V zraku je bilo čutiti takšno Frančkovo energijo, da jo težko opišem. Sama žalna slovesnost je bila spontana, govori preprosti in razumljivi, vendar so segali globoko v dušo. Zadnji od govorcev, Miha Lamprecht, je govoril s takšno ganjenostjo, da so tudi mnoge moške duše zatrepetale. Pred odprtim grobom se je zgodil finale, ko je Frančkov prijatelj, Mišo Miheljak, zapel pesem Aleluja Leonarda Cohena v slovenski verziji. Dobil sem občutek, da od ganjenosti niso jokale samo ženske in moški, temveč tudi drevesa in bližnje Borovke, kjer je Franček veliko plezal, ter tudi nebo, čeprav je bilo lepo vreme. Mišota so spremljali s petjem pevci in številni prisotni na pogrebu.

Ves prežet z bolečino nisem bil v stanju, da bi nato s plezalskimi prijatelji in znanci šel v gostilno, temveč sva se z Binetom odpeljala v Celje in blizu doma v lokalu mirno popila vsak svojo pijačo.

V naslednjih dneh sem si zelo želel obiskati Frančkove Arkade, kjer se je ponesrečil. Moram reči, da je minilo kar nekaj časa, da sem dobil pravo osebo, ki mi je bila pripravljena pokazati, kje je to plezališče. Primož Oberžan stanuje v neposredni bližini in je bil pripravljen priti pome v Marija Gradec, od koder sva se peljala do njegovega doma. Kakšno srečo sem imel glede izbire prave osebe, sem spoznal kasneje, ko me je vodil do plezališča. Njegova umirjenost in pozitivna energija sta me vodili v Frančkovo "svetišče", ki ga je oblikoval in urejal že 30 let. Prijatelja sem sicer poznal kot velikega perfekcionista, toda videnje je presevalo vsa moja pričakovanja. Frančkove Arkade so napravljene s takšno ljubeznijo in tako pedantno, da si je težko zamisliti. Pod stenami so tlakovane stopnice, kot da bi gledal rimsko ali inkovsko cesto, na določenih mestih lahko vidiš posebej izbrane kamne, ki krasijo ta prostor. Številne smeri, ki se vijejo po njegovem plezališču, so vzorno opremljene in poimenovane. Določeni predeli na tem območju kažejo domnevne znake staroslovanskega svetišča.

Na žalostni dogodek je spominjal kamniti oltarček, kjer so bile sveče, cvetje in drugi sakralni predmeti, ki

jih običajno srečujemo na pokopališčih. Kot zanimivost lahko omenim, da je ravno nad oltarčkom v steni bujno cvetela ena od zvončnic, kar lahko označim kot posebnost.

Primož me je nato odpeljal še do pravkar dokončane Frančkovega bivaka nad steno, da bi mu lahko služil za shranjevanje opreme, počitek oziroma za umik pred morebitnim slabim vremenom. V sam bivač nisem stopil, kajti nepovabljen nisem želel vdirati v njegovo kraljestvo. V plezališču sem napravil kar nekaj posnetkov, da bi dostojno ohranil, v kakšnem stanju sem spoznal kraj, kjer je imel Franček svoj drugi dom. Po dobri uri sva zaključila z ogledi in pri Primožu doma še malce posedela in pokramljala. Nato sem se odpeljal na Frančkov dom v Lahomnem pri Marija Gradcu, kjer sta me sprejeli Andreja in Anja. Med drugim sta mi povedali, da je Franček preplezal kar 1016 prvenstvenih smeri po Sloveniji, Evropi in po svetu (nepojmljivo za navadne smrtnike), vseh smeri pa je nanizal 7507. Vse to ga ne uvršča samo v slovenski, temveč tudi v sam svetovni vrh.

Moje poznanstvo s Frančkom seže v leto 1976, ko sem prišel v alpinistično šolo v Celju. Prvič sva se navezala na vrh septembra 1976, ko sva želela preplezati smer Modec-Režek v Štajerski Rinki. Spominjam se, da je bilo zelo mrzlo in od gredine je bila stena zasnežena in poledenela. Prsti na rokah so mi otrdeli, zato sem le s težavo plezal. Kakšno olajšanje me je prevzelo, ko sva izplezala iz stene. Nato je bilo obdobje, ko sva se videvala in plezala v plezališčih. Leta 1991, ko sem se pripravljal na odpravo v perujske Ande, so se najine poti večkrat prekrizale. Poleti sva preplezala mojo najtežjo kopno prvenstveno smer z imenom Kaviar, ki je

pred ostenjem Križevnika, pozimi pa nama je uspelo preplezati kar tri ledne prvenstvene smeri. Prva je bila Skušnjava v Rjavčkem vrhu, ki je zahtevala od mene veliko truda, čez en dan še ledenega lepotka Akvamarin, ki je v bližini poti na Klemenčo jamo. Krona mojega alpinističnega staža je bila Ledenka, ki je med Štajersko Rinko in Križem. 3. marca 1991 smo Franček in Andreja Knez, Joco Razpotnik in moja malenkost preplezali to, zame najtežjo zimsko ledno smer, ki me je zaznamovala za celo življenje.

Ledenka¹

Ko takole udobno in varno sedim doma v naslanjaču in premišljam o gorah, se spomnim svojega najtežjega vzpona v Ledenki. Od takrat je preteklo že nekaj časa, toda spomin nanj mi bo ostal še dolgo.

Mogoče ni prav, da te vrstice pišem ravno jaz, ki sem bil pri vsej stvari kot ubogi statist. Alfa in omega vsega početja je bil Franček Knez. Midva z Jocom sva bila le na pravem mestu ob pravem času. Da pa ne bi bilo pomote, moram dodati, da sva morala dati vse od sebe. Grapa med Štajersko Rinko in Križem je že dolgo burila apetite mnogim alpinistom. Ravno tisto zimo sta jo imela namen preplezati dva ljubljanska alpinista, kar sem izvedel kasneje. Poleti je to mokra, krušljiva rdeča grapa, ki ravno ne vabi, da bi tam telovadil. Pozimi, ko zamrzne, pa je nekaj čisto drugega. Mislim, da gre za eno najdaljših lednih smeri pri nas. Franček mi je nekoč zaupal to skrivnost in mi namignil, da jo razrešiva. Dolgo sva se že poznala in med nama se je stekala nit prijateljstva, kar mi veliko pomeni. Zato kakšnega

Frančkove Arkade
Foto: Franci Horvat

¹ Povzetek iz knjige *Timšelj*, Franci Horvat, Antika, 2014.

Ledenka leži med
Malo in Štajersko
Rinko.

Foto: Franci Horvat

premišljevanja ni bilo. "Grem!" je bil moj odgovor. Dogovorila sva se za zadnji konec tedna v februarju. Ker pa so bile v smeri zelo slabe razmere, sva plezanje preložila za teden dni. Tedaj sta se nama pridružila še Joco in Frančkova žena Andreja. Tako smo se vsi štirje dobili v soboto zvečer v zimski sobi na Okrešlju. Pripravili smo si nahrbtnike in precej zgodaj legli k počitku, kajti čakal nas je dolg dan. Kar nisem mogel zaspati, preveč sem bil razburjen. Strah me je bilo, česar si nisem upal povedati Jocu, še manj pa Frančku. Premetaval sem se po pogradu. Štel sem ovce, kamele, bike, toda spanca ni bilo od nikoder. Ko sem malce odplaval, me je zbudil Franček, rekoč, da bom še smrt prepal.

Ura je bila že štiri zjutraj. Treba je bilo na lestev, ki ji ni bilo videti konca, obenem pa nisem vedel, kako je s

klini. So vsi na svojih mestih ali kakšen manjka? Z Jocom sva bila kar hitro pripravljena in sva že tekla za kolegoma. Čez čas se je Franček začudil, zakaj ima Joco vrv okoli rame. Ugotovili smo, da so naše vrvi v nahrbtniku in da jo je vzel Madžarom, ki so ravno tako spali v zimski sobi. Seveda je moral vrv vrniti, ostali pa smo počasi odšli po zmrznjenem srencu proti vstopu. Nad nami so mežikale zvezde in se tiho pogovarjale. Ko bi jih razumel, bi že takrat verjetno vedel, kaj nas čaka v steni. Tako pa ...

Kolega je bil kaj kmalu za nami. Do vstopa smo prispele precej hitro, v dobri uri. Razmere so bile odlične. Navsezadnje smo se in Franček je že zdvijal po grapi navzgor. Težave na začetku niso bile prehude, zato smo kar hitro napredovali. Grapa je postajala vse bolj strma, med tem pa se je že popolnoma zdanilo. Zaradi severne

Alpinistična kronologija dosežkov Frančka Kneza

1977

- Zahodne Alpe: štirje izjemni vzponi v samo desetih dneh: prvenstveni vzpon v severni steni Grandes Jorasses (ED-), prvi enodnevni vzpon po smeri Mrtvaški prt (TD+) v isti steni, druga ponovitev Ameriške direktissime (VI, A3) v izredno slabem vremenu ter vzpon v steni Grand Charmoza.
- Štajerska Rinka: prva zimska ponovitev smeri Modec-Režek.

1978

- Andi (Peru): ponovitev ameriške smeri v Hauscaranu (6768 m).

1979

- Everest (Nepal): prvenstvena smer po zahodnem grebenu. Dosežena višina 7700 m.

- Jalta (Sovjetska zveza): svetovno prvenstvo v hirtrostnem plezanju, doseženo 3. mesto.

1980

- z različnimi soplezalci je preplezal nekaj najbolj znanih slapov v Logarski dolini in tudi najtežjega med njimi, veličastno previsno Čaša.
- Opravil je številne solo ponovitve v slovenskih gorah.

1981

- Lotse (Nepal): vzpon v južni steni do roba stene (8200 m).
- V slovenskih in tujih gorah je preplezal še 45 drugih prvenstvenih smeri.
- Solo ponovitve v naših gorah: Švajgelj-Zupan, Razmojstranških verivic in Skalaška (v sestopu) v štirih urah in pol.

lege vanjo le redko posije sonce. Temu primerno je v steni tudi sveže. Ves čas me je skrbel ledena sveča, ki nikoli ne zmrzne do tal. Ko smo priplezali v njeno bližino, sem videl, da ji do tal manjka dobrih trideset metrov. Če bi zamrznila, bi je bilo za dobrih šestdeset metrov. Gledal sem svečo, kot da bi hotel, da bi zrasla do tal in nam olajšala vzpon. Toda Franček je krenil na desno pod krušljiv previs. Kamorkoli si pogledal, je bilo vse tako naloženo, da je bila groza. Vedel sem, da bo ta previs ključ naše smeri. Midva z Jocem sva imela stojišče malce stran od tega previsa na varnem mestu, Andreja pa je varovala ravno v vpadnici našega plezanja. Kolega je zabil prvi klin v previs, nato še enega in še enega ...

Čistil je steno in spet zabijal, počival ter se pomikal više. Pravo garaško delo, ki je za navadne smrtnike komaj razumljivo in dojemljivo. Med tem pa so izstrelki padali po Andreji. Minila je ura, dve, iztekala se je že tretja. Kolega je priplezal v območje, kjer ni bilo razpoka, da bi zabil dober klin. Vzel je sveder v roke in začel vrtati. *Tok tok*, mi je odmevalo po ušesih. Sveder je šel v skalo le po milimetrih. Ko telo vse bolj sili navzdol, ker se stopi majhni, je vse še na meji možnega. Luknja je bila gotova, manjkalo je samo še svedrovec in ključ smeri bi imeli v roki. Na žalost pa se je vsa stvar zasukala. Franček je ugotovil, da so mu iz žepa padli čepi, ki so ključnega pomena pri svedrovcih. Bilo je kar nekaj hudih besed, toda predaja še ni bila podpisana. Spet se je zapodil naprej, iskal razpoko, v katero bi lahko zabil klin, ki bi nas pripeljal na poševo poličko

pri sveči. Po nekaj poskusih mu je le uspelo zabiti slab klin, nato malo više še dober klin.

Med tem časom, ko se je bojeval s steno, sem popolnoma pozabil na svoje noge. Kar pošteno me je zeblo kljub dvojnemu čevljevju. Tako dolgo sem brcal v skalo, da sem spet začutil prste. Še nekaj metrov in že je bil Franček na polički, ki si tega imena sploh ne zasluži. Kasneje mu je služila le toliko, da se je preobul iz plezalnikov v čevlje in si nataknil dereze. Zdaj je bila na vrsti Andreja. Kar verjeti nisem mogel, da je tako urno splezala ta zoprni previs. Nato sem prišel na vrsto jaz. Na nogah sem imel dereze, vrv pa je šla po stropu nad mano. Ves pogum in odločnost sta odplavala proti Mrzli gori. Nekako se nisem mogel odločiti. Franček, ki me je varoval, je prekinil moje dvome. "Gremo, gremo!" je bilo slišati nad mano, kot da bi glas prihajal iz onstranstva.

*Knez v slapu
Akvamarin nad
Logarsko dolino
Foto: Andreja
Knez*

Priznanja in nagrade:

- odprava na Everest leta 1979 je bila odlikovana z redom zaslug za narod,
- priznanje za ekipo leta,
- odprava Lotse leta 1981 je bila odlikovana z redom zaslug za narod,
- Bloudkova nagrada (1984),
- medalja zaslug za narod (1984),
- več priznanj in pohval Planinske zveze Slovenije,
- Red za zasluge (2010).

1982

- Andi (Peru): trije prvenstveni vzponi v steni Pisca, Chachraraja in Chopicalquiya.
- Prva zimska ponovitev smeri Šlosarske in Direktne na Črni graben v Triglavu.
- Paklenica (Hrvaška): udeležba na mednarodnem srečanju alpinistov; prelomnica v prostem plezanju pri nas, saj se je potem začelo širiti tudi v naših stenah.
- Uspel mu je dotlej najhitrejši vzpon čez steno Eigerja (6 ur, solo), ki je obveljal še dolgo časa.

1983

- Yosemite (Združene države Amerike): prvenstveni vzpon v El Capitanu in v steni Yosemite Falls.
- Patagonija (Argentina), Fitz Roy: prvenstvena smer.

- Dvema odpravama navkljub je tega leta opravil 315 vzponov, od tega kar 107 prvenstvenih.
- V dveh dneh je preplezal 19 prvenstvenih smeri skupaj z Janezom Jegličem - Johanom in Silvom Karom.
- Dru: Solo ponovitev Bonattijeve smeri.
- Matterhorn: Trije mušketirji, prvenstveni vzpon.

1984

- Čo Oju: poskus v južni steni, dosežena višina 7700 m.
- Težke proste ponovitve smeri (Golarjeva peč: Orlovska smer) in prvenstveni vzponi v naših gorah (Šite: Diretissima, Prisojnik: Ajdovska deklica).

1985

- Jalung Kang 8505 m (Nepal): vzpon v severni

Kumbutse (6640 m), vrh, ki ga je 13. maja 1979 prvi dosegel Franček Knez. Posnetek od tabora 1 na Lo La. Foto: Tone Škarja

Zagnal sem se v previs. Dereze sem zataknil v zanke in se potegnil višje. Prepel sem vrh in nadaljeval. Telo je viselo, roke so segale proti klinom. Moči so mi pohajale, ko sem se vlekel čez odurni predel. Želel sem si biti polž, da bi se prilepil na steno. Toda to mi ni bilo dano. Franček mi je malo pomagal z vrvjo, da mi je šlo laže. Sopel sem, pihal in se tresel, ko sem bil na stojišču. Šele tedaj sem dojel, kakšno delo je opravil. Franček se je odpravil v svečo, jaz pa sem varoval Joca. Imel je zoprno nalogo, kajti izbiti je moral kline. Kar precej se je namučil, da je v glavnem počistil steno. V sveči je vsa stvar potekala malce hitreje, toda previdnost ni bila odveč. Kar oddahnili smo si, ko smo ga slišali, da je na stojišču. Tudi tokrat je šlo Andreji dobro, spet sem bil na vrsti jaz. Po polički sem splezal do sveče. Pripravil sem si cepin in ledeno kladivo. Ko sem orodje započil v svečo, si še dihati nisem upal. Imel sem občutek, da se bo odlomila in mi onemogočila vzpon. Toda nič takega se ni zgodilo. Zaplezal sem v led, ki je bil popolnoma navpičen. Po desetih metrih me je tako navilo, da skoraj nisem mogel držati cepina v roki. Z zadnjimi

Število preplezanih smeri Frančka Kneza po letih:¹

1974 (38), 1975 (9), 1976 (71), 1977 (115), 1978 (135), 1979 (153), 1980 (185), 1981 (169), 1982 (224), 1983 (306), 1984 (101), 1985 (114), 1986 (125), 1987 (31), 1988 (131), 1989 (236), 1990 (131), 1991 (48), 1992 (89), 1993 (27), 1994 (43), 1995 (82), 1996 (105), 1997 (256), 1998 (268), 1999 (138), 2000 (170), 2001 (180), 2002 (243), 2003 (277), 2004 (228), 2005 (244), 2006 (244), 2007 (220), 2008 (258), 2009 (166), 2010 (256), 2011 (312), 2012 (210), 2013 (304), 2014 (301), 2015 (115), 2016 (255), 2017 (169).

Vseh skupaj: 7507, od tega 1016 prvenstvenih.

¹ Podatek, pridobljen od družine Frančka Kneza.

- steni in številne nove smeri v naših gorah.
- Prvenstvena smer Fortuna v severni steni Eigerja.
- Težki prvenstveni vzponi doma: Dretissima v Sfingi, Jubilejna (Triglav), Črna zajedra, Algebra (Travnik), Nejčeva (Ojstrica).
- 1986**
- Patagonija (Argentina), Cerro Torre: nova smer v vzhodni steni – Hudičeva Dretissima (ABO, 7a+, A3, 90°, 1150 m).
- Patagonija (Argentina), Torre Egger: nova smer v jugovzhodni steni – Psycho Vertical (ABO, 6c/A3, 90°, 950 m).
- Patagonija (Argentina), El Mocho: nova smer v severni steni – Grey-Yellow Arrow (ED, 7a+/AO, 500 m).
- Številni težki prvenstveni vzponi v Križevniku.
- 1987**
- Pakistan, Trango Tower (6239 m): Slovenska

- smer, prvenstveni vzpon (IX-).
- Pakistan, Broad Peak (8047 m): prvenstvena smer v sestopu.
- 1988**
- Garhwal (Indija), šesttisočak Meru: dva prvenstvena vzpona (do IX-).
- 1989**
- Garhwal (Indija), Bagirati II: Rolling Stones (VIII+), prvenstveni vzpon.
- Planja: Bodeča neža (VIII+), prvenstveni vzpon.
- 1990**
- Velika Cina: prvenstvena smer Moč misli (IX).
- Picolissima: Ubijalec (VIII+).
- Klemenča peč: Mali princ, prvenstveni vzpon.
- 1991**
- Ledenka (Kamniško-Savinjske Alpe): ena naših najzahtevnejših ledno-kombiniranih smeri.

močni sem se nekako privlekel do Frančka. Ta se mi je smejal, kot da ne bi razumel moje stiske. Končno sem se umiril in varoval kolega. Tudi on se je precej namučil, da je priplezal do mene. Sledil je lažji raztežaj po snegu. Naslednji trije pa so spet bili zelo strmi. Zopet so mi pošle moči. Nekaj časa sem visel kot klobasa na podstrešju. Frančkova spodbuda mi je vlila novih moči.

Tudi trma mi je prišla na pomoč, da sem zabil cepin, nato še ledno kladivo ter se potegnil navzgor. Ko sem mislil, da sem čez, se mi je izpulil cepin, ki je bil moj najslabši del opreme. Zopet sem visel. Jeza, ki me je prevzela, mi je dala takšno moč, da sem do konca raztežaja splezal brez počivanja. Mislim, da česa tako težkega še nisem plezal. V kotlu je strmina popustila. Sneg je zamenjal led. Tu smo napravili dve navezi, kajti bili smo že zelo pozni. Začelo se je temniti, mi pa smo bili še kar v steni. Hiteli smo, kolikor se je dalo, ko nas je ustavila izstopna stena. Napravili smo navezo in prečili na desno, proti malemu sedelcu. Še dobro, da je bila tema, da nisem videl, kod plezam. Do roba stene smo imeli še raztežaj. Ker je bila tema kot v rogu, sem za trenutek pomislil, da bomo morali prespati v steni. Toda na srečo se to ni uresničilo. Franček je po krušljivi prečki priplezal do opasti, ki nas je še ločila do roba stene. Začel je kopati kot krt. Česa se je takrat držal, mi ne bo verjetno nikoli znano. Opast je bila prebita in že nam je izginil za rob. Drug za drugim smo prisopihali za njim. Ko smo bili že na ravnem, se mi je odpela dereza. Kar streslo me je, ko sem pomislil, da bi se mi to lahko zgodilo v smeri.

Veseli smo bili, da smo uspeli. Stisk rok in luna v očeh. Ura je bila nekaj čez osem zvečer, pa še nedelja povrhu. Nekaj malega smo pojedli in se odpravili v dolino. Ko sem sestopal, sem vse bolj zaostajal, kajti šele tedaj sem začel dojemati početje v steni. Nama z Jocem je bila ta smer nekakšna vstopnica za perujske Ande.

Franček, hvala ti in naj ti bo zemlja lahka, tvoj duh pa je zagotovo v tvojih Arkadah, kjer si bil tako rad. ◉

• Večje število športno plezalnih vzponov in novih smeri v Julijskih Alpah.

1992

- Triglav: prvenstvena smer Korenina (VIII+).
- Marmolada: več prvenstvenih smeri v tej mogočni dolomitski steni.

1993

- Ojstrica: prvenstvena smer Izziv VIII+.
- Marmolada: Atomski čas, spominska smer Slavca Svetičiča (VIII+, A3)
- Golarjeva peč: prvenstvena smer Nebeški zvonovi (VIII+).

2005

- Ute: prvenstvena smer Čisti um (VIII).

2006

- Krajše stene in prvenstvene, športne smeri v njih.
- Rožni venec, Ute (VII).
- Črna poč, Savinjske Alpe, Knez/Oprešnik

2007

- Smer Janeza Jegliča, Ute (VIII).

2008

- Sivo nebo, Ute (VII+).

2009

- Prvenstvene smeri v zahodnem delu severne triglavske stene.
- Pavletov steber, Ute (VII+).

2010

- Konjska glava, Ute (VI, VII-).

2011

- Serija (II) prvenstvenih smeri v zahodnem delu severne triglavske stene.

2014

- Katedrala, Desna, Žlebiči ... Ute.

Bivak v južni steni
Čo Oja leta 1984
Foto: Marjan Frešer

Mire Steinbuch

Razgled, da malo takih

Slavnik

Želja, da bi na Slavniku fotografiral sončni zaton in vzpon, je zorela več let, preden sem jo uresničil. V nekem jasnem poznem poletnem popoldnevu sem prišel do kočice ter začel malce nestrpno in radovedno pričakovati čarobne trenutke. Izkazalo se je, da nisem prišel zaman. Doživljanje večerne smrti in jutranjega rojstva sonca ter občutke ob teh pojavih bi najbolje opisal z magičnim realizmom Gabriela Garcíe Márqueza, če bi znal.

Ponoči, že proti jutru, je nedaleč stran lajal srnjak. Ko sem odprl oči, je nebo na vzhodu že rdelo. Začel sem čakati s fotoaparatom, obešenim okoli vratu. Sončni vzhod z nežno rožnatimi silhuetami Julijcev, Kamniško-Savinjskih Alp in Snežnika na oranžni podlagi se resda ni mogel ponašati z dramatično intenzivnimi niansami rdeče barve sončnega zahoda prejšnjega dne in lučkami v zalivu, a me je prevzel z nečim drugim.

Po končani slikarski razstavi narave sem sedel na zidcu pred Tumovo kočico in gledal dol na Koprski in Tržaški zaliv. V kristalno čistem jutranjem zraku sem jasno razločil Škocjanski zatok, žerjave v koprski luki, rdečo Tomosovo stolpnico, cerkveni stolp in dlje proti levi droben obris piranske cerkve. Naravnost pred seboj, na italijanski strani zaliva, sem videl tanek pas obale od Tržiča proti Ogleju in Gradežu, Benetk nisem opazil. Pogled na Trst, Miramar in pečine od Selsjana proti Devinu je v dobršni meri zakrivala Grmada.

Okoli mene sta vladala mir in tišina, kakršne že dolgo nisem slišal. Ozračje je bilo bogato nasičeno z njima, kot da bi mi ponujalo: vzemi, naužij se. Od spokojnosti, ki sem jo željno vsrkaval vase, sem postajal rahlo omotičen, kot da bi pokadil nekaj dimov. Ta vznesečnost kljub močni kavi, ki sem jo spil, ko je čar mladega jutra minil, ni popustila niti med sestopom proti Zagradu. Hodil sem kot v nekakšnem transu. Kdo ve, kje sem bil z mislimi, nekje visoko in daleč. Tudi oči so tavale po svoje, saj sem zgrešil odcep za Mala vrata, čez katera sem prišel prejšnji dan. Hodil sem po kolozevo in nenadoma ugotovil, da drevesa niso prava, niso tista od včeraj, tudi globel in pobočje sta zamenjala strani. Spoznanje me je postavilo na realna tla. Z očmi sem začel begati naokoli in iskati markacije, a jih ni bilo. Brez težav sem ugotovil, da mi ne preostane drugega, kot da grem nazaj. Nekoliko pozneje sem se začudil, kako mi je uspelo spregledati tako različno označen odcep.

Lega

Slavnik, 1028 m, je najbolj obiskan in najvišji vrh Slavniškega pogorja. Raztezajoč se v smeri od severa proti jugu se dviguje med Podgorskim Krasom in Matarskim podoljem. Je najvišja in najbolj razgledna točka slovenske Istre, saj okrog njega daleč naokoli ni nobene ovire. Na njem so Tumova koča, 30-metrski televizijski pretvornik, meteorološka merilna postaja, hiška obalnih radioamaterjev in stebriček trigonometrijske točke prvega reda.

Od kod ime Slavnik

Viktor Vovk¹ v svojem zanimivem eseju v *Planinskem vestniku* 1958/7 piše, da v starih aktih ni gore s tem imenom. Verjetno je z označbo Monte di Podgoria v italijanskih pisnih virih od 16. stoletja dalje mišljen Slavnik. Neznano je tudi izvor italijanskega imena za Slavnik, Monte Taiano, ki se je pojavilo v prvi polovici 19. stoletja. Italijanski viri še dandanašnji pišejo

Monte Taiano v raznih izpeljankah in tudi v kombinaciji z imenom Slavnik.

Vovk omenja mnenje Ruda Goljaka in nekaterih, da gora svojega imena ni dobila zaradi slavnega razgleda, temveč zaradi oblike zglavnika. V dolini pravijo ježi ali hribini na koncu njive, kjer se ne da naprej orati, vzglavje. Ščasoma sta *v* in *g* odpadla, z se je spremenil v *s* in nastal je Slavnik. Domačini z imenom Slavnik mislijo goro v celoti, tj. Slavniško pogorje. Samemu vrhu in območju, kjer stoji koča, še vedno pravijo Skukovec, torej Tumova koča stoji na Skukovcu. Od kdaj se je tudi za sam vrh na splošno uveljavilo ime Slavnik, nisem ugotovil; ime Skukovec širše ni bilo in še vedno ni poznano. O izvoru imena Slavnik piše tudi v *Etimološkem slovarju slovenskih zemljepisnih imen* (str. 381).

Tržaški izletniki so Grmado, 1001 m, sosednji vrh, ki je od daleč z nekaterih strani bolj viden kot sam Slavnik, imenovali Piccolo Taiano, Mali Slavnik. Toda za domačine je bil ta vrh že od nekdaj samo Grmada, kot jo je poimenoval tudi Johannes Frischauf,² vendar zasledimo tudi Mali Slavnik.

Travniki vršnega Slavnikovega pobočja v večerni zarji
Foto: Mire Steinbuch

¹ Dr. Viktor Vovk (19. februar 1893–10. oktober 1968) je bil po drugi svetovni vojni eden od najpomembnejših pobudnikov organiziranega planinstva v slovenski Istri, prvi in dolgoletni predsednik PD v Kopru in hkrati najzaslužnejši za postavitvev in poimenovanje Tumove kočice na Slavniku. Bil je intelektualec, planinski pisatelj, objavjal je tudi v *Planinskem vestniku*. Vir: https://sl.wikipedia.org/wiki/Viktor_Vovk.

² Johannes Frischauf: *Touristenführer XV, Gebirgsführer durch die Österreichischen Alpen, Östlicher Teil*, 3. izdaja, Österreichische Touristenklub, 1883, str. 240.

Dva kosmatinca, zadaj
dva planinca
Foto: Mire Steinbuch

O imenih še drobna opomba: med Malimi in Velikimi vrati je Velika Plešivica, 908 m, jugozahodno od nje je Mala Plešivica, 953 m; naglas je na prvem i-ju. V obeh vodnikih *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras* (1997 in 2016) ter na vseh smernih tablah, ki sem jih videl, piše Pleševica. Pleševica je na obeh zemljevidih Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras

Navadna potonika ali
farška moda v popku
Foto: Mire Steinbuch

Tumova koča
Foto: Mire Steinbuch

(1997 in 2011); vojaški karti Vrhnika, list 46/3, Vojno-geografski inštitut, dopolnjena izdaja 1957 in v zborniku ob 50-letnici Tumove koč.

Tudi avtorji prvega vodnika *Slovenska Istra, Brkini, Čičarija in Kras* (1997) so se ubadali z imenom obeh Plešivic. Domačinov niso nikjer nikoli slišali, da bi vrhova imenovali Pleševica. V dilemi, katero ime uporabiti, so se dogovorili za Plešivico.

Rastlinski svet Slavnika

Pred dva tisoč leti na Slavniku ne bi mogli uživati v razgledu. Tudi ljubitelji cvetja bi bili razočarani, saj je bil vrh poraščen z gozdom. Izsekali so ga, ko so potrebovali pašnike in travnike.

Tumova koča – čila in lepa 60-letnica

V začetku petdesetih let prejšnjega stoletja so bile prve pobude za planinsko koč na lokaciji, ki je pol kilometra pod današnjo v smeri proti Hrpeljam, pod Ciganom Pri Kaliču, sto metrov od odcepa poti za Povžane. Zdaj so na tem mestu ostanki majhne sirarne in molžišča za ovce. Po določeni meji med Jugoslavijo in Italijo je leta 1954 takrat še PD Koper premestilo lokacijo pod vrh Skukovca. Koča na Slavniku je bila druga zgrajena koč na južnem Primorskem in prva v slovenski Istri, kjer planinstvo ni imelo tradicije, zato je bil njen pomen toliko večji. Odprli so jo 7. junija 1957. Koča je bila sprva odprta vsak dan, vendar poslovanje med tednom ni bilo rentabilno. Odprta je za konec tedna in med prazniki. Od 4. oktobra 2015 pri koči deluje čistilna naprava; od 3. januarja 2016 je na zidu pod teraso polavtomatski defibrilator (AED).

Pogled z vršnega pobočja na prehojeno pot iz Skadanščine Foto: Mire Steinbuch

V klimatskem pogledu predstavlja Slavnisko pogorje naravno pregrado, ki preprečuje vpliv Sredozemlja na Matarsko podolje. Približno do višine 850 metrov je svet porasel z grmičevjem in gozdom, položna vršna pobočja pokrivajo travniki z znamenito cvetno, ki je s svojo pestrostjo ena najbogatejših v Evropi. Včasih so se na njih pasle ovce, zdaj se naše oči. Hladnejšo severno stran porašča pretežno primorski bukov gozd, v njem raste trava jesenska vilovina (ojstrica). Na milejših južnih pobočjih je submediteranski gozd, v katerem rastejo črni gaber, puhasti hrast, mali jesen, cer, mokovec in bor.

Nad gozdno mejo na Slavnikovih južnih travnatih planjavah najdemo npr. visokorasli košutnik, ki so ga zaradi korenine, ki lajša želodčne težave, skoraj iztrebili, in endemični bledorumeni ušivec, ki ima tamkaj eno redkih rastišč, in ga je hodil občudovat že Julius Kugy. Na Slavniku rastejo tudi različne kukavičevke (orhideje), perunike, potonike, ki spadajo med slovenske rože z največjimi cvetovi, navadni jesenčki, ki povzročajo alergijsko reakcijo kože, brstične in kranjske lilije, svišč in še mnoge druge krasotice. Kdor uživa ob pogledu na poljane s pisanim cvetjem, bo zlasti od aprila do junija prišel na svoj račun.

Za nekatere je vrhunec florističnega razcveta šele takrat, ko zacvetijo narcise. Marjan Tomšič to cvetno lepoto imenuje marijin plašč. Viktor Volk piše, da imajo v vsaki dolini, celo vsaki vasi za narcise svoje ime. So medenice in medenke, bedenice in bedenke, mandalence in mandalenske, ključki, ključnice, ključavnice, jurjevke ... Domačini imajo svoja lokalna imena tudi za

zeleni teloh, s katerim naj bi včasih zdravili umobolne: telik, telek, taloh, devetek, kačjak, kurja smrt – seznam se še nadaljuje. Navadna potonika je farška moda, košetica, košuta ali grofelj, šmarnice so devičnice, marijadevičce ali devičke, spomladanski žafran je čičkica. A s tem bogati ljudski besedni zaklad domačega cvetličnega poimenovanja še zdaleč ni izčrpan. Z odlokom o razglasitvi naravnih in kulturnih spomenikov na območju občine Sežana je bilo vršno

Pot iz Zagrada, spredaj je Velika Plešivica, pelje čez prijetno travnato pobočje.

Foto: Mire Steinbuch

Bledorumeni ušivec

Pred skoraj dvesto leti je na Saškem živel kralj, ki je oboževal cvetice. Na opazovanje rož se je odpravil v Črno goro, kjer naj bi staknil uši. Na poti domov je v Trstu obiskal prijatelja, botanika Muzia Tommasinija, najboljšega poznavalca kraške flore. Le-ta je kralju v čast novo vrsto rastline, ki jo je kot prvi na svetu odkril na Slavniku, poimenoval *Pedicularis friderici-augusti*. Slovensko ji rečemo bledorumeni ušivec, ker so včasih z njim zatirali uši.

Bledorumeni ušivec je ogrožena vrsta.

Foto: Mire Steinbuch

Grmada, 1001 m, z vrha Slavnika – Skukovca Foto: Mire Steinbuch

Planina Jegno in
zapuščen džip
Foto: Mire Steinbuch

območje Slavnika zaradi svoje edinstvene kraške vegetacije leta 1992 proglašeno za naravni spomenik.

Razgled s Slavnika

Od nekdaj so hvalili Slavnikov čudovit in obsežen razgled. V jasnem vremenu in čistem ozračju pogled proti severovzhodu seže čez Matarsko podolje in Brkine, Vremščico in Nanos do Kamniško-Savinjskih Alp. Proti vzhodu vidimo Javornik, Sv. Trojico in Snežnik, Risnjak in Snježnik v Gorskem Kotarju. Naprej proti jugu seže pogled v Kvarnerski zaliv, na Planik in Učko ter hriboviti svet Čičarije s Kojnikom in Žbevnico. Morsko stran sem opisal že v uvodu; od zahoda proti severu v daljavi vidimo Dolomite, Karnijske in Ziljske Alpe, Julijce in Karavanke. Na vrhu, Skukovcu, nam pri orientaciji pomaga panoramska razgledna plošča z imeni vrhov, ki jo je leta 1995 postavilo OPD Koper.

Poti in pohodi

Hrpelje je bilo zaradi železniške povezave s Trstom najpogostejše izhodišče za vzpon na Slavnik že pred prvo svetovno vojno in tudi pozneje pod italijansko oblastjo. Prva markirana pot na Slavnik je bila iz Hrpelj. Leta 1952, še pred odprtjem Slovenske planinske poti (SPP), so jo pod vodstvom učitelja Potočnika označili trije osnovnošolci. Verjetno je bila to ena prvih označenih poti na Primorskem.

Danes vodi na Slavnik z več strani vsaj po ena pot, nekatere imajo eno ali dve varianti. Vse so dobro

Informacije

Dostop: Po avtocestni povezavi Ljubljana–Koper se pripeljemo do izvoza Kozina, od tam pa zapeljemo na regionalno cesto Kozina–Reka (izhodišča Povžane, Skadanščina, Zagrad). Do Podgorja po avtocesti nadaljujemo do izvoza Kastelec, od tam pa na jug za oznakami za Podgorje.

Literatura: Karlo Kocjančič in Branko Bratož – Ježek s sodelavci: *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras*. PZS, 1997.

Milan Vinčec: *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras*. PZS, 2016.

Tumova koč na Slavniku ob 50-letnici 1957–2007, uredniški odbor Maruška Lenarčič et al., Koper, Obalno planinsko društvo Koper, 2007. *Planinski vestnik* 1957/10, str. 533–536.

Planinski vestnik 1958/7, str. 389–403.

Planinski vestnik 1986/5, str. 219–223.

Zemljevid: *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini, Kras*, 1: 50 000, PZS

Spletne strani: www.rtvlo.si/tureavanture/novice/po-pomlad-na-slavnik/307118.
<http://pohribih.blogspot.si/2015/11/naj-potina-slavnik.html>.

<http://pohribih.blogspot.si/2013/05/po-najstarejsi-oznaceni-poti-na-slavnik.html>.

<http://pohribih.blogspot.si/2014/09/po-nenormalni-poti-na-slavnik.html>.

www.gore-ljudje.net/novosti/77460/.

Po e-pošti: Maruška Lenarčič, Vojko Dobrila, Branko Bratuž – Ježek.

markirane in nezahtevne. Iz Podgorja sta dve markirani stezi in vsaj dve neoznačeni. Iz Povžan na vrh pripeljeta dve poti, ena je del SPP. Iz Skadanščine vodita dve; ena po delu SPP, ki jo lahko začnemo v Markovščini. Po ena gre iz Prešnice, Hrpelj in Zagrada. Čez Slavnik gredo Istrska planinska pot, Pot istrskega odreda, Evropska pešpot E6, Slovenska turnokolesarska pot, SPP in Pot kurirjev in vezistov.

OPD Koper organizira spominski pohod na Slavnik, letos je bil devetintrideseti. Izhodišča za pohodnike so v Podgorju, Prešnici in Skadanščini, za kolesarje v Kopru pri Bonifiki in Kozini. PD Slavnik organizira nočni pohod na Slavnik iz Hrpelj, letos je bil dvaindvajseti, v spomin na fante in dekleta, ki so se v večernih urah 6. julija 1957 spontano odpravili pomagat pri odprtju Tumove koč, ki je bila naslednji dan. Pohod je v juniju na soboto, ki je najbližja polni luni.

Kaže, da gorski kolesarji na Slavnikovih pobočjih niso moteč element. Letos je bil v Hrpeljah start prvega gorskokolesarskega maratona za rekreativce; proge so dolge 21, 53 in 84 kilometrov.

Slavnikarji so ljubitelji Slavnika, ki so julija 1989 ustanovili Klub ljubiteljev Slavnika. Član lahko postane vsak, ki vsaj desetkrat v koledarskem letu obiše Slavnik in se vpiše v knjigo slavnikarjev. ○

Od štirih opisanih poti je Podgorje najpriročajše izhodišče za vzpon na Slavnik, zato je dobro obiskano. Vzpon po krajši, tako imenovani direktni strmi poti ni tako naporen, kot bi lahko sklepali po nazivu. Spotoma bomo naleteli na tri lesene table z verzi slovenskih pesnikov in pesnic, ki so jih na drevesa pritrdili v času pisanja neznani navdušenci. Ostalih šest tabel s pesmimi je na neoznačeni poti, ki se odcepi od naše. Sestop po daljši položnejši stezi je udoben in prijeten. Vzpon po njej je primeren tudi za tekače uživače.

Zahtevnost: Nezahtevna označena in neoznačena pot

Oprema: Običajna planinska oprema

Višinska razlika: 510 m

Izhodišče: Parkirišče pred vasjo Podgorje, 518 m. Pred mrežasto ograjo športnega igrišča s ceste zavijemo desno na velik parkirni prostor.

WGS84: N 45,530501°, E 13,948383°

Koča: Tumova koča na Slavniku, 1018 m, telefon +386 31 668 688, e-pošta opd.koper@gmail.com

Časi: Izhodišče–Slavnik 1 h

Tumova koča s poti iz Podgorja Foto: Mire Steinbuch

Vzpon na Slavnik iz Povžan v Matarskem podolju ne bi bil nič posebnega, če ne bi bilo planine Jegno. Zame je to ena najlepših planin, navdušila me je tako kot Krstenica ob prvem obisku. Jegno je opuščena planina, prostrana in nagnjena travnata planjava, na kateri kraljuje tišina; lepa je kljub propadajočim zgradbam in zapuščenemu terenskemu vozilu. Z nje se vidi vrh Slavnika s TV-pretvornikom, koča je skrita za robom.

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot

Oprema: Običajna planinska oprema

Višinska razlika: 503 m

Izhodišče: Povžane, 525 m. Parkiramo lahko za gasilskim domom ob cesti Kozina–Reka (nasproti bencinske črpalke) ali pa se peljemo skozi vas, do konca asfalta in naprej po gozdni cesti. Prej kot po dveh kilometrih parkirajmo tako, da avto ne bo v napoto. Naprej postane cesta za osebni avto težko prevozna.

WGS84: N 45,573822°, E E 14,004497°

Pogled na Slavnik s planine Jegno Foto: Mire Steinbuch

Koča: Tumova koča na Slavniku, 1018 m, telefon +386 31 668 688, e-pošta opd.koper@gmail.com

Časi: Izhodišče–Slavnik 2.15 h
Sestop 1.30 h

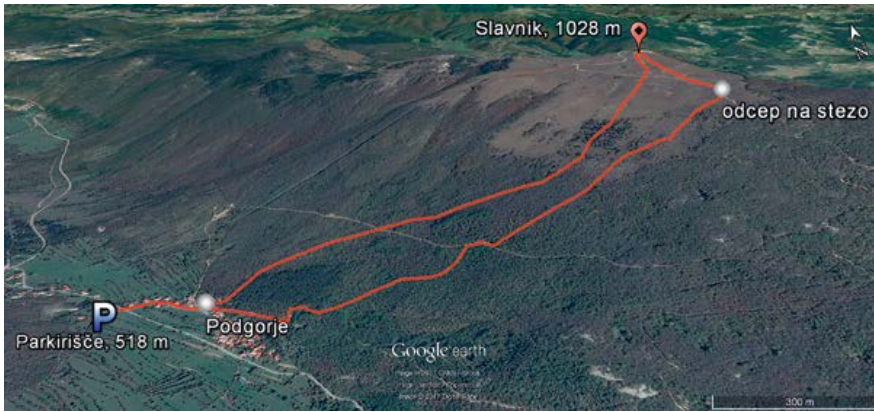
Skupaj 3.45 h

Sezona: Vse leto, če vreme dopušča.

Vodnika: Karlo Kocjančič in Branko Bratož - Ježek s sodelavci: *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras*. PZS, 1997; Milan Vinčec: *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras*. PZS, 2016.

Zemljevid: *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini, Kras*, 1: 50 000, PZS

Vzpon: Od gasilskega doma gremo skozi vas. Na koncu vasi, pred začetkom makadama, na betonskem električnem drogu zagledamo kažipot za Slavnik. Rahlo sestopimo in nadaljujemo po gozdni cesti. Hodimo po ravnini, poraščeni z redkimi grmi in posameznimi drevesi. Cesta se večkrat dvigne in spet položi, nato nas čaka daljši in

Sestop 1.15 h

Skupaj 2.15 h

Sezona: Vse leto, če vreme dopušča.

Vodnika: Karlo Kocjančič in Branko Bratož - Ježek s sodelavci: *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras*. PZS, 1997; Milan Vinčec: *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras*. PZS, 2016.

Zemljevid: *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini, Kras*, 1:50 000, PZS

Vzpon: S parkirišča se vrnemo na cesto, jo prečkamo in nadaljujemo po pločniku proti vasi. Pri kapelici nas kažipot

usmeri levo navzgor skozi vas po asfalti cesti do konca, nato nadaljujemo po sprva široki gruščnati poti. Na travnati izravnavi se držimo leve označene steze in vstopimo v gozd, kjer strmina postopoma narašča. Čez pot so položeni leseni pragovi, ki lajšajo hojo. Hodimo po mešanem gozdu, poraslim s travo. Prečimo kolovoz, nad njim steza postane prijetnejša za hojo. Gozd se razredči, smo na kraški gmajni, sprva porasli z brinovim grmičevjem in drobnimi hrasti, nato z nizkimi, čokatimi

kraškimi bori. Na vršnem travnatem pobočju pred seboj zagledamo kočo, do katere je še okoli deset minut.

Sestop: Od kočice po široki travnati poti krenemo proti jugu do makadamske ceste. Nekaj časa hodimo po njej, na ovinku se držimo desno. Nekaj deset metrov naprej od ovinka je na desni strani ceste velika skala, pri kateri se odcepi ozka stezica. Po tej dobro uhojeni, a neoznačeni poti bomo sestopili v Podgorje. Pot po vršni travnati planjavi teče med posamezni grmički, tankimi drevesi in skalami. Od tu še vidimo morje, kasneje bo gozd preprečil razgled. Steza je prijetna za hojo. Po širšem kolovozu gremo približno petnajst korakov v desno, dokler pod njim na levi strani ne zagledamo nadaljevanja steze. Ko nad vasjo naletimo na vodoravno pot, gremo po njej v desno, nato levo po cesti navzdol skozi vas in na parkirišče.

Mire Steinbuch

bolj strm ovinkast klanec. Drevje se zgosti v gozd. Pridemo do večje čistine (kal za divjad, lovska preža, drog s smernimi tablami). Nadaljujemo po cesti in na razpotju zavijemo desno in rahlo navzgor skozi gozd do drugega razpotja, v bližini je planina Jegno. Na prvem ovinku se drevje razredči, z roba gozda se spustimo na Jegno. Po travnatem kolovozu gremo mimo razpadajoče lesene zgradbe z markacijo na vogalu. Pri obledeli smerni tabli izberemo levi krak kolovoza. Na

robu planine spet stopimo v gozd. Na razpotju (z mahom poraščena skala z markacijo) sledimo rdeči črti, ki nam kaže, naj uberemo levi odcep. Kolovoz se zoži v stezo, ki se složno vzpenja. Ko se gozd razredči, pred seboj zagledamo Grmado. Prečkamo gozdno cesto in na drugi strani nadaljujemo zmerno navzgor mimo table (naravni spomenik Slavnik). Smo na ravni gozdni cesti, ki pride iz Hrpelj, na kraju z imenom Cigan, kjer je več kažipotov. Pred nami je Turmova kočica, do katere je še nekaj minut.

Sestop: Od kočice po travnatem kolovozu sestopimo po poti vzpona, dokler nas kažipot proti Povžanam ne usmeri desno navzdol mimo nekdanje majhne sirarne in molzišča za ovce. Kolovoz zavija desno, mi gremo po stezi levo in po približno desetih metrih ponovno levo. Na tankem drevesu opazimo markacijo, pridemo v bukov gozd, malo nižje zavijemo ostro desno navzdol. Prečkamo gozdno cesto, se spustimo pod njo in hodimo desno nekaj časa vzporedno s cesto, nato zavijemo ostro levo navzdol. Sledi serija ovinkov. Iz gozda stopimo na odprt svet, poraščen z redkim grmičevjem. Pred nami je lovska preža, spustimo se navzdol in prečkamo podolgovato dolino s krmno njivo. Na drugi strani se začne pot dvigati in zavijati rahlo v levo. Spet smo v gozdu, na levi je kal za divjad. Kolovoz vijuga po ravnem, pokrajina je vse bolj poraščena s travo. Na blagem levem ovinku (črta na skali) zavijemo na stezico, ki vodi skozi travo in po njej navzdol do ceste in do izhodišča.

Mire Steinbuch

Slavnik, 1028 m, iz Skadanščine

Slavniško pogorje

Skadanščina je osamljena vasica v Matarskem podolju ob cesti Kozina-Reka. Vrh Slavnika vidimo pred seboj že na začetku vasi in vse dokler se ne potopimo v gozd. Vzpon opravimo po krajši poti, ki je del SPP, sestop pa po daljši.

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot

Oprema: Običajna planinska oprema

Višinska razlika: 448 m

Izhodišče: Skadanščina, 580 m. Pred vasjo je na desni strani ob cesti parkirnišče za nekaj avtomobilov.

WGS84: N 45,548290°, E 14,009311°

Koča: Tumova kočica na Slavniku, 1018 m, telefon +386 31 668 688, e-pošta opd.

koper@gmail.com

Časi: Izhodišče-Slavnik 1.30 h

Sestop 2.30 h

Skupaj 4 h

Sezona: Vse leto, če vreme dopušča.

Vodnika: Karlo Kocjančič in Branko Bratož - Ježek s sodelavci: Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras. PZS, 1997;

Slavnik iz Skadanščine Foto: Mire Steinbuch

Slavnik, 1028 m, iz Zagrada

Slavniško pogorje

Pred začetkom poletja so na delu poti obnovili markacije. Jaz sem tod hodil še pred markacisti, zato bom opisal stanje, kot sem ga videl. Ta izlet je po resnosti, obljubenosti in dolžini pravo nasprotje tistemu iz Podgorja.

Zahtevnost: Nezahtevna označena pot

Oprema: Običajna planinska oprema

Višinska razlika: 267 m

Izhodišče: Zagrad, 761 m. S ceste Kozina-Reka pri kraju Obrov zavijemo desno. Skozi Golac prispemo v zaselek Zagrad. V križišču z več kažipotmi, krajevno tablo in zabojniki za smeti zavijemo desno. Po solidni makadamski gozdni cesti se peljemo okoli štiri kilometre do ne prav velike jase. Parkiramo na njej ali ob cesti pred njo. Nasproti je opuščena cestarska hiša iz časa italijanske zasedbe.

Koča: Tumova kočica na Slavniku, 1018 m, telefon +386 31 668 688, e-pošta opd. koper@gmail.com

WGS84: N 45,505813°, E 14,056812°

Časi: Izhodišče-Slavnik 3 h

Sestop 2.30 h

Skupaj 5.30 h

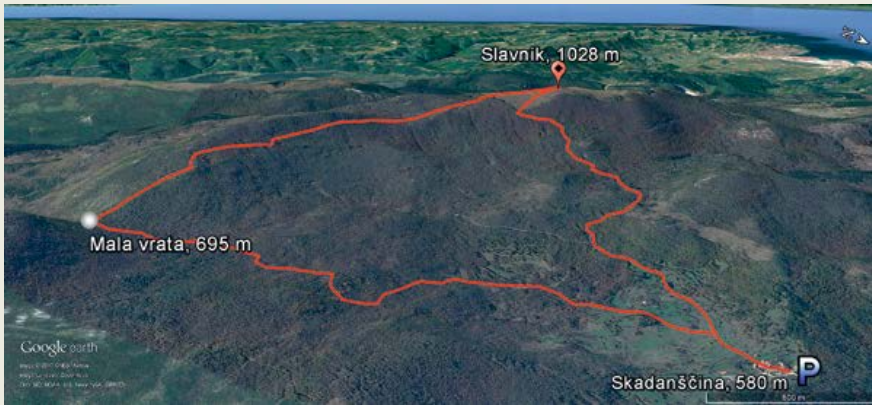
Sezona: Vse leto, če vreme dopušča.

Vodnika: Karlo Kocjančič in Branko

Bratož - Ježek s sodelavci: Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras. PZS, 1997; Milan Vinčec: Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras. PZS, 2016.

Ko na poti iz Zagrada stopimo iz gozda, zagledamo Tumovo kočico. Foto: Mire Steinbuch

Milan Vinčec: *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini in Kras*. PZS, 2016.

Zemljevid: *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini, Kras*, 1:50 000, PZS

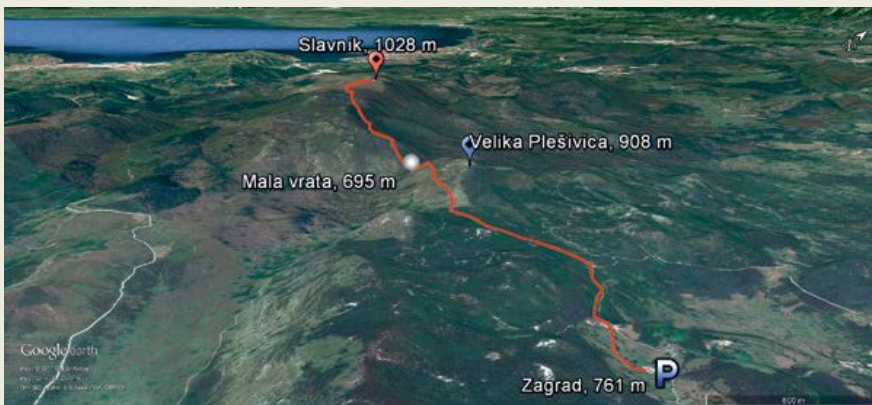
Vzpon: Od avta gremo po cesti do križišča sredi vasi, kjer zavijemo levo. Za zadnjo hišo je konec asfalta. Čez nekaj minut se makadamska cesta razcepi, izberemo desno pot, SPP, ki pride iz Markovščine. Cesta se v pokrajini, kraški gmajni, rahlo vzpenja. Občasno se pojavijo strnji gozdni odseki, ki so v poletni vročini zelo dobrodošli.

Pri naslednjem odcepu nas kažipot pošilja desno navzgor na ožjo cesto. Le-ta se za kratek čas položi, postane manj gruščnata in bolj utrjena. Na poti je kar nekaj odcepuv poti, vsi so dobro označeni. Končno makadam ostane za nami, višino pridobivamo po prijetnejši poti. Prečkamo gozdno cesto, na drugi strani se strmina opazno poveča. Ko stopimo iz gozda, se znajdemo na vršnem travnatem pobočju Slavnika, poraslem s pritlikavimi brinovimi grmički in posameznimi drevesi.

Vzpenjamo se še nekaj minut proti TV-stolpu, ki je naravnost nad nami.

Sestop: Od kočice se po travnatem pobočju napotimo proti jugu. Po makadamski cesti sledimo oznakam za položno pot v Podgorje in na prvem odcepu zavijemo levo proti prevalu Mala vrata. Gremo po kolovozu oz. gozdni cesti, ki zavije v gozd in se zlagoma spuščamo po njej. Kmalu pridemo na razpotje (skala z napisom M. vrata in Žabnik, bela puščica, napis ČIV, avtogram dveh markacistov), kjer zapustimo cesto in nadaljujemo po stezi. Prečkamo cesto in se na drugi strani začnemo vzpenjati. Ko pridemo na razgleden greben, z njega pred seboj zagledamo Veliko Plešivico. Po travnatem pobočju, polnem pisanega cvetja, se v do kolen visoki travi dokaj strmo spuščamo proti prevalu Mala vrata. Malo pred njim ob državni meji naletimo na rezilno ograjo. Ob njej hodimo do prevala, kjer ji obrnemo hrbet in zavijemo levo navzdol v bukov gozd. Po udobni stezi sestopimo do ceste in po njej v Skadanščino.

Mire Steinbuch

Zemljevid: *Slovenska Istra, Čičarija, Brkini, Kras*, 1:50 000, PZS

Vzpon: Po neizrazitem kolovozu prečimo jaso do žične ograje z markacijo, zavijemo desno in kmalu med dvema količkoma skozi prehod z zgornjo rdeče obarvano žico stopimo na drugo stran. Nadaljujemo rahlo navzgor po neizrazitem širokem kolovozu. Mimo dobro vidne markacije, ki bo za nekaj časa zadnja, prečimo pod pobočjem Velike Plešivice. Za kalom na naši desni se kolovoz razcepi na več

ozkih poti. Po eni od njih se vzpenemo desno navzgor na travnat in kamnit hrbet, po katerem gre pot Istrskega odreda. Tu so prastare, obledele in komaj vidne markacije ter sivi leseni količki, ki so precej oddaljeni drug od drugega. Spuščamo se po neizrazitih, težko opaznih ostankih stezice, tu in tam je močič. V gozdu postane stezica razločnejša. Kar naenkrat se pojavijo dobro vidne markacije. Po ograji z rezilno žico spoznamo, da smo pri slovensko-hrvaški meji.

Steza se vijugavo spušča vzdolž ograje na prevalu Mala vrata in se onstran začne postavljati pokonci. Ko stopimo iz gozda, se svet razširi v večjo travnato nagnjeno jaso, po kateri se vzpenjamo naprej v nov redke listnat gozd. Pot v širokem loku zavija desno v pretežno bukov gozd. Markacija nas usmeri ostro levo navzgor na kamnit kolovoz, ki se zlagoma vzpenja, dokler se ne položi. Spustimo se do ceste, jo prečimo in nadaljujemo po široki stezi. Izgublamo višino, prečimo kotanjo in se na drugi strani spet vzpenjamo. Pred stikom s cesto na skalah opazimo napisa M. vrata in Žabnik. Nadaljujemo desno po cesti, pod nami je velika vrtača. Kmalu stopimo iz gozda in pred seboj zagledamo kočico na Slavniku, ki je oddaljena dobrih deset minut.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Mire Steinbuch

Samo meglen jesenski dan

Kakšen je moj, tvoj, naš odnos do Narave?

Sončni žarki so se prebili skozi valove megle in macesni so zažareli. Ne samo macesni, vsa okolica, delčki megle, zrak okoli mene, vse se je spremenilo v zlato, ki je nekaj trenutkov valovilo in trepetalo med tankimi vejami dreves, ki so obtežene od vlage utrujeno visele proti tlom. Nepozabni utrinek, ko sem dihala zlat zrak, ga želela zajeti v dlani, v srce, nepozaben delček poti, ko sem se gibala v čistem zlatu, mi je pustil večno hrepenenje po okušanju bogastva jesenskih barv.

Zdi se mi, da je čas, ko se obarva listje, ko porumene macesni, vrhunec v življenjskem krogu vsakega leta. Vrhunec, ko polja, gozdovi, travniki in vinogradi podarijo še zadnje sadeže in plodove. Ogrnejo se v praznična oblčila, nadenejo si čudovitih, žarečih barv in v vetru zaplešejo še zadnje valčke pred zimskim spanjem.

V teh dneh želim obiskati vse bolj svetle, praznične gozdove in nad njimi macesne, nežno zelene, rumene in prav zares, celo zlate. Gozdna tla so mehka blazina, ki zaduši zvok korakov, zato lahko spremljam pesem vetra med vejicami. Kadar zazveni močneje, jo spremlja zavesa iglic in listov, ki se zavrtje proti gozdnim tlom. Želim biti tam in skupaj z

Zdi se mi, da je čas, ko se obarva listje, ko porumene macesni, vrhunec v življenjskem krogu vsakega leta.

Foto: Dan Briški

Jesenski macesni
Foto: Andrej Trošt

drevesi doživljati opojne trenutke radosti in veselja, preden jih bo oprhal hladen dež in jim slekel bogata ogrinjala. Rada imam gozdove, svet mogočnih dreves, kjer prepletene korenine rišejo vzorce po gozdnih tleh. Nežno se dotaknem starega drevesa, ki leži na tleh, njegovo ukrivljeno deblo pa priča o davnih bojih z viharji in neurji, o moči lesa, ki se je upiralo težkemu snegu in sedaj svojo energijo podarja naslednjim rodovom.

Saj vsako obdobje leta prinaša razloge za obisk gora. Prav vsak dan bi imela enega, čeprav življenje pohoda ne omogoča vedno. Mogoče sem bila prav zaradi popolnosti jesenskega dne toliko bolj razočarana? Saj vem, da gozdove napada lubadar in da jih zato temeljito čistijo. Popoln laik sem, tega se zavedam. Pa vendar! Je resnično treba zato ustvariti toliko gozdnih cest in vlak? Prepogosto se v zadnjem času znajdem na koncu poti, na območju, ki je raztrgano, ranjeno in razbito. Na območju, kjer so gozdna tla nerazpoznavno uničena. Srce me boli ob razdejanju in postavlja se mi vprašanje, ali je to res rešitev, ki jo gozd potrebuje.

Tako sem nekega dne poiskala nadaljevanje stezičice, ki je bila tako brezobzirno prekinjena, in se čudila čemu? Saj je le nekaj deset metrov nižje že bila gozdna cesta. Zavedam se, da je delo gozdarjev težko, eno težjih v današnjem času, zavedam se, da je

nevarno. Vendar sem prepričana, da prav sodobna tehnologija omogoča način dela, ki v gozdovih ne bi puščalo takih ran. Je predraga? Ali Narava ni vredna spoštljivejšega odnosa? In prav o tem bi morali razmišljati na ravni države. Potrto sem hodila dalje ...

Zdi se mi, kot da bi bilo včeraj, toda od takrat je minilo že nekaj desetletij. S sestro sva bili na počitnicah pri sošolki. Njen oče je pospravljaval drva in tako smo že prvi dan odšli v gozd skupaj. Malo "v breg" je bilo. Dolga debela dreves so ležala na gozdnih tleh. Okrog debela je ovil verigo in nam dal navodila, kako naj deblo vlečemo po bregu v dolino. Opozoril nas je, kako moramo biti previdne, kako vleči in paziti, da nas deblo ne bi "povozilo". Ves dan smo vlekli debela iz gozda. Breg ni bil strm, pa vendar dovolj, da je delo teklo. Na dnu, na robu travnika je odpel verige in počasi smo se vrnil, pa še in še. Takrat nismo – vsaj otroci ne – razmišljali, da je tako delo zelo nevarno. Bili smo čudovito utrujeni. Res, obupno in hkrati čudovito utrujeni ter zelo, zelo ponosni po opravljenem delu. Pa takrat, še mlajši smo bili, ko smo sami podrli drevo. Podreti ga je bilo treba, vendar je teta zaskrbljeno razmišljala, kdo naj bi to naredil. Ko je odšla domov, nam je naročila, naj pospravimo in se čim prej vrnemo. Nobenih velikih besed ni bilo potrebnih. Kar naredili smo. Doma pa

nismo dolgo vzdržali. "Podrli smo," smo se ji pohvalili. Najbrž smo kar žareli od ponosa. Teta je najprej ostala brez besed, potem pa smo ji morali obljubiti, da se česa takega nikoli več ne bomo lotili sami. Joj, kako smo bili veseli in ponosni po opravljenem delu! Da, bili smo otroci, ki smo živeli z naravo. Delali smo na polju, bosí in vedno vsaj malo umazani. Hiteli smo in se hkrati še igrali, čutili smo, da je zemlja tista, ki nas hrani, da je zemlja naš dom in naše življenje. Za ta pouk ni bilo potrebnih veliko besed, pa vendar nam je bilo povsem samoumevno, da smo naravo spoštovali. Ni nam bilo treba razlagati, naj narave ne ranimo ali poškodujemo. To je bil način življenja. Življenja, ko smo živeli na njivah, travnikih in gozdovih, ko smo se učili sprejemati plodove, hrano, les in čisto vodo. Verjetno smo že takrat globoko vase sprejemali nauk, da smo del te zemlje, in smo jo zato cenili.

Spoštovanje do zemlje moramo privzgojiti otrokom. Zato vedno povabim otroke, da gredo z mano, ko grem na vrt. Da občutijo zemljo v svojih malih dlaneh, da stresejo semena, da pulijo plevel (in seveda vse ostalo), da se uležejo na tla. Mislim, da so otroci v naši družbi strašno osiromašeni, ker oni naj ne bi delali. Delo daje občutek samozavesti in ponosa, védenje, da zmoreš! (Ne govorim o izkoriščanju otrok ali o garanju!) Delo daje otroku ali odraslemu

občutek vrednosti, veselje nad doseženim. Otroci, ki jim nikoli ničesar ni treba narediti, so prikrajšani za čudovit občutek ponosa ob opravljenem delu. Otroci, ki nikoli nimajo stika z zemljo, otroci tehnologije in računalnikov; le kako naj imajo občutek za gozd, za gozdna tla, za drevo? Kako naj otrok, ki mu je edini vir hrane trgovina, ve, da so trgovine le posrednik med njim in zemljo? Kako naj tak otrok, ko bo odrasel, spoštuje zemljo, kako naj sploh ve, da je Zemlja edina, ki nam omogoča bivanje in življenje? Toda ti otroci bodo odrasli in oni bodo skrbeli za svet, v katerem živimo.

Ne, nisem zašla. Življenje z naravo, delo, ki ga opravljaš z veseljem, vse to je pomembno za spoštljiv odnos do narave. Verjamem, da je večina otrok moje generacije živela podobno kot jaz. Naše delo takrat ni puščalo globokih ran v naravi. Je razvoj tehnologije nekatere ljudi zaslepil in jim je vseeno, če ranijo?

Včasih me postane strah. Kako smešno brezobzirni znamo biti ljudje. V zadnjem stoletju nam je tehnološki napredek omogočil neverjetno udobje, ogrevanje, hitrost pri gibanju in komunikaciji; ves planet smo podredili udobnejšemu bivanju človeka. Če potrebujemo les, podiramo gozdove, če nam je v napoto reka, jo preusmerimo, če potrebujemo energijo, jo črpamo, če potrebujemo meso, redimo živali, če nam živali niso koristne, jih pobijamo, gozdne površine smo spremenili v polja, polja spreminjamo v mesta, planet zastrupljamo s kemikalijami, plastiko in strupi. Mogoče se mali človek zaveda vsega tega in le nemočen opazuje? Tisti, ki bi zmožgal kaj spremeniti, pa ostaja brezbrizen? Vendar smo vsi del tega, tudi jaz in Ti. Brezobzirni ... Na žalost vse to ni brez posledic. Se zavedamo, da človek brez zemlje in brez življenja na Zemlji ne bo preživel? Zemlja brez človeka pa si bo sčasoma opomogla ...

V gorah sem našla stik z naravo, ki ga tako potrebujem. Našla sem vonj po zemlji, tišino, mir, srečanja z živalmi, našla sem večni krog življenja. Hvaležna sem, da živim tukaj in sedaj. Da, tukaj; prelep kosček sveta nam je dan za življenje. Sedaj, ne pred sto leti, ko bi bila s to ljubeznijo izobčena in preveč drugačna. Ter ne čez sto let ... le kaj bo ob takem odnosu do Zemlje ostalo do takrat?

Močan veter je bril prek pobočja in v megli sem prišla na vrh gore. Hlad je za nekaj minut pregnal misli. Jesenske barve je že odnesel veter in jih spral dež. Nič zato, saj vedno najdem razloge, da grem. Čeprav je na trenutke globoko v meni dvom, verjamem, da bo zima prinesla sneg ter pomlad novo rast. Tudi poletje bo in gozdni sadeži ter barvita jesen ...

Tokrat sem uspela najti pot, ki je niso raztrgali traktorji in bagerji, ko so podirali. Zadnjič pa mi je naša prvošolka povedala, da nikoli ne vrže papirčka od bombona na tla. Ker jih v šoli učijo, da se narave ne sme onesnaževati! Torej lahko upamo? ◉

Prva generacija, ki je načrtno trenirala

Pogovor z Mitjem Kilarjem

Mitja Kilar (1931), luciden gospod z izbornim spominom, je prijeten sogovornik. Njegovo aktivno plezalsko obdobje je trajalo od 1947. do 1957. leta. S smermi v območju pete in šeste stopnje je prispeval svoj delež k napredku povojnega slovenskega alpinizma na višjo raven.

Mitja Kilar

Foto: Mire Steinbuch

Med njegovimi smermi, poleg priljubljene DKV, izstopajo: prvenstvena vzpona Zajeda v Travniku in Kilar-Levstek v Velikem Draškem vrhu, druga ponovitev Aschenbrennerja in naslednje leto še ponovitev Debeljakove variante, prvi ponovitvi Centralne v Rjavini in Wisiakove v Triglavu ter ponovitev Centralne v Dedcu. Udeležil se je odprav v Centralne Alpe in Karwendel, v steno Laliderer. Svoje vzpone je opisoval v *Planinskih vestnikih*. Zlasti zanimiv je njegov kritično razmišljujoči referat, ki ga je prebral na zboru slovenskih alpinistov decembra 1954 v Logarski dolini.¹

Kot soavtor je sodeloval pri dveh plezalnih vodnikih, *V naših stenah: izbrani plezalni vzponi v slovenskih Alpah* leta 1954 in *Plezalni vzponi Vzhodne Julijske Alpe* leta 1970.

Kdaj in zakaj ste začeli plezati?

Začel sem leta 1947. Zakaj? Direktn vzrok je bil moj sošolec Dane Škerl, ki je bil leto prej na tistem znamenem tečaju na Kamniškem sedlu. Po tem tečaju in predhodnem na Kokrskem sedlu se je začel po vojni pri nas razvijati alpinizem. S Škerlom smo šli dvakrat, trikrat na Turnc in videli, da nas to veseli. S tremi sošolci, Jožetom Govekarjem, Igorjem Levstkom in Vidom Vavknom, smo začeli plezati. Moj soplezalec je bil Igor Levstek. Sam nisem bil nikoli na kakšnem tečaju, toda na Turncu sem se počasi navadil. Spominim se, da smo si sami kupili vrv pri Predaliču na Kongresnem trgu.

Pravo plezalno vrv ali kar *en štrik*?

V trgovini s športnimi rekviziti. Ampak ta plezalna konoplina vrv je bila tako zanič, da se je strgala, ko je Levstek padel na Turncu. Treščil je na tla in po čudežu ostal živ.

Kako je nastajal prvi plezalni vodnik od dveh, pri katerih ste sodelovali kot soavtor?

To je bilo *V naših stenah* leta 1954. Njegov spiritus agens je bil Levstek. Ta knjiga je takrat pomenila tudi tiskarski uspeh. Spominjam se, da so v tiskarni imeli velik problem s fotografijami, ker so morale imeli vrisane smeri. Za tiskarje to ni bilo enostavno. Z njimi smo sodelovali tudi pisci vodnika, da smo nazadnje dobili take fotografije, kot smo želeli.

Lepo so jih natisnili.

Kolosalno, ampak smo jih tudi gnjavili, celo pripravili smo se. Levstek je bil glavni, ni popuščal.

Ste vse opisane smeri sami preplezali ali ste dobivali podatke tudi od drugih?

Tudi od drugih. V njem smo zbrali smeri, ki smo jih poznali in so bile takrat najbolj znane. Vodnik je uspel in pošel. Prevedli so ga celo v nemščino.

¹ *Planinski vestnik* 1956/9, str. 449-454. (op. ur.)

V alpinizmu se prepleta več komponent: športna, estetska, etična, tekmovalna, vendar ne pri vseh plezalcih niti niso pri vseh prisotne v enaki meri. Katera (ali katere) od njih vam je bila najpomembnejša?

Na začetku samo športna, alpinizem smo vzeli kot šport. Kasneje se je to spreminjalo, v hribe sem začel hoditi tako, da sem jih doživljal, kot se reče. Levstek, s katerim sva veliko plezala, pa je bil bolj športno naravnani. Alpinizem kot šport je bil v tistem času nepopularen, kajti leta 1947 so na planinstvo in alpinizem gledali kot na družbeno koristno dejavnost. V hribe se je hodilo nabirati moči za petletko, mi pa smo prvi začeli jemati plezanje kot šport. Jeseničani so bili bolj družbeno naravnani kot mi, študentje.

Torej ste vi načrtno trenirali?

Ja, seveda. Brez tega ne bi zmožeg Aschenbrennerja. Naša generacija je prva začela s treningom, ne ona pred nami, ki je začela na tistih dveh proslulih tečajih na Kokrskem in Kamniškem sedlu.² Leto 1946 smo imenovali herojska doba, ker so alpinizem jemali kot junaštvo, Keršič - Belač, Milan Hodalič in ostali, s kločki, slikovito; vse je bilo težko, ker nihče ni treniral, mi pa smo. Kasneje smo videli, da nam manjka fizična moč, morali bi več hoditi v telovadnico, tako kot danes hodijo v fitnes.

So vas drugi imenovali ekstremisti ali ste se sami?

Ne, ne, sami sebe nikoli. Nismo premišljevali o ekstremizmu, pač pa so nas drugi začeli gledati postrani, ker smo napredovali. Očitani so nam, da hribov ne doživljamo pravilno, da hočemo biti boljši. To zadnje je bilo res. Če sem vložil toliko časa, sem hotel nekaj imeti od tega. Kdor ni treniral, ni mogel plezati tako kot jaz. Temu sem se precej posvečal, zato sem kakšni dve leti dlje študiral. Nato sem videl, da bo treba nekoliko izpreči, sicer bo slabo s študijem.

Plezali ste z vodilnimi plezalc 50. let. Opravili ste nekatere prve ponovitve, ki so omogočile prestop na višji nivo težavnosti, kajne?

Točno tako. Ko smo začeli, oziranje za nepreplezanimi stenami, prvenstvenimi smermi ni bilo splošen pojav. Mi smo hoteli priti na raven, kakršna je bila pri nas leta 1940. Informacije iz tujine so bile zelo skope. Zvedeli smo za dogajanje v Kaiserju in Treh Cinah, vendar so nas hitro utišali, češ tam plezajo gorski vodniki, to ni za vas. Seveda tega nismo sprejeli. Pri našem razvoju so nekateri bistveno izstopali. Pomembna za razvoj slovenskega alpinizma sta bila predvsem dva. Prvi je bil Rado Kočevar, ki je izhajal iz prve generacije povojnih alpinistov. Čisto preprost človek, kot *krjavelj*, v resnici pa je bil – to moram priznati, čeprav nerad – intelektualno in zrelostno pred nami. Našel je literaturo, naletel je na Aschenbrennerja. O njem se pri nas leta 1946 in 1947 sploh ni govorilo, o njem nihče ni hotel nič vedeti. Ne vem, kje

je dobil tiste Alpenvereinove revije, jih študiral in začel delati ponovitve. Dobro se spomnim, ko sem šel kot deček po Tomiškovi, je Rado z Ljubanom Zupančičem delal zanj prvo ponovitev Jugovega stebra. Nekaterim to ni bilo všeč, češ kaj se pa vtika. Nastala je vrzel med Jeseničani in nami. Jeseničani so imeli precej kontinuirano alpinistično življenje tudi med vojno, naredili so nekaj lepih ponovitev. Kočevarjeve ponovitve so povzročile kar nekaj jeze, npr. kaj pa zdaj ta Kočevar pleza Ladjo. Rado je bil odličen analitik, veliko je pripomogel k razvoju. Zanimivo, da on ni nikoli treniral, a je bil vseeno dober. Vedel je, da je treba splezati Aschenbrennerja, ker je to pomenilo korak naprej. Rado in Freljih sta zanj porabila tri dni, z Levstkom sva ga zmogla v desetih urah. Takrat smo bili prepričani, da je višek plezarije Comicijeva smer

v Cini, pozneje so mi povedali, da je Aschenbrenner v Travniku težji.

Drugi je bil Sandi Blažina. Prišel je iz Trsta, najprej je slabo govoril slovensko. V našo, že nekoliko zato-hlo srenjo je prinesel nove tehnike, nekaj moderne-ga, zdravega dolomitskega Comicijevega plezalskega duha. Ko so ga videli tisti, ki so propagirali sindikalni duh, so rekli, če v Trstu tako plezajo, potem lahko tudi pri nas. Sandi nas ni kaj dosti učil, samo pokazal nam je določene stvari. Skoraj hkrati z njim so k nam prišle najlonske vrvi. Ne predstavljam si, da bi šel v Travnik s konopljinno vrvjo. Ko je prišlo do napetosti med nami in Jeseničani, treba je povedati, da samo zaradi nekaj ljudi, je Blažina odgovoril tako, da

Mitja Kilar in Igor Levstek v Planici 22. julija 1953, dan preden sta preplezala Zajedo v Travniku. Foto: Daro Dalar

² Na prvem je umrla tečajnica, na drugem tečajnik. Glej France Malešič: *Spomin in opomin gora*, str. 188-189. (Op. ur.)

Mitja Kilar na Šancah, opazuje ga Igor Levstek.
Arhiv Mitje Kilarja

je drugo ponovitev Čopovega stebra opravil z Jeseničani. Bil je pametnejši od nas.

Kako ste gledali na tveganje? Koliko ste tvegali?

To je bil problem, ki je prispeval k temu, da sem začel nehavati. Tveganja nismo priznali, nismo premišljevali v smislu, če se ne bom vrnil iz stene, ne joči se, draga. Posmehovali smo se Tržičanom, ki so zlagali take pesmice. Nismo mislili, da se nam lahko kaj zgodi. V mojem celotnem življenju ima pojem tveganje posebno vlogo. Tveganje imenujem varnost. V celoti nismo nikjer varni. Zanimal nas je odstotek varnosti pri plezanju, poleg drugega, seveda. Plezali smo tako, da nismo zašli v večje težave, v katerih bi tvegali. Pri alpinizmu ocena varnosti ni lastnost, ampak vsebina. Iz nevarnih stvari smo hoteli narediti varne. S klini, če si jih znal uporabiti in bil dovolj močan, si lahko varno splezal tudi težke stvari, ne da bi tvegali. O tem, ali bom padel, sem premišljeval ravno toliko kot Pegan na bradlji. Mi hudih nesreč nismo imeli. Enkrat me je pod Sukalnikom odnesel plaz, ampak to je bil sneg.

Z Levstkom sva v zimskih razmerah preplezala Bavarsko smer v Triglavu. Na obzorju se je pojavila Himalaja kot realna možnost, nehote si šel malo bolj v zimsko dejavnost. Z Igorjem sva šla v Bavarsko, da bi bila zraven. Nama se je zdelo neumno hoditi po

tistem snegu. Nisem našel pravega stika. V Zimmer-Jahnu si moral prečiti sneg, to lahko naredi vsakdo, zdelo se mi je nesmiselno. Tveganja je bilo preveč, plezalne dejavnosti premalo. Ker sem odnehal, nisem šel v Himalajo.

Pozneje sem pojem varnosti jemal drugače, kot bi ga morda brez plezanja. Meni je alpinizem pomagal pri poklicu, sem gradbenik. Ukvarjal sem se s statiko in konstrukcijami. In če kaj narobe izračunaš, je to nevarno, lahko se podre.

Vaš referat na zboru slovenskih alpinistov leta 1954 v Logarski dolini je vzbudil kar nekaj nejevolje. V njem ste poudarili zamudništvo medvojnih plezalskih generacij, ki je prišlo do izraza po letu 1934, ko je evropski alpinizem ustvaril vrsto takih in še težjih smeri, kot je pri nas Aschenbrenner v Travniku. Kaj o vzponih predhodnikov iz obdobja 1920 do začetka II. svetovne vojne menite danes?

Moram malo premisliti ... Jeseničani se tehnično niso tako razvili, ko se je začela doba klinov. Pri nas je bila naveza Režek-Modec zelo dobra in je tudi nekaj pokazala. Dober par sta bila tudi Omerza in Ogrin. Ti štirje imajo odlične ture. Simpatični Mihelič je zapisal, da je imel Župančič z Ogrinom boljše ture kot tako imenovana Zlata naveza. Če me vprašate, zakaj zamudništvo, mislim, da zaradi družbenega ozadja. Veste, Aschenbrenner ni vedel za Travnik, Planico. Ko se je val nacizma dobesedno naselil v Avstriji, so začeli mlade fante spodbujati, naj gredo ven in pokažejo, kaj Nemci zmorejo. Mislim, da so ti mladi ljudje imeli dodaten pospešek, mi od kralja Petra II. nismo imeli nič, nas ni nihče priganjal.

Z drugo besedo, Modec, Režek in še nekateri so si naredili svojo pozicijo veličin, Jeseničani z Ladjo prav tako. Če bi tukaj bile drugačne razmere, represivnejši režim, bi jih mogoče naši v Travniku prehiteli. Po moje je bil razlog v tem, da jim ni bilo treba. Zato so ostali na nekem nivoju, s katerim so bili zadovoljni, in niso napredovali. Režek in Modec sta preplezala Rzenik in Štajersko Rinko, bila sta *ta glavna*, nato pa *hladovina*.

Šele pozneje, ko sem nekajkrat obiskal avstrijske Alpe in spoznal nekaj tamkajšnjih alpinistov (tudi Pavla Aschenbrennerja), sem ugotovil, da je bil nacionalistični motiv takrat povsod prisoten. Tujci so prišli, podatke dobili od jugoslovanske pete kolone, splezali in si prisvojili našo najlepšo steno.

Kaj mislite o Miri Marko Debelak in Pavli Jesih?

Mislim, da je bilo med njima tekmovanje. Pavla Jesih je bila nekoliko posebna. Spoznal sem jo šele, ko je bila že precej v letih. Gre za različen pristop. Debelakova je bila bolj intelektualna, Jesihova je pa kar rinila in bivakirala. Ko sem vlekel iz nje določene detajle njene smeri v Travniku (ki jo je preplezala z Lipovcem) o nekem raztežaju, ki se mi je zdel težak, se ni ničesar spomnila. Njeno dojetanje hribov je bilo drugačno, ona je samo plezala, od tega ji ni nič ostalo,

je pa neverjetno veliko naredila. O njej so več pisali kot o Debelakovi. Sicer se je tudi v zasebnem življenju znala obrniti. S svojimi kinematografi je uspela. Po vojni so jo sicer preganjali, ker se z novo oblastjo ni hotela zmeniti, a so jo potem pustili pri miru. Veste, Jesihova je toliko naredila, da je osebnost v alpinistični zgodovini Slovencev. Všeč mi je, da so jo zadnja leta lepo prikazali. Debelakove nisem poznal. Kot plezalka je bila bolj umetnica. Pri plezanju je bilo zanjo doživetje na prvem mestu, in občutki tudi. Njene ture so *cortkane*. Bog nam je dal ti dve, obe sta bili pozitivni za naš alpinizem.

Kako ste financirali svoje vzpone? Sponzorjev v današnjem smislu takrat verjetno ni bilo?

Za inozemstvo smo denar skušali izprositi pri direktorjih. Glavno pa je prispeval moj oče, ki je bil v mladosti sam plezalec in je hodil z Ludvikom Tschado. Še danes ga občudujem, nikoli mi ni rekel, naj pustim plezanje in raje študiram. Kljub vsemu sem toliko redno opravljal izpite, da ni imel občutka, da veliko zamujam. Za odprave v tujino smo dobili od planinskega društva žige, ki smo jih kazali direktorjem in jih s tem omehčali.

Kdaj ste prenehali z alpinizmom in zakaj?

Prvi razlog je bil poklic, drugi pa, da mi ni šlo več tako dobro. Nikoli nisem bil fizično močan, moral sem trenirati. Prenehal sem potem, ko dve leti nisem plezal in sem šel dvakrat na Turncu, a mi ni šlo. Prvo ženo sem naučil plezati, dobro ji je šlo. Ko sva kupila *fiča*, so se odprle nove možnosti prevoza pod hribe. *Prmejduš*, meni pa ni šlo niti tam, kjer nikoli nisem imel težav. Enostavno se mi je ustavilo, vedel sem, da

bom tvegati celo na Turncu. A tam nisem hotel pasti, in tako sem nehal. Pred štiridesetimi leti sem hotel z ženo ponoviti DKV, pa mi ni šlo. Po prvem raztežaju se mi je uprlo, zato sva po lažji smeri Dolar-Lasič izplezala na vrh. Pravzaprav mi je organizem povedal, kdaj moram zaključiti.

Spremljate današnji alpinizem in športno plezanje?

Športno plezanje gledam po televiziji. Mihi Kajzelju in Jamnikarju sem nekajkrat izračunal statiko in izrisal konstrukcijo, ko sta projektirala umetne stene. To je bil moj zadnji stik s plezanjem. Zdi se mi, da je prostor v naravnih stenah že precej izrabljen. Mene je vedno zanimala kopna skala, sneg sovražim že od rojstva. Športno plezanje se mi zdi *grozno fajn* in koristno, nikomur ne škoduje, krasno se da trenirati, vreme ni pomembno, ne rabiš veliko prostora.

So alpinisti veterani posebna družina, elita, ki se enkrat letno sreča v koči na Gozdu pod Vršičem, med katero ne more priti kar vsakdo, ki je nekoč plezal?

Ne vem, da ne bi mogel priti vsak. Neke ženske so kar hodile, pa nihče ni vedel, od kod so. Ne boste verjeli, ena je prišla vsako leto, a je nihče ni poznal. Enkrat je Kopaču prekipelo: je sicer luščna, a ne spada med nas. Po mojem to ni zaprta družina. Mene že dve leti ni bilo, a ne zaradi visoke starosti. To bi še šlo, toda skoraj nikogar več ne poznam, ker so že pomrli, razen Franceta Zupana, Rada Kočevarja, Blažinovih in Stazike Črnič – potem je pa že konec. Meni je neprijetno, če me drugi poznajo, jaz pa njih ne. Sem pa hodil na ta srečanja, bilo je lepo. ○

*Marjan Keršič - Belač,
Ljuban Zupančič in
Mitja Kilar v Vratih
leta 1998
Arhiv GL*

Na Roblek bom odšel

Roblekov dom na Begunjščici – naj planinska koča 2017

Že legendarni Slavko Avsenik je vedel, kje je lepo, prijetno in kje se pretaka dobra energija, tako da se je še kot najstnik s prijatelji večkrat podal na Roblekov dom, kjer je z največjim veseljem igral na harmoniko.

Zadovoljna Zdenka in Rok Podpečan z zasluženim priznanjem Naj planinska koča 2017

Foto: Manca Čujež

Znamenita Avsenikova skladba iz leta 1957 *Večer na Robleku*, pod besedilo katere se je podpisal Ferry Souvan, pokojni harmonikar, saksofonist, skladatelj in pisec besedil, omenja, da bo na Robleku užival gorski mir in "... na Robleku z ljubico, tam, očka, srečen bom kot malokdo". Gotovo je bil prav občutek sreče, ki preveva človeka, ko se poda v čudovito Roblekovo okolje z lepim razgledom, slastno hrano, z nasmejanima, prijaznima oskrbnikoma, ki poznata tudi vse okoliške poti in vrhove, tisti, ki je marsikaterega obiskovalca spodbudil, da je glasoval za Roblek v izboru za najbolj priljubljeno kočo. V akciji Naj planinska koča 2017. V tej akciji je sodelovalo 72 od skupno 181 planinskih koč, zavetišč in bivakov, ki imajo bodisi certifikat Okolju in/ali Družinam prijazna planinska koča bodisi vgrajeno čistilno napravo, je zmagal ravno Roblekov dom na Begunjščici Planinskega društva Radvljičica. Podelitev laskavega naziva je potekala v nedeljo, 24. septembra, ko je bilo pri domu še posebej veselo – ob pestrem planinsko obarvanem programu se je ekipa doma kljub slabšemu vremenu s predstavniki planinskega društva, Planinske zveze Slovenije (PZS),

Siola, občine in s stalnimi gosti veselila pozno v večer. O občutkih ob prejemu naslova naj koče, o oskrbovanju in načrtih za naprej smo se pogovarjali z nežnejšo polovico oskrbniškega para, z vedno nasmejano Zdenko Podpečan, ki z možem Rokom drugo leto zapored skrbi za Roblekov dom na 1657 metrih nadmorske višine.

Zdenka, kakšni so bili prvi občutki po razglasitvi rezultatov akcije spletnega portal Siol.net in PZS?

Zelo veseli smo bili naziva. Je potrditev, da delamo v redu, in je dodatna motivacija za naprej. Delali bomo še z večjim veseljem.

Oskrbovanje planinskega doma sta prevzela šele lansko leto in sta že kmalu dosegla lep uspeh. Že lani sta namreč z Roblekom prišla na drugo mesto v tej akciji. Letos je pa je Roblek zmagal. Kaj menite, s čim ste prepričali obiskovalce gora, da so glasovali za vas, vaš dom?

Lani sploh nisva vedela, da se odvija akcija za izbor naj planinske koče; šele Alenka Teran Košir iz Siola, ko

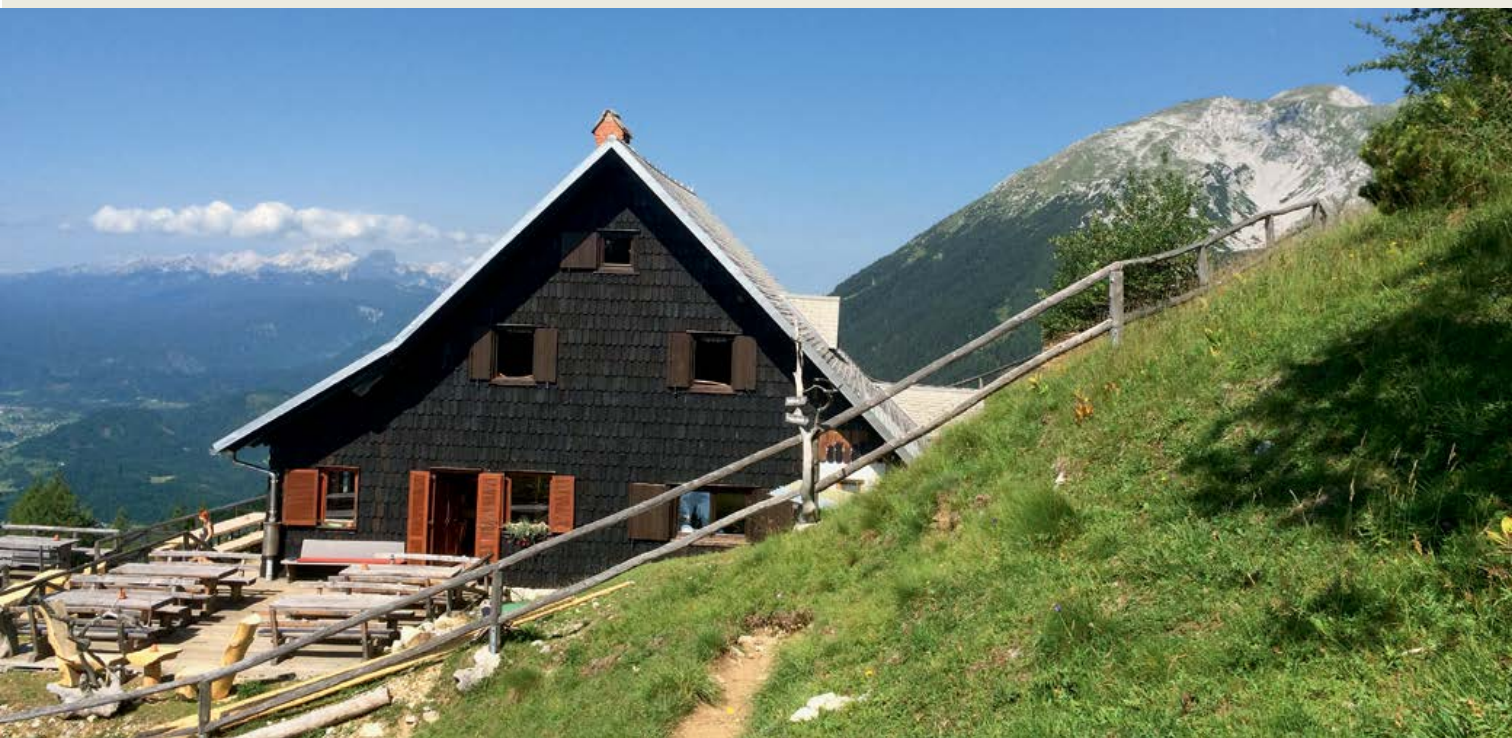
nama je po telefonu sporočila, da smo v finalu, je razložila, za kaj gre pri akciji. Presenečeni smo bili nad drugim mestom, saj nismo temu namenili nobene pozornosti. Tudi letos nismo pozivali naših gostov h glasovanju. Menimo, da to ni prava zmaga, če vabiš, naj glasujejo in klikajo. S čim smo jih prepričali? Mor-da z različnimi novostmi pri koči, imamo ležalnike, obnovljene vse mize, klopi, ljudje vidijo, da koča živi in da se v njej in pri njej ves čas nekaj dogaja in obnavlja. Skrbimo za urejeno notranjost, tudi z drobnimi stvarmi, med njimi z lepimi aranžmaji in s knjižno polico, kjer obiskovalci najdejo knjige in *Planinski vestnik*. Imamo

Kakšen je torej vajin recept za stvaritev najbolj priljubljene planinske kočice? Kakšne so sestavine?

Lokacija, da privabi ljudi. Pa da je hrana dobra, to je pomembna stvar, da so ljudje zadovoljni. In prijazna beseda, topel sprejem, da gost vidi, da je dobrodošel. To je ta recept. V koči imava knjigo pohval in pritožb, v katero ljudje tako lepo zapišejo o svojem zadovoljstvu v koči, da sva včasih ganjena do solz.

Roblekov dom sta pred 18 leti začela oskrbovati s konji. Zakaj ravno Roblekov dom in

*Razgled se od Roblekovega doma na Begunjščici razteza do Stola in daleč do Julijcev s Triglavom, Gorenjska z Bledom pa mu leži "pod nogami".
Foto: Zdenka Mihelič*

tudi *Facebook* stran, na kateri obiskovalce obveščamo, kakšno je trenutno vreme pri nas, stanje poti, kaj se na Robleku dogaja ..., objavimo pa tudi kakšne slike rdeče cvetočih nageljnov, sončnih vzhodov in zahodov, lepih razgledov – tudi z namenom, da polepšamo dan tistim, ki ne morejo priti k nam na Roblek; marsikdo nam je že rekel, da smo mu s tem polepšali dan. Največ pa ljudi gotovo prepričata nasmeh na obrazu oskrbnikov in prijazna beseda, to je najpomembnejše pri koči. Ljudje zelo rabijo prijaznost, včasih se s kom tudi kar objamemo. Prijaznosti in topline manjka v dolini in ljudje so veseli, da to dobijo v koči. Sicer pa je že lokacija Robleka odlična. In se če še jaz prismejem izza šanka, je že veliko narejenega. Ljudje tudi začutijo dobro energijo med nama z možem, s katerim si zaupava, se dobro razumeva in se imava lepo, kar se čuti tudi navzven. Čuti pa se gotovo tudi dobro sodelovanje z vsemi v ekipi, z gospodarjem kočice Zvonetom Strojem in s planinskim društvom. In še nekaj: pri nas ni *wi-fi* povezav, pri nas imamo lepote narave, razglede, mnogi pridejo k nam ravno z namenom, da se odklopijo od dolinskih povezav.

kakšna je bila vajina pot do prevzema oskrbniških vajeti doma?

Res je, pred 18 leti sva začela na Roblek s konji nositi živež, pijačo. Ves ta čas kočico oskrbujemo s konji, razen s premorom dveh let, ko so dom oskrbovali s helikopterjem. Za oskrbovanje doma s konji sva

Roblekov dom se imenuje po Hugu Robleku' (1871–1920), slovenskem farmacevtu in planincu, ki je z Jakobom Aljažem položil temelje slovenskega planinstva na Gorenjskem. Leta 1895 sta z dr. Jankom Vilfanom ustanovila Radovljiško podružnico Slovenskega planinskega društva, na njegovo pobudo so zgradili Vodnikovo kočico na Velem polju, pridobili kočico na Rodici in Tomčevo kočico na Poljški planini. S člani planinskega društva je markiral planinske poti okrog Bohinja, Bleda, Radovljice, severozahodne dele Ratitovca in napravil povezavo s Tolminsko. V oporoki je svojo hišo v Radovljici zapustil radovljiški podružnici Slovenskega planinskega društva, z izkupičkom od prodane hiše so leta 1933 na Begunjščici zgradili Roblekov dom.

¹ Povzeto po spletnem biografskem leksikonu znanih Gorenjk in Gorenjcev, <http://www.gorenjci.si/osebe/roblek-hugo/1334/>.

se odločila kot dodatno možnost zaslužka na kmetiji (kmetija Podpečan z Brezij, op. a.). Pred šestimi leti pa sva premišljevala, da bi šla na eno pastirsko kočo past krave. Starša, ki sta še pri močeh, sta skrbela za kmetijo, midva pa sva šla na Lešansko planino na 1458 metrov za štiri leta čez poletje past krave in skrbet za kočo. Da sva malo okusila to življenje in pridih planinske koče, čeprav je bilo vseeno drugače zaradi paše, molže krav, pridelave kislega mleka, sira ... Potem pa so v PD Radovljica pred dvema letoma za Roblek iskali oskrbnika. In v želji po več sva se odločila in bila izbrana. Ker sva midva na Robleku, sedaj oskrbujeta kočo s konji hči Neža in sin Žan, vendar želimo tudi to posodobiti, saj imata otroka čedalje več obveznosti v dolini, pri nas pa je čedalje več potreb glede oskrbe.

Predvidevam, da imate veliko obiskovalcev, še posebej ob koncih tedna. Vama pri delu še kdo pomaga?

Seveda. Že od lanskega leta do letos se pozna velik porast števila ljudi, letos pa se je še stopnjevalo. To sem videla že pri kuhi, lonec za kuho ričeta sem morala zamenjati za mnogo večjega. (Smeh.) Ob letošnjih

Urstni red finalistk za naslov naj planinska koč 2017:

1. Roblekov dom na Begunjščici (PD Radovljica)
2. Planinski dom na Kumu (PD Kum Trbovlje)
3. Zavetišče na Planini (PD Vrhnika)
4. Krekova koč na Rativcu (PD za Selško dolino Železniki)
5. Planinski dom pri Gosposdični na Gorjancih (PD Krka Novo mesto)
6. Dom na Kofcah (PD Tržič)
7. Planinski dom na Kalu (PD Hrastnik)
8. Planinski dom v Gorah (PD Dol pri Hrastniku)
9. Koča pri Jelenovem studentu (PD Kočevje)
10. Planinski dom na Ustah - Žerenku (PD Moravče)

koncih tedna sva rabila več pomoči, poleg sina in hčerke sva imela še dodatno pomoč. Čez teden pa zadostujeva midva. Imava tudi zamenjavo, če morava z Rokom kaj urediti v dolini. Drži seveda tudi, če je lepo vreme, je veliko ljudi, če pa je vreme žalostno, je ljudi malo.

Do vaše koč se ne da priti z avtomobilom, ampak do nje vodijo številne planinske poti in se je treba potruditi peš. Iz katerih držav vse prihajajo obiskovalci poleg Slovencev? Koča je neka ko na prehodu do sosednjih koč ali na bližnje vrhove, med njimi seveda na hišno Begunjščico. Vas tudi sprašujejo kaj o poteh, prehodih?

Drži, do nas se ne da priti z avtom, tu je blažen mir že zaradi tega. Obiskuje pa nas čedalje več tujcev, prihajajo iz vsega sveta – od Avstralije do Amerike, pa seveda iz evropskih držav ... Prek poletja je med našimi obiskovalci sedemdeset odstotkov tujcev. Leti večinoma tudi prespijo. Tako imamo tudi nočitev vsako leto več, letos smo na primer že presegli število lanskih nočitev. Glede poti pa nama je že sosed Aleš

Štefe z Valvasorjevega doma pod Stolom, naj koč 2014 in 2016, dal dober nasvet, da enostavno moraš kot oskrbnik v prvi vrsti poznati vse planinske poti in vrhove v svoji okolici. Moraš biti kot leksikon seznanjen s stanjem okolice, poti, vrhov. Lani sva tako šla prehodit vse poti, ki jih še nisva poznala. Sicer pa je težko svetovati, poveva jim, koliko jim bo vzelo časa, kako zahtevna je pot in kakšne so razmere poti.

Med obiskovalci, ki prihajajo k vam, so stalni gosti in taki, ki pridejo le mimogrede. Je med njimi tudi kaj družin z otroki? In seveda me zanima, kako je s koč zvečer – zaspri koč ob deseti uri, ko naj bi bil v kočah mir?

Večinoma prihajajo k nam enodnevni gosti; razen tujcev, ki skoraj vedno prespijo, odvisno seveda od tega, koliko so zmožni in kakšen plan imajo za naprej. Opazila pa sem tudi veliko družin z otroki, ki prespijo in jim je spanje v koči pustolovščina. V koči nimamo otroškega koticika, ponudimo pa jim otroške igre. A opazam, da jih niti ne rabijo, saj komaj dočakajo večer, da pogledajo lučke v dolini in deseto uro, da se ugasnejo luči v koči. V koči ni ponočevanj. Ko se bliža ura za spanje, damo glasbo na tiho, da jih spomnimo na prihajajočo uro miru, saj obiskovalci, ki prespijo, potrebujejo mir, da zjutraj spočiti nadaljujejo naprej. Zjutraj začnemo delati ob šestih, včasih pa tudi prej, če gost tako želi.

Ali drži, da se gostje včasih kar med seboj dogovorijo za zajtrk ob isti uri, da vam tako prihranijo nekaj dela? Nabralo pa se je tudi že prav veliko zanimivih zgodb tekom vajinega dela?

(Smeh.). Ja, drži. Letos sta bili dve skupini, med seboj nepoznani, ki sta se dogovorili za zajtrk ob pol šestih, ker je obe čakal dolg planinski dan. Bila sva prijetno presenečena, vsi pa zadovoljni. Za goste, ki prespijo, se je dobro izkazal na novo uvedeni samopostrežni zajtrk, saj so gostje s to novostjo zelo zadovoljni. Moram povedati, da so tuji gostje res super, tudi zelo hvaležni. Glede zanimivih zgodb pa res, včasih si z možem rečeva zjutraj: "Bogve, kaj naju danes čaka!" Doživiva vse sorte. Imela sva na primer upokojenca, ki je delal Slovensko planinsko pot (SPP) v enem kosu. Otroci so mu ob upokojitvi kupili dnevnik SPP in mu dali nekaj denarja, on pa se je podal na pot. Po štirinajstih dneh je prišel do nas, tu prespal, poskrbel za umivanje nog kar v jutranji rosi – bil je vesel in razigran kot otrok. Navdušil je ne le naju, ampak vse pri koči. Potem je bila npr. gospa iz Amsterdama, ki je hodila po Karavankah in nas še sedaj ves čas spremlja na Facebooku. Včasih ljudje ne rabijo dosti, da so zadovoljni. Na primer vegetarijanci, ki je imela že dovolj jote, ričeta iz drugih koč, sem ponudila jabolka, korenček ... – bila je presrečna.

Glede na Avsenikovo Na Roblek bom odšel, bom ljubco sabo vzel ... – ali opazate veliko zaljubljenih parov in ljubic pri vas?

Če je dosti ljubic med obiskovalkami, ne vem natančno. (Smeh.) Vem pa, da veliko ljudi pride gor prav zaradi pesmi. V koči imamo tudi harmoniko in prav ta

vikend je prišel k nam gost zaradi Avsenikove pesmi, pri nas pa je potem kar tri ure igral na harmoniko, bilo je res lepo. In ja, Roblek ima neko posebno energijo, ki naredi svoje – pri nas so se rodile že številne ljubezni, za nekaj jih vemo, za marsikatera pa verjetno ne ...

Že sami ste omenili, da je dobra hrana za zadovoljstvo gostov zelo pomembna. S čim vse se lahko gost pri vas okrepeča glede na to, da nimate v domu elektrike, kuhate na štedilnik na drva, vir vode pa vam predstavlja deževnica? Najdejo med ponudbo kaj hranljivega tudi vegetarijanci, vegani?

Pri nas res ne moremo imeti luksusa zaradi omenjenih omejitev, a kuham kot doma. Z veseljem in s tem, kar imam, kar morem. Včasih naredimo pravi čudež. Kuham vedno sveže in v manjših količinah, pa večkrat. Med tednom imamo v ponudbi dve enolončnici, joto in ričet, ki ju kuham vedno brez mesa, da jo lahko jedo tudi vegetarijanci. Ostale enolončnice so kuhane z mesom. Imamo tudi štruklje, ki jih delam sama, prav tako štrudelj, za katerega naredim testo iz skute. Čez poletje se okrepečajo lahko tudi s kislim mlekom in ajdovimi žganci. Slednje delam s kokosovo mastjo, da jih lahko jedo tudi vegani. Za ostale dodam še ocvirke. Za kuho takih ajdovih žgancev sem izvedela na seminarju za oskrbnike koč, ki ga je pripravila Gospodarska komisija PZS. Bili so mi všeč, ideja odlična in sem jo uvedla tudi pri nas. Letos poleti smo ponudili še paradiznikovo solato in je postala velik uspeh. Ponudimo jo predvsem gostom, ki prespijo pri nas; ob nedeljah ne, ker je gneča. Ko imam čas, ustvarim še kaj novega, sicer je kar pestro – sama kuham in hkrati delam za šankom.

V Roblekovem domu ste letos uredili nove sanitarije v notranjosti koč, shrambo v prizidku,

kuhinja je bogatejša za nov zidan štedilnik, električni sistem za sončne panele, pred kočjo pa stojijo nove lesene klopi in mize. S čim ste še nadgradili dom in kakšne novosti načrtujete za naslednje obdobje? Verjetno ste s podporo in s tem nazivom dobili še več elana za nove načrte?

V zaključni fazi imamo vetrnico, čakamo le še, da jo postavimo. Potem bomo, če bo vse v redu, v dobrem in slabem vremenu preskrbljeni z elektriko, ne bo nam treba zaganjati agregata. Za vsak primer in za kakšna večja dela pa imamo agregat. Načrtov in želja imava veliko. Če delaš, vedno vidiš, kaj bi lahko bilo še boljše. Želiva posodobiti skupna ležišča in dodatno bi radi uredili zalogovnik za vodo. Obnoviti želiva zimsko sobo, ki je letos zaradi dotrajanosti zaprta. Ker se rada ves čas učiva, hodiva na seminarje, izmenjujema izkušnje z drugimi oskrbniki in rada opazujeva, kako na drugih kočah dobro delajo, kaj uspeva in kakšne ideje se porajajo, sva našemu planinskemu društvu predlagala, da bi si oskrbniki koč PD Radovljica šli ogledat sodobno planinsko kočjo na Dobraču.

V letu 2015 je nastala o Robleku celo diplomska naloga z naslovom *Roblekov dom na Begunjsčici – možnosti za nadaljnji razvoj*, s katero je Sanda Šimic diplomirala na Visoki šoli za hotelirstvo in turizem na Bledu; v njej je izpostavila pomembnost ohranitve duše Roblekovnega doma. Verjamemo, da bo to zakoncema Podpečan glede na dosedanje delo in smeje načrte vsekakor uspelo. Zdenka in Rok, ki se z veseljem odpravita v hribe in jih čez poletje najbolj pogrešata, sta Roblekov dom do 15. junija 2018 zaprla med tednom, odprt pa bo ob lepih koncih tedna in ob praznikih. O odprtosti koč boste obveščeni prek oglasne table v Dragi in na njihovi Facebook strani, www.facebook.com/roblekovdom.nabegunjsci.5.

Razširjena ekipa, ki pomaga oskrbnikom v Roblekovem domu, z gospodarjem Zvonetom Strojem (drugi z leve) in predsednikom PD Radovljica Valentinom Rezarjem (desno od oskrbnice Zdenke).

Foto: Manca Čujež

Oda nekemu prijateljstvu

Oblaki so prekrili nebo in naenkrat se je zmračilo za nekaj svetlobnih odtenkov. Zeleni listi dreves so postali temnejši, na gozdna tla pa je počasi začelo narivati temo. Na koncu spusta v dolino se je pot že skoraj zravnala in v daljavi sem med drevesi zagledal ograjo, ki je preprečevala avtomobilom, da niso mogli zapeljati še više v Krmo. Napenjal sem oči, ali bom kje zagledal svojo ženo. Mojca, dolgoletna prijateljica, je hodila tik ob meni, korak ali dva za menoj, kot že skoraj ves čas zadnjega dne in pol. Nisva bila napeta, vendar sva bila vročična od vznemirjenosti.

Ko sva stopila mimo ograje, sem zaslišal ženin klic. Pogledal sem proti njej ravno v trenutku, ko se je pognala k nama. Objeli smo se. Na nos mi je padla prva kaplja dežja, po licih pa so mi stekle solze. Solze in dež. "Nisem vama hotela priti naproti," je rekla žena, "hotela sem, da to pot zaključita sama. Šele na koncu se vama lahko priključim."

Z Mojco sva se spogledala in se zasmejala med solzami. "Hvala," sem rekel ženi.

Veliko srce mora imeti žena, da te pusti s prijateljico na najbolj veličasten pohod v tvojem življenju.

***

Vse skupaj je videti povsem preprosto.

"Greva?"

"Greva!"

Na rame si oprtaš nahrbtnik, zakleneš vrata in stopiš na pot.

A v resnici ni tako.

Leta 2003 smo si štirje prijatelji sredi tedna vzeli prost dan in se s kolesi iz Ljubljane odpeljali do Kamniške Bistrice, se od tam povzpeli na Grintovec, potem pa se čez kakšnih deset ur vrnili domov. Bila je lepa tura, in hitro smo se domenili, da bi kmalu veljalo ponoviti kaj podobnega, še malce bolj naporenega – recimo se v enem dnevu iz Ljubljane s kolesom odpeljati do Triglava, splezati nanj, potem pa se še isti dan proti večeru pripeljati domov. Računali smo, da gre nekako za šest-najst ur dolgo turo.

Dogovarjali smo se nekaj let, a nam ni zneslo. Družina, delo, telesna nepripravljenost, vedno je bilo nekaj, kar nam je preprečilo, da bi si vzeli ta dan. Minilo je pet let, pa sedem in potem tudi osem. Želja pa je ostala.

Leta 2011 se je takratni ultramaratonec David Kadunc na Triglav čez hribe in doline odpravil z Ljubljanskega gradu. Uspelo mu je v manj kot 24 urah, seveda pa je večino poti pretekel. To se mi je zdela preveč vesoljska preizkušnja, da bi se je lotil, a kar nekajkrat sem si prebral njegov *blog* in po zemljevidu pregledoval, kje je šel. Vendar dlje od tega nisem prišel. Na tako pot se pač nisem želel podati sam. V dvojce je lepše.

Lansko leto sta se na podobno pot odpravila ultratekačica in zakonca Katja in Andrej Drobež. Prvi dan sta iz Ljubljane prišla do Bohinja in potem še naprej do Voj, tam na kratko prespala, naslednje jutro sta se povzpela na vrh. Ko sem prebral Katjin zapis o njuni turi, se je speča želja spet zbudila z vso močjo.

Odločil sem se, da preprosto moram tudi sam narediti nekaj takega, seveda v svojem slogu – po tej poti nisem želel teči, vendar "zgolj" hoditi. Ko sem pred nekaj leti rekreativno odtekel stokilometrski gorski ultramaraton v Ameriki, sem ugotovil, da bi v približno istem času prišel tudi v primeru, če bi hodil zložno in neprekinjeno.

Zato sem želel preveriti, ali lahko v dobrem dnevu pridem peš iz Ljubljane na vrh Triglava – po kar se da kratki poti, vendar čez hribe in doline. Prvotno sem mislil, da bi si za tako turo vzel tri dni.

Ideja je dozorela na začetku letošnjega septembra. Ostalo je samo še vprašanje, kdo bi bil pravi sopotnik za to turo. Tekaški prijatelji, ki bi to zmogli, niso imeli časa, da bi se odzvali v hipu, ko bi bili primerni pogoji, kar je bila omejitev, ki sem se je v preteklosti napolnjal že dovolj. Žena na tako dolgo in po načrtu tudi dokaj hitro pot, ne glede na to, da je šlo zgolj za hojo, in kljub temu, da je v lepi formi, vseeno ni bila pripravljena.

Ostala je samo Mojca, sošolka iz srednje šole, s katero sva dve leti sedela v isti klopi, potem pa odšla tudi na isto fakulteto. Življenje naju je po študiju v naslednjih desetletjih pognalo v različne smeri, vendar sva občasno še vedno vzdrževala stike. Več tudi ni bilo potrebno – srednješolska prijateljstva so vsaj pri naši generaciji trdna kot skala. Kot Triglav.

V zadnjih letih smo se spet zblížali; malo zaradi teka, malo zaradi hribov, še najbolj pa zaradi praznovanja abrahamov. Bila je vitka, a čvrsta in vztrajna tekačica ter planinka, predvsem pa je imela tisto uporno pozitivnost, ki jo človek potrebuje na tako dolgi turi.

Ko sva se odločala, kdaj si bova vzela tiste tri dni v začetku septembra, pa se je izkazalo, da toliko lepega vremena še nekaj časa ne bo na spregled. Med nedeljskim

"študiranjem" vremenske napovedi za naslednjih deset dni sem tako ugotovil, da imava za pohod samo dober dan časa. V ponedeljek sva imela oba še službene obveznosti, za torek je bilo napovedano lepo vreme, za sredo zgodaj popoldan pa že dež v Julijskih Alpah in tudi na Triglavu. Edina izbira je bil torej odhod v torek zgodaj zjutraj.

"Poskusiva tako kot Katja in Andrej?" sem vprašal Mojco, "v dobrem dnevu?"

"Pojdiva," je rekla.

Ker sva oba v samostojnih poklicih, sama odločava o svojem času in vedela sva, da bo delo počakalo na naju.

***

Tako preprosto je oditi na tako pot, če greš z nekom, na kogar se lahko zaneses, in če greš z nekom, ki se zaneš nate. V majhen, a kompakten nahrbtnik sem spravil ustrezno opremo, skupaj s kapo in rokavicami, saj naj bi bilo na vrhu Triglava lahko tudi okoli ničle, dvema sendvičema za prvo silo, dvolitrsko kamelo, da bom lahko pil kar med potjo, ter dvema zemljevidoma, ki naju bosta pripeljala do cilja.

Ker se poprej nisva posebej pripravljala na to pot, nisva imela nobene satelitske sledi, da bi se ravnala po njej, zato sva se odločila, da se bova poleg zemljevidov orientirala še po nasvetih ljudi, ki jih bova srečala ob poti. Tudi telesno se nisva posebej pripravljala. Za nama je bila običajna poletna planinska sezona ter nekaj gorskih in tekaških tur, ki jih je vsak naredil v svoji družbi. Ocenil sem, da bova od Ljubljane do Bohinja potrebovala kakšnih šestnajst do osemnajst ur hoje.

Bilo je preprosto, a vendar: ko sva se v torek, 5. septembra 2017, zjutraj ob pol petih zjutraj dobila v Ljubljani

na točki, kjer sta se v smeri Triglava staknili najini poti od doma, nama je bilo dejstvo tako neverjetno, da sva drug drugega nekajkrat fotografirala z mobilnima telefonoma. Objela sva se, nasmejala, potem pa krenila na pot.

Prvih šest ur hoje sem imel v malem prstu: čez mesto sva šla do Podutika in končne postaje mestnega prometa, potem pa se vzpela proti Toškemu čelu, od tam po makadamski cesti do Topola, kamor sva prišla ravno ob svitu. Šele takrat sva drug drugega zagledala v dnevni svetlobi. Videl sem, da Mojca žari.

"Kako je?" sem jo vprašal.

"Nepozabno," je odvrnila, "to je moje najlepše darilo za rojstni dan."

Spomnil sem se, da je ravno pred nekaj meseci praznovala okroglo obletnico.

"Ej, in veš kaj vse naju še čaka," sem rekel in pokazal naprej.

Zavila sva na gozdno pot in kmalu prišla naprej do Gont, potem pa še do Tošča, kjer sva si po treh urah in pol privoščila minuto ali dve oddiha. Gledala sva v daljavo.

Potem sva se spustila do sv. Jedrti pa mimo vasi Selo in čez nekaj vzponov in spustov po še mokrih poljanah sva dobro uro kasneje prišla do križišča pred Pasjo Ravnijo, kjer sva se odcepila desno navzdol proti Poljanski dolini. Blegoš se je lesketal na nasprotni strani doline. Od tu naprej sem se moral zanašati na orientacijo.

Prvič sva se sicer izgubila že na naslednjem ovinku, saj sva kake pol kilometra hodila v napačno smer, potem pa sem se ustavil in naju obrnil nazaj. Ko sva spet prišla

*Triglav v škrlatnih barvah
Foto: Franci Horvat*

do križišča, sva stopila k hiši in povprašala za pot, starejši možak pa naju je usmeril "naprej, čez gmajno, potem pa ob gozdu do poti in po njej naprej".

To so ti nasveti domorodcev. Njim je pokrajina znana kot domače dvorišče, poznajo vsak grm in drevo, in zato o detajlih govorijo mimogrede, skoraj malomarno, da prišlek le težko izlušči bistvo.

Seveda sva komaj našla tisto pot. Ta se je kmalu razcepila, zato sva se spet znašla pred dilemo, kam naprej. Odločila sva se po občutku.

Nekaj posebnega je v zložni, vztrajni in hitri hoji, s katero sva premagovala pokrajino. Uro za uro sva hodila brez premora. Spustila sva se v Poljansko dolino, nekaj časa "tapkala" po njej ob cesti do Poljan nad Škofjo Loko, tam mimogrede skočila v trgovino po malce okrepčila, jo v opoldanskem soncu že potegnila naprej do Volč, se od tam obrnila proti Malenskemu vrhu, potem pa po čudovitih gozdnih poteh prišla do Gorenje Ravni, od tam pa z nekaj orientacijskimi problemi, saj sva se morala na vso moč izogibati ograjam, nazadnje prisopihala na dvorišče kmečkega turizma na Gorenji Žetini.

"Ustavita se tam, dobro hrano imajo," nama je uro prej svetoval obilni možak, vendar ga nisva poslušala, postala sva samo za hip in vprašala za pot – pomislil sem, da sem pridem prihodnje leto za kak konec tedna, da

Običajno so mi planinske časovnice zgolj izhodišče, na podlagi katerih skušam vsaj prepoloviti navedeni čas. A ko zdržema in brez počitka hitro hodiš že kakšnih enajst, dvanajst ur, časovnice postanejo presenetljivo človeške ...

obudim spomine – potem pa se že usmerila naprej proti sedlu Črni Kal. Ko sva prišla nanj, sem pogledal levo navzgor proti Blegošu – otroke sem kar nekajkrat zapeljal do tega izhodišča, vozili pa smo se skoraj uro in pol – potem pa še na ročno uro; hodila sva ravno dobrih devet ur. Tudi peš se kar hitro pride do tu, sem pomislil.

"Dobro nama gre," sem rekel Mojci.

"Seveda," je rekla veselo.

Tako dolg dan je priložnost za dolge pogovore in podrobne obdelave posameznih tem. Sem ter tja mi je Mojca zastavila kakšno vprašanje. Običajno sem ji odvrnil, da ji bom odgovoril čez približno pol ure, ob prvem spustu. Uro in pol spusta od Črnega kala do Selške doline je bilo kot nalašč, da sem ji natančno obnovil najbolj zanimive dogodke zadnjega leta. Bila je dobra poslušalka, a mislim, da se je prav veselila naslednjega vzpona.

Ta je udaril z vso intenzivnostjo, saj sva se odločila, da se na Ratitovec povzpneva z Zalega loga – zakonca Drobež sta na tej točki raje podaljšala proti Sorici. Bilo je ravno na šestdesetem kilometru najine poti, ko sva prišla povsem pod vznožje hriba.

"A je strmo tu gor?" sem vprašal mimoidočega sprehalca, za katerega se je videlo, da je domačin.

Zazrl se je v klanec.

"Seveda," je rekel, "to je ena najstrmejših poti, kar jih je. Tamle gor," je pokazal na rob, ki je gledal čez, "do tamle je petsto višinskih metrov vzpona."

Pogledal sem navzgor. Do tega roba je bilo samo nekaj sto metrov horizontalne zračne črte. Zavzdihnil sem, potem pa iz nahrbtnika izvlekel še pohodne palice. Mojci ni trznila niti ena obrazna mišica, naredila pa je enako. Zagazila sva v klanec.

Običajno so mi planinske časovnice zgolj izhodišče, na podlagi katerih skušam vsaj prepoloviti navedeni čas. A ko zdržema in brez počitka hitro hodiš že kakšnih enajst, dvanajst ur, časovnice postanejo presenetljivo človeške prav primerne za pohodni tempo malce utrujenega planinca.

Po dveh urah in pol zložne hoje sva prišla do kočice. Na kratko sva se okrepčala s flancati, potem pa se začela spuščati proti Bohinjski Bistrici. Dan se je nagibal h koncu.

Če želite iz Ratitovca priti proti Bohinju, vas čaka preplet gozdnih cest čez gozdove in planine, kjer je, če niste domačin, le težko izbrati najoptimalnejšo pot. V vsakem primeru pa vas čaka nekaj ur pešačenja naprej po makadamski, potem pa še po asfaltni cesti.

Kilometri so se nabirali, noč se je gostila, noge pa so po petnajstih urah hitre hoje tudi že krepko čutile napor. Vznesen je bil edino duh, ki je iz koraka v korak čutil, da uresničuje dolgoletno željo svojega telesa.

Mojca je na spustu namesto hoje počasi stekla naprej, kamor jo je nesla gravitacija. Jaz sem kar se da hitro hodil za njo. V temi sem zasanjano lebdel v oblaku adrenalina.

Počakala me je na križišču pred Bohinjsko Bistrico, kjer ji je lokalci rekel, da je tu "bliže do centra". Sledil sem ji. "Veš, moja prvenstvena želja je bila, da pridem v enem dnevu od enega svojega doma do drugega," je rekla Mojca.

V Bohinju so že dolgo imeli poletno hišico, kamor se je vse raje vračala, če ji je le dopuščal čas. Prikimal sem ji. "Dobra ideja," sem lahko le odvrnil na njen skriti podvig, ki mi ga je zaupala šele zdaj, ko je bil resnično na dosegu nog.

Nekaj minut kasneje sva namreč vkorakala v Bohinjsko Bistrico in mimo zapuščenega gostišča Črna prst prišla do njenega centra. Šele sedaj sem po celem dnevu hoje začutil pravo lakoto.

"Kaj lahko dobiva jesti toplega v petih minutah?" sem vprašal v gostilni z domačo hrano.

"V petih minutah nič," je bila odrezava natakarcica.

"Kaj pa v desetih?"

"No, to pa skoraj vse, kar imamo na jedilniku."

Deset minut kasneje sva že planila na ričet in se nasmihala drug drugemu. Za nama je bilo več kot osemdeset kilometrov poti in kar nekaj metrskih tisočakov vzpona.

"Bova šla po kolesarski cesti do Bohinja ali kako?" sem vprašal Mojco. Sedaj sva bila na njenem terenu.

"Kar po cesti," je zamahnila z roko, "bliže je."

V naslednji uri sva zmogla še tisto pot do Bohinja. Nasleslo je blizu osemnajst ur hoje in blizu devetdeset

kilometrov. To je pravi ultramaraton, sem si rekel: da si povsem odvisen sam od sebe, da si sam določaš pot, da imaš vse potrebno s seboj, da ni nikjer nobene pomoči in da znaš sam poskrbeti zase.

"Ne vem, kako bom jaz zmogla še jutri na Triglav," je rekla Mojca, ko sva prišla v njeno hiško.

"Seveda boš," sem rekel.

Zaspala sva kot ubita.

***

Naslednje jutro sva bila kmalu po peti zjutraj že na poti. Na vrh in čim niže v dolino sva želela priti še pred dežjem. Ko sva šla mimo Voj, sem pomislil, da sta tu pre-spala Drobeža.

Pohod prejšnjega dne ni pustil hudih posledic. Vzpenjala sva se sicer počasneje kot običajno, a z neutrudno zanesljivostjo. Prevevala naju je pomirjenost, v katero se je sem ter tja primešala tiha navdušenost.

Do Vodnikove kočice nisva srečala nikogar, najbrž tudi zato, ker je bilo napovedano slabo vreme. Spila sva čaj in pohitela naprej, navzgor.

Na Planiki se je zgodilo nekaj nenavadnega. Čeprav je bil napovedan dež, se je okoli Triglava povsem razjasnilo. Je bila to nagrada za najino dolgo pot? Nisva se dolgo ukvarjala s tem vprašanjem, povzpela sva se na vrh in se tam nekaj časa razgledovala.

Bilo je malo čez poldne. Lepo je bilo počivati v dvojici z nekom, ki ga poznaš že skoraj vse življenje. Nobena beseda ni bila potrebna. Sedela sva v tišini. Vse nama je bilo jasno.

Ženi sem poslal sporočilo, da nama je uspelo, in jo prosil, ali naju lahko ob petih počaka v Krmi. Tudi ona je bila navdušena. Spraševala je, kaj vse naj nama prinese.

Nič takega ne rabiva, sem ji odvrnil.

Ko sva se začela spuščati, sem se še enkrat ozrl nazaj.

Bila je samo gora, samo vrh s stolpom na njem.

A vendar so mi ta kamen, te skale dale globoka, skoraj eksistencialna doživetja, spomine, ki so včasih posegli v srčiko mojega življenja in v mojem veku postale del mene, del mojega bitja, utrip mojega srca, vdih v mojih pljučih. Te skale so vsakič znova kristalizirale moje bivanje, mu dajale odsev, obenem pa bile tudi njegovo zrcalo.

Tu sem bil prvič še kot nerojeni otrok, varno pod maminim srcem. Potem sem na ta vrh prvič sam zlezal kot majhen sin z očetom velikanom. Na prvo pravo turo sem se sem odpravil kot vročekrvni najstnik z ekipo prijateljev. Sem gor sem prišel tudi kot zaljubljeni mladostnik, ki se je z dekletom izgubljal v skalovju. Ko sem se boril z lastnimi demoni, sem na ta vrh pridivjal sam. Kasneje, že bolj pomirjen, sem kot oče na ta vrh pripeljal vsakega od sinov in tudi hčerko. Kot vsaj približno zrel mož sem na večdnevni pohod od doma na ta vrh povabil ženo ter z njo doživel nekaj najinih najlepših dni. Sedaj pa sem z dolgoletno življenjsko prijateljico sem gor opravil še kraljevsko turo, pravo hvalnico lahkotni pohodni vzdržljivosti, ki do sedaj v mojem življenju še ni imela para. Hodil sem skozi svoje življenje, ta gora pa je vse to mirno opazovala in ga na najboljši možni način tudi osvetljevala. Triglav je globoko v meni svelil tudi v nočeh teme.

V tistem trenutku je izza Aljaža posvetil sončni žarek. Zazdelo se mi je, da mi je stolp pomahal.

Pomahal sem mu nazaj.

Potem sem se odpravil v dolino. ◉

Vodnikova koča na Velem polju, zadaj Triglav

Foto: Peter Strgar

Čas je za prvi vzpon 2. del

Alpinistična odprava v kavkaške gore

Po nekaj dneh smo se prav lepo privadili na življenje v Bezengiju in čas je bil za prvo skupno aklimatizacijsko turo. Med lažjimi vrhovi, ki jih ni bilo prav veliko, smo izbrali štiritisočak Ukju, 4334 m. V "maršrutni list" je Andrej zapisal podrobnosti v zvezi z vzponom in preveril delovanje radijske postaje. "Kakaja pagoda?"¹ smo spraševali Saratova v svetovalni službi, ki je ob tem skomignil z rameni in se ozrl na kopijo vremenske napovedi za svojim hrbtom, natisnjeno s spleta. Tam je bilo vse, od sonca, oblakov do dežnih kapelj. Takrat sem v kotu prvič opazila staro, modro-rdečo smučarsko palico z napisom Elan, najbrž še iz časov Bojana Križaja. Kako je ta palica prišla v Kavkaz, si nisem upala vprašati, kajti čas pri Saratovu je bil strogo odmerjen le za najnujnejše informacije. Vsaj na začetku je bilo tako.

Naslednji dan smo si oprtali težke nahrbtnike, v katere smo stisnili vse, kar smo potrebovali za življenje in plezanje v naslednjih dneh, in se odpravili na pot. V gorah Kavkaza je človek prav vse, nosač in plezalec, tu ni oslov in konjev, ki bi ti pomagali pri nošnji bremena. Kak *flis* smo raje zamenjali s čokolado, konzervo rib ali kosom kruha.

Na koncu vasi smo zavili v široko, zeleno dolino, ki vodi do ledenika Mižirgi. Odkar smo prispeli, smo v daljavi opazovali dva čudovita snežna vrhova, štiritisočak Ullu auz Baši in precej višji Koštan Tau, 5145 m. Od tam je v dolino izpod ledeniške groblje prihrumel hudournik, čezenj pa je bila speljana široka brv. Sijalo je sonce, cvetele so rožice ... Bilo je res lepo. Če greš prvič po poti, je prav vse zanimivo. Ne veš,

kdaj boš prišel na cilj, kje cilj sploh je, za vsakim ovinikom pa čaka novo presenečenje. Rusi so nam povedali, da bomo za dostop do bivaka potrebovali kakih pet ur. Ko je položnejši del poti zamenjala strmina, ki je spominjala na vzpon čez Žmavčarje, se je naša pot usmerila levo. Takrat se je nad nami pojavila meglena zavesa, tako da se ni niti videlo, kako visoko in kako daleč bo še treba iti. To je bila tudi prva tura nad tri tisoč metrov, zato smo tempo gibanja in dolžino korakov poskušali uskladiti s hitrostjo dihanja, težo nahrbtnika in naklonino pobočja.

Koze, skromno bivališče, Puškinove pesmi, da o polenti sploh ne govorimo

Po nekaj urah se je izza roba stene prikazala kozja glava, kmalu zatem pa smo že ugledali streho bivaka Ukju-koš na višini 3189 metrov. Tam je stalo nekaj

Dumala, 4681 metrov
Foto: Miha Ileršič

¹ "Kakšno bo vreme?"

skalnatih možicev, sicer pa daleč naokrog ni bilo slišati človeških glasov. So pa bile precej opazne njihove sledi: v bližini potoka nekaj iztrebkov, zarjavele konzerve, v notranjosti bivaka pa še več smeti, cel kup pozabljenih vrečk z ajdovo kašo in rižem, plastične steklenice ter polomljena posoda. V primerjavi z našimi visokogorskimi prebivališči je bilo prav zanemarjeno. Smo pa na okenski polici našli knjige, večinoma v ruščini, med njimi celo Puškinove pesmi. Veseli smo bili ležišč, čeprav so bila trda, a bilo jih je dovolj za vse in imeli smo streho nad glavo ter malce razmajano mizo. Tisto noč se je namreč pošteno ulilo, deževalo pa je še cel naslednji dan. Vmes so nas prišle pozdravit koze, edine stalne prebivalke tega dela Kavkaza. Da imajo rade družbo ljudi oziroma da jih zanima predvsem njihova hrana, nam je bilo jasno, ko so se vsako uro pogumneje približevale vhodnim vratom. "Kozlom vhod zapreščon!"² je bilo zelo jasno sporočilo na plakatu, ki je visel v notranjosti bivaka. Ker jim ni uspelo priti do naših priboljškov, so nam jasno pokazale, da je to njihov svet, in so podrle nekaj skalnatih možicev, ki smo jih postavili tisto dopoldne, koze pa so to najbrž razumele kot neprimerno človeško označevanje terena.

Notranjost bivaka je bila polepljena s starimi filmski plakati, po letnicah sodeč, še iz petdesetih let prejšnjega stoletja. Naslovi filmov so bili zapisani z velikimi črkami, ki so bile vidne tudi v mraku, tako da smo večer izkoristili za učenje ruščine, natančneje velikih tiskanih črk cirilice. Povratnih informacij ni bilo, profesor Kotar je namreč takrat že spal na zgornjem pogradu.

Vreme ima svoje muhe tudi na Kavkazu, zato smo naslednji dan preživeli v bivaku. Preverili smo zaloge hrane in do podrobnosti dodelali hribovske menije. Vode nam ni manjkalo, potok je tekkel pod bivakom. Tisti dan je bil na voljo čaj, sledila pa je juha s posušeni beluši iz vrečke – z okusom po prej skuhanem čaju. Polento smo pripravili kar dvakrat, saj je bila posoda majhna, lačnih ust pa sedem. Dodali smo ji malo topljenega sira, a kljub temu je imela izvrsten okus po čaju in juhi. Na koncu je sledil še pravi italijanski (*instant*) kapučino, posut z mleto čokolado. Za sladico pa ruski sorbet, neke vrste trda karamela, zelo sladka in izvrstnega okusa, ki smo jo našli spodaj v Bezengiju. Ko smo s polnimi želodčki zadovoljno predli na pogradih, smo ob kozarčku lokalnega piva soglasno ugotovili, da je Kavkaz zakon.

Nausezgodaj proti gori Ukju

Naslednje jutro je bilo jasno in hladno. Ob pol štirih je bilo že dovolj svetlo, da smo lahko hodili brez svetilk. V pol ure smo se povzpeli do skalnatega platoja, šotorišča Golubjatnja. Na njem je bilo vsaj dvajset šotorov, v katerih so že več dni taborili ruski alpinisti, stari in mladi, dekleta in fantje, vojaki in navadni državljani. V okolici je bilo kar nekaj zanimivih ciljev,

za večdnevne ture pa je bilo treba sem gor na hrbtu znositi vso plezalno opremo, hrano in obleko. Teža velikih transportnih vrečk je pogosto presežala trideset kilogramov. Druge izbire za prenočevanje v tem delu ni bilo, razen hiške, ki je bila v lasti gorske reševalne službe.

Kmalu sta kamenje zamenjala led in sneg, hoja je postala prijetnejša, zadaj za sedlom so se prikazali prvi sončni žarki. Napredovali smo dokaj hitro, čez strmo pobočje smo se približali skalnatemu jugovzhodnemu grebenu, ki vodi proti vrhu, ta pa se je skrival nekje zadaj. Prehiteli smo nekaj ruskih plezalcev, ki so se ravno navezali na vrv. Mi smo jo imeli v nahrbtniku, eno samo, za sedem ljudi. Jo bomo sploh potrebovali? Petstometrski vzpon po Freshfieldovi smeri, ki poteka po JV-grebenju, ima oceno 2A, a ta "ruska abeceda" nam takrat še ni bila popolnoma razumljiva.

*Missestau,
4425 metrov
Foto: Miha Ileršič*

*Prva
aklimatizacijska
tura
Foto: Ludvik
Podrzavnik*

² Kozlom vstop prepovedan!

Jutranji pogled na zasnežene gore iz Bezenjija

Foto: Stanka Jelenc

"Če bo treba, se bomo pa obrnili!" smo rekli. Plezanje ni bilo preveč zahtevno, skala je bila kompaktna, brez majavih oprimkov, naš najstarejši član je spretno iskal prehode, izbral ravno pravo prečko, zavil spet gor in tako vse do vrha. Potrebni sta bili le zbranost in previdnost, kajti pobočje je bilo precej strmo in prepadno, na nekaterih mestih pa so bili še ostanki snega, ki je zapadel pred dnevi.

Razgledi za bogove

Na vse štiri strani neba se je odpiralo kraljestvo kavkaskih gor, te lepote pa smo lahko uživali šele na samem

vrhu. Bil je dan za bogove, brez oblaka. Ob desetih smo kot mladi mučki zadovoljno predli na vrhu svojega prvega štititisočaka in se tiščali skupaj, da smo lahko posneli *selfi*, kot se spodobi za te moderne čase. Tam je bil tudi ruski vodnik s svojim gostom, tako da nas je v nekaj minutah seznanil z vsemi pomembnejšimi vrhovi, ki so nas obkrožali. Zadaj je bila Gruzija z najvišjim vrhom Kazbekom, potem Elbrus, potem pa smo se izgubili v množici nam neznanih vrhov: Gidan, Missestau, Puškin, Kudjum Mižirgi ... Če bo primerno vreme, če bo gora hotela in nam bodo zvezde naklonjene, bomo morda še stali na kakšnem vrhu.

Na vrhu štititisočaka Ukju

Foto: Ludvik Podzavnik

V oči je bodla Dumala s svojo severno steno. Ogromna zasnežena gora, visoka 4681 metrov, je s številnimi visečimi seraki in razpokami prava himalajska lepota. Tako "na oko" smo na hitro poiskali možne prehode, čeprav vse le ni bilo videti preprosto in preplezljivo. Proti koncu odprave sta se po njenem severozahodnem grebenu povzpela Miha in Andrej, in sicer po osemstometrski smeri Naumova z rusko oceno 3B. Vzpon po snežno-ledni strmini ter plezanje po granitnih skalah v vršnem delu sta bila precej naporna, sploh ker sta se plezalca še isti dan vrnila v dolino, v Bezengi. Ruski plezalci si za ta vzpon vzamejo dva dneva z bivakiranjem v steni.

"Kotar, na prijome!"³

Naš sestop z vrha Ukju je potekal po smeri vzpona, kar je spet zahtevalo popolno zbranost, varovanje z vrvijo pa se nam ni zdelo potrebno. Kmalu smo dosegli sedlo, od koder je bil spust v dolino preprost, vendar kar dolg. Ura se je bližala dvanajsti in čas je bil za javljanje v bazo. Andrej prižge radijsko postajo, potihnemo kot

Skromna notranjost bivaka Ukju-koš Foto: Stanka Jelenc

miši in čakamo na klic iz svetovalne službe v Bezengiju. Kmalu zaškrtta, zaslišimo Saratov glas, poslušamo poročanje plezalcev, ki se oglašajo z okoliških vrhov. Postaja hrešči, vmes se ponavljajo besede *harašo, prijom, na prijome*, potem spet zaškrtta in prenosa je konec. Kaj pa mi? Zakaj pa nas ni poklical? Najbrž smo vmes kaj preslišali. Čez tri ure poskusimo ponovno. Tokrat se zasliši: "Katar, prijom!" "Kotar, na prijome!" se hitro odzove Andrej in na kratko poroča o našem prvem vzponu. Rusi so priimek našega "rukovoditelja"⁴ malce fonetično obdelali, o namreč pogosto izgovarjajo kot a. "Maladci! Bravo!" so nas pozdravili ob prihodu v bazo. "Harašo!"⁵ je bil nekoliko skromnejši Saratov, ko smo se popoldne oglasili v pisarni in poročali o vzponu. Za trenutek se mi je zazdelo, da se je na njegov obraz prikrdel prijazen nasmešek. Ukju res ni zahtevna gora, smo pa z uspešnim vzponom starešinam pokazali svoje alpinistične izkušnje, znanje in zavedanje, da je treba kavkaške gore jemati z vso resnostjo. Na ta način smo si pridobili nekoliko več zaupanja, prihodnje načrtovanje tur pa je bilo zato lažje.

³ "Kotar, sprejmi!"
⁴ Vodja odprave.
⁵ Dobro!

V vasi se je medtem nabralo precej novih tečajnikov in obiskovalcev, a smo se vseeno počutili precej domače, saj smo poznali že vse obraze reševalcev, osebja in inštruktorjev. Pozdrav tu in tam, prijazen nasmešek, kakšna beseda ... Ti ljudje so nam s svojo odprtostjo in toplino res prirasli k srcu. Bili smo edini "zahodnjaki", tako da so nas tudi oni hitro opazili. ◉

Vzpon na Ukju, poplezavanje po skalnatem grebenu Foto: Miha Ileršič

(Se nadaljuje.)

Pod vročim španskim soncem

Najvišji vrhovi Iberskega polotoka

Večino Iberskega polotoka zaseda Španija, manjši del pa Portugalska, Andora in Gibraltar. Vsi opisani vrhovi so španski in so hkrati najvišji vrhovi treh gorskih verig kontinentalne Španije. Moje zanimanje so pritegnili predvsem zaradi skrivnostnih povezav z burno špansko zgodovino. Španijo obdajajo tri značilne gorske verige: Sierra Nevada na jugu v Andaluziji, Pireneji na severovzhodu v Aragonu in Picos de Europa na severu v Asturiji. Ta gorovja sem prehodil posamično in v daljšem časovnem obdobju. Povzpel sem se na najvišji vrh kontinentalne Španije Mulhacen, na nekoliko nižji Aneto ter poskušal doseči še Torre de Cerredo.

*Mulhacen v svetlobi
Mediterrana in Atlantika
(Sierra Nevada)
Foto: Shutterstock*

Mulhacen nad čarobno Granado

Moje romanje za skrivnostmi iberskih gora se je začelo na gorovju Sierra Nevada z vzponom na najvišji vrh Iberskega polotoka in kontinentalne Španije, Mulhacen (3479 m), ki se dviga nad pokrajino Alpuharra v Andaluziji. V imenu gore se skriva zanimiva španska legenda iz obdobja vladavine Mavrov. Mulhacen je v španščino prevedeno in skrajšano ime Mule Hasana, mavrskega kralja Granade iz 14. stoletja. Ob jasnem vremenu se gora vidi z znamenitega granadskega dvorca Alhambre. Legenda pravi, da je kralj občudoval njeno lepoto, vendar se nanjo ni nikoli povzpел. Zato si je pred smrtjo izbral vrh tedaj neznane gore za zadnje bivališče. Danes stoji na njem majhna 'kapela', v kateri naj bi ležale kosti mavrskega kralja.

Če boste kdaj v Andaluziji, v Granadi, boste gorovju že zelo blizu, a svetujem, da si za pot in vzpon vzamete najmanj dva dni časa. Pot je manj skrivnostna kot ime samega vrha. Začne se v gorovju naravnega in zgodovinskega parka Alpujarras, v idilični vasi Capileira, ki

Mulhacen, 3479 m
(Sierra Nevada)
Foto: Shutterstock

leži na nadmorski višini 1430 m in ima dobro ponudbo prenočišč. Z avtom se po makadamski cesti lahko pripeljemo tudi više in s tem zmanjšamo višinsko razliko na 1800 m. Pot je nezahtevna in delno markirana, je pa dolga in izpostavljena soncu, zato so idealne razmere v maju in septembru. Za vzpon in sestop je treba predvideti od deset do dvanajst ur hoje.

Tragično zgodovino Mavrov v gorovju Alpujarras opisuje sodobni španski pisatelj Ildefonso Falcones v romanu *La mano de Fatima* (Fatimina dlan). Na devetstotih straneh zajema kar stoletje španske zgodovine, opisuje vzpon in padec granadske kraljevine in končni izgon Mavrov z Iberskega polotoka. Po krajih, omenjenih v romanu, je tudi delno speljana pot na vrh Mulhacena, kar je dobra spodbuda za vzpon na ta mistični vrh. Ko pa se z vrha odpre pogled na gorovje Atlasa v Maroku, Gibraltarsko ožino, Sredozemsko morje in Atlantski ocean, šest stoletij staro ljudsko izročilo ni več skrivnost. Dvorci so minljivi, toda gore so večne, tako kot je večno zadnje kraljevo počivališče na vrhu Mulhacena. Vsa gorovja imajo svoje barvne odtenke, svojo modrino neba, pa naj si bodo še tako podobni. Tudi v Sierra Nevada je tako. Svetlobi Sredozemskega morja in Atlantika sta tam združeni na enem mestu.

Aneto – najvišji v Pirinejih

Prvi tehtni razlog, da sem se odločil za ta vzpon, sta ledenik Aneto in seveda istoimenski najvišji vrh Pirinejev (3404 m). Gora leži v nacionalnem parku Posets-Maladeta, v pokrajini Huesca (Aragon). Najprej se je treba pripeljati do mesta Benasque, od tod pa s posebnim avtobusom do izhodišča, od koder sledi še enurna hoja do kočice – ogrevanje za vzpon naslednjega dne. Vožnja z osebnimi avtomobili je prepovedana ali omejena na prevoze s posebnimi dovolilnicami. Na višini 2140 m stoji lepo urejena kočica La Renclusa s solidno oskrbo. Pot od nje naprej je delno markirana, in sicer do prelaza Portillonas Inferior (Spodnja vratca).

Vrh Aneta, 3404 m,
nad ledenikom Aneta
Foto: Shutterstock

Potem sledi prosto plezanje po granitnih skalah, ki pa je bolj podobno kobacanju. Orientacija zaradi pomanjkljivih markacij v slabih vremenskih razmerah lahko kaj hitro postane zahtevna. S primerno mero previdnosti in z ustrežno zimsko opremo tudi prečenje "opešanega" ledenika ni težavno.

Aneto je največji španski ledenik, ki se pospešeno krči in izginja v potokih žuboreče vode. Če se bo trend taljenja ledu nadaljeval in se bodo uresničile napovedi klimatologov, potem gorniki leta 2050 za vzpon na Aneto ne bodo več potrebovali ne derez ne cepina. Pa vendar bo ostal najtežavnejši del vzpona, imenovan Paso de Mahoma (Mohamedov prehod). Mistično ime domnevno izvira iz pripovedovanj onih, ki so leta 1842 prvi stopili na vrh in ta del vzpona opisali z rekom muslimanskega preroka: "Pot v raj je tako ozka kot rezilo sablje, a jo pravi vseeno najdejo." Legendi lahko pritrdimo, saj je pot na vrh zares kot pot v raj, a kaj ko sta si pekel in raj tako zelo blizu. "Pekel" se dogaja na približno 30 m dolgem in ozkem naravnem mostu čez globel, ki nas povezuje z vrhom. Nerodno je, da druge poti na vrh ni, prehod ni zavarovan in je to zaključni del vzpona tik pod vrhom. Če je človek utrujen in premalo zbran ter če je na vrhu gneča, so težave še večje. Zelo priporočljivo je imeti ustrezno opremo za varovanje, saj je vsak zdrs lahko usoden. Opazil sem kar nekaj navez, vodenih z domačimi vodniki različnih planinskih društev, pa tudi leteče "matadores" – domače soliste prostega sloga je bilo videti.

Za vzpon in sestop, z izhodišča pri koči, je treba predvideti od devet do deset ur hoje.

Španska državljanska vojna (1936–1939) se je tragično zapisala v špansko zgodovino tudi v pirenejskem

gorovju. Pireneje in aragonsko fronto je najbolje ovekovečil angleški pisatelj in borec za človekove pravice George Orwell. Tu je nastajala njegova knjiga *Poklon Kataloniji*, v kateri opisuje svoje spomine na dneve vojne, ki se je udeležil kot prostovoljec. Obilo višinskega sonca in temne granitne skale z malo odsevane svetlobe vzbujajo občutke, podobne tistim ob šibkem sončnem mrku. Tudi zaradi visokogorske svetlobe Pireneji ostajajo nepozabni.

Po poti nazaj sem se večkrat ustavil in se ozrl proti ledeniku.

Torre de Cerredo – nedoseženi cilj

Ta gora mi je bila neznana, vse dokler na zemljevidu pokrajine Asturija nisem zagledal večje zelene lise z imenom Picos de Europa (Vrhovi Evrope). Presenetljivo in skrivnostno se mi je zdelo to ime, saj je vendar v Evropi še veliko drugih in višjih vrhov! No, o nastanku imena je več razlag, vse so pa povezane z legendami iz španske zgodovine. Najbolj zanimiva se mi je zdela legenda, ki izvira iz obdobja "slavnih" španskih kolonialnih pohodov. To gorovje je bilo namreč prvi del kopnega, ki so ga pomorščaki zagledali po dolgi, večmesečni plovbi z obal Amerike, zato so menda od veselja vzklikali: "Picos de Europa!" Kako pa so Vrhove Evrope videli na ladjah vklejnjeni sužnji, legenda ne govori.

Asturijci, ki imajo bogato zgodovino in svoj jezik, goro imenujejo La Torre Cerreu. Novejšo astursko preteklost so zaznamovali delavski upori in močna anarho-sindikalna gibanja. Gorovje je bilo leta 1908 razglašeno za nacionalni park, ki slovi kot prvi tovrstni park v Španiji. Prvi vzpon na najvišjo goro Torre de Cerredo

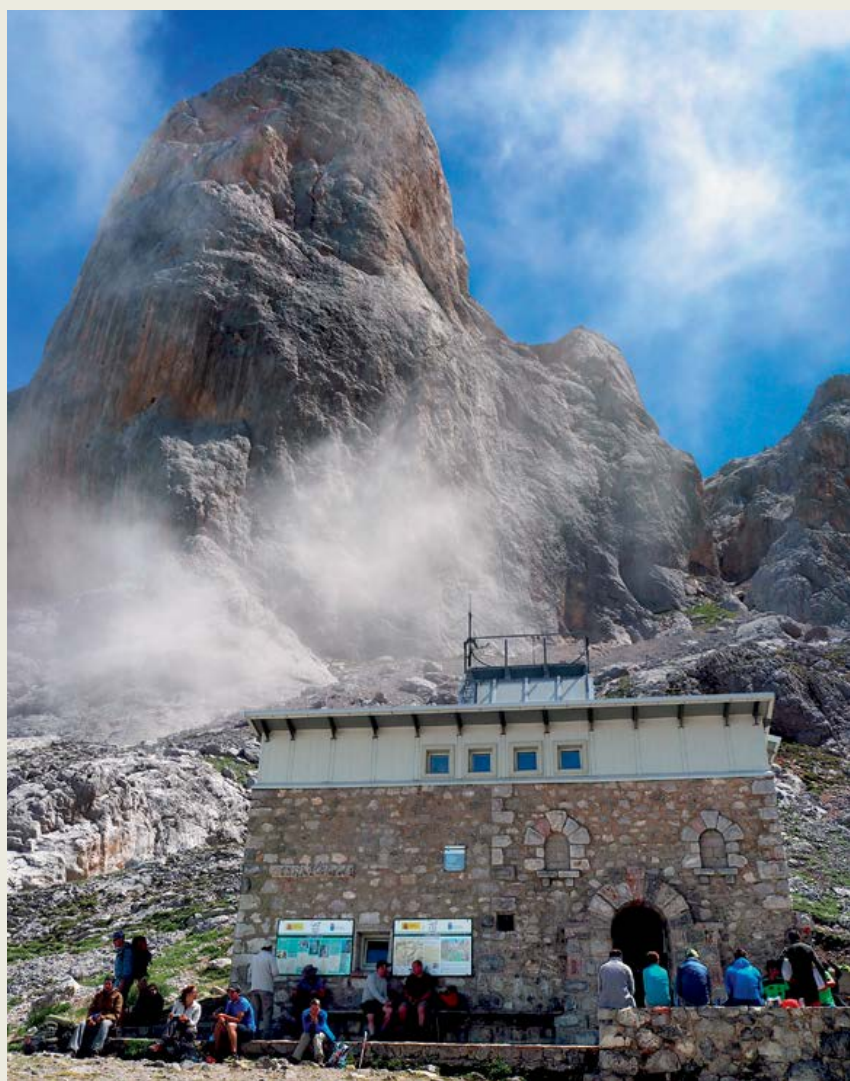
*Picos de Europa, v ospredju
maskota gorovja Pico Urriellu
Foto: Shutterstock*

(2648 m) se je zgodil že leta 1882. Najbližje večje mesto je Santander, od koder se je mogoče z avtom pripeljati v mestece Sotres (1050 m), najvišje ležeče mesto v Asturiji. Izbral sem najkrajši dostop do gore, ki se začne na parkirišču planine Collado de Pandebano (1210 m), kamor iz Sotresa vodi slabo vzdrževana makadamska cesta. Do kočice Vega Urriellu (1903 m) je dobre tri ure hoje, pot je nezahtevna in označena, vendar izpostavljena soncu, kar sem tudi sam kmalu okusil. Tistega dne, 23. maja, so v bližini kočice zabeležili temperaturo 25 stopinj. Nenavadne razmere za ta letni čas. Koča je odprta od marca do decembra, rezervacija je najbolje opraviti po elektronski pošti. V neposredni bližini kočice se nahaja maskota gorovja Pico Urriellu (špansko Naranjo de Bulnes), plezalni raj s 500 m visoko steno in sedemdesetimi plezalnimi smermi.

Od kočice vodi na vrh nemarkirana in slabo vidna pot, kamor sem se s težavo odpravil naslednji dan. Zaradi vročine in utrujenosti od prejšnjega dne me je po enourni hoji doletela in nato premagala lastna nemoč, ki je zahtevala čedalje več postankov. Toda v gorski tišini in samoti ravno postanki ponujajo možnosti za premisleke in pomisleke. O marsičem. Na koncu vsake poti je najpomembnejše spoznanje, ki tokrat ni skrivnost, temveč že znana in priznana resnica znanstvenikov, da se namreč vročina vzpenja tudi v visokogorja in pohodnikom postaja vse težja ovira.

Na poti domov me je spremljala izkušnja nedosežene cilja in značilna neizbežna potrtnost, za katero vem, da ni tolažbe, ker je tudi ne more biti. Delček mene je namreč ostal tam, kamor sem bil namenjen. V mozaiku mojih gorniških doživetij je en kamenček manj, a manjka jih še veliko. 📍

*Kočica Vega Urriellu, 1903 m, v ozadju plezalna stena Pico Urriellu (Picos de Europa)
Foto: Shutterstock*

Nekaj žene tako ljudi kot živali na vrhove

Ljudje, živali in višine

V Planinskem vestniku 7-8 (2017) je avtor Dušan Škodič opisal svoje pohajkovanje po Škofjeloškem hribovju v družbi psa, ki ni bil njegov in se mu je očitno pridružil iz čistega veselja do planinarjenja. Glede na lastne izkušnje sem prepričan, da smo bili mnogi in mnogokrat deležni takega pasjega spremstva. Naj opišem primer izpred precej let.

Nekega marčnega jutra sem šel mimo kmetije Suhadolnik nad Kokro, namenjen sem bil čez Kokrsko sedlo na Grintovec. Izza domačije se je pripodil velik pes volčjak in divje lajal. Ker pa se nisem dal ustrašiti in sem neprizadeto korakal mimo, je očitno ugotovil, da ne bo nič z lovom name, zato se je unesel in začel hoditi za menoj. Mislil sem, da se bo po nekaj sto metrih obrnil, a je vztrajno hodil poleg, malo zadaj in malo spredaj. Tako sva prišla pod Zoisovo kočo, kjer se je začel sneg, in tudi to ga ni zmotilo. Nič mu nisem dajal jesti in nič ga nisem božal, pa je še kar drobil za menoj. Končno sva prišla prav do vrha Grintovca. Tam je bila neprijetna zadrega, ker je spet lajal na ljudi, jaz pa sem jim zagotavljal (verjetno sem bil videti neprepričljiv), da pes ni moj in naj ga pač odženejo, kakor vejo in znajo. Kmalu po začetku poti navzdol me je pes dohitel, ker se je pač naveličal nadlegovati gornike, in ponovila sva vso pot do Suhadolnika, mimo kmetije

"Close to the western summit there is the dried and frozen carcass of a leopard. No one has explained what the leopard was seeking at that altitude."
Ernest Hemingway: The Snows of Kilimanjaro.¹

in še do parkirišča nekaj niže. Pozneje sem zvedel, da je ta pes tudi nekatere druge tako pospremil v visoke hribe tam okoli in da ni bila moja prigoda z njim nič izjemnega. Pred enim mesecem pa sem doživel reprimando tega dogodka v precej višjem merilu.

Spremljevalec na pettisočaka

S prijatelji sem bil v Ekvadorju. Že proti koncu našega pohajkovanja sva s prijateljem Alešem sklenila, da skočiva na Ilinizo Norte, 5126 metrov visok vulkan južno od glavnega mesta Quita. Taksi naju je pripeljal do parkirišča na višini 3970 metrov in tam sva zagledala majhnega kratkodlakega cucka rumeno-rjave barve, križanca med mešanecem in bastardom, še najbolj podobnega ameriškemu pit bull terierju.

Kozorogi Foto: Dan Briški

V Ekvadorju je veliko potepuških psov, nevsiljivi so in zdi se, da so tudi nepopadljivi, ne lajajo in v mestih radi ležijo na pločnikih, da morajo ljudje stopati čeznje. Zato se za ščeneta niti nisva menila, odhitela sva navzgor, saj je bilo že pozno popoldne, pred nočjo pa sva morala doseči zavetišče pod vršno piramido gore; dež, ki se je ponujal, naju je še dodatno priganjal. Takoj po začetku poti sva opazila, da nama pes sledi, hodil je svojo pot navzgor in vsake toliko časa pritekel pogledat, kako nama grem. Pot se je iz zložne postrmila na

¹ "Blizu zahodnega vrha leži izsušeno in zmrznjeno truplo leoparda. Nihče ni uspel razložiti, kaj je leopard iskal na tej višini." Stavek iz knjige Ernesta Hemingwaya, Sneg na Kilimandžaru.

² Na to vprašanje žurnalista New York Timesa leta 1923 naj bi Mallory odgovoril z besedami: "Zato ker je."

širok greben, ki se je brez konca vlekel v večerno nebo. Pozneje je pes izgubil, midva pa sva imela dovolj opravka sama s seboj – ni lahko na vso moč hiteti nad višino štiri tisoč – zato se nisva več zmenila zanj.

Nato sem zaslišal lajež in nekaj kasneje sem kužka tudi zagledal. Stal je točno tam, kjer pot zavije z grebena ostro desno in kjer bi midva, če bi bilo le malce temnejše, zlahka zgrešila pot. Lajal je proti nama brez dvoma z namenom, da nama pove, kod naj greva. Potem je spet odhitel dalje in dvesto metrov naprej naju je pričakal pred zavetiščem, 4746 metrov nad morjem.

Vstopila sva in pozdravila naju je hrupna družba: oskrbnik, ekvadorska družina z dvema napol odraslima otrokoma in mlada belgijska fanta. Ker so pozdravili psa kot znanca, sklepam, da so tudi oni imeli kak kos poti njegovo družbo. Morda mu je kdo dal kaj za pod zob, a tega nisem opazil, ker me je bolj skrbelo, kako bom preživel noč z mokrimi oblačili v mrzli koči.

Če ne veš, kje gre pot, uprašaj psa

Noč je bila surova. Veter je tulil okoli vogalov, da je ostrejšje koče ječalo, proti jutru pa se je nekoliko umiril, a je začelo snežiti. Zjutraj je bil pes še vedno pri koči. Kdo ve, kje in kako je preživel neprijetno noč.

Najprej je oskrbnik v vlogi vodnika odpeljal ven ekvadorsko družino, malo kasneje sta odšla tudi Belgijca. Nama se ni mudilo, zato sva počakala svetel dan in si privoščila zajtrk. Potem sva se tudi midva odpravila ven. Snežilo ni več in snega je bilo le nekaj centimetrov, bilo pa je vetrovno, megleno in hladno.

Sledi predhodnikov ni bilo veliko, ker se je ekvadorska družina odločila za sestop. Pa tudi sicer je bil greben, po katerem gre vzpon, kamnit, in so sledi marsikje zginile.

Približno sredi pobočja nama je pot zaprl velik "žandar". Najprej sva ga hotela obiti po levi, pa ni šlo. Vrnila sva se nekaj metrov, da bi poskusila po desni. Tedaj sva zaslišala tiho cviljenje – in tudi zagledala psa. Zdelo se je, kot da naju sprašuje, kaj le počneva tam zgoraj. Takoj zatem sta jo izza vogala primahala Belgijca. Pozdravili smo se, potrdila sta nama, da gre pot res desno od stolpa, povedala sta še, da je šel pes z njima prav do vrha. Neverjetno! Pojasniti je treba, da plezanje na Ilinizo Norte ni nič posebnega, težave nikjer ne presežejo

Malo pod severovzhodnim grebenom Everesta leži mumificirano in zmrznjeno truplo Georgea Malloryja. Ko so ga novinarji vprašali, čemu hoče splezati na Everest, je odgovoril: "Because it's there."²

Povzeto po Wikipediji

I. stopnje. Toda pes nima rok, in zanj je tako plezanje na meji mogočega. Da niti ne omenjamo meglenega in zasneženega jutra ter višine petih tisočakov!

Aleš in jaz sva potem šla na vrh in se po drugi poti spustila v dolino. Nekaj ur kasneje sva bila že na parkirišču, kjer sta naju pričakala Belgijca in – ja, seveda tudi pes. Takrat sem ga pa res pobožal, naj bo potepuški cucek ali ne. Belgijca sta v tem času po telefonu naročila tovornjaček in naju povabila, da si delimo vozňjo. Pes nas je malce žalostno gledal, ko smo se tlačili v avto, nato pa jo ubral za štirimi nemškimi fanti, ki so se s parkirišča ravno odpravili navzgor.

Tudi mački niso izjeme v gorah

Kaj psa žene na tako turo? Hrana morebitnih gornikov zagotovo ni odločilna, saj ljudje gori zelo *škrtarijo* z njo. Ko se vzpenjaš na take višine, dobro premisliš, kako minimizirati težo nahrbtnika – in nekaj kilometrov niže v zadnji vasi je zagotovo na smetiščih več priboljškov. Psi dihajo s pljuči tako kot ljudje in višina je enako obremenilna zanje kot za nas. Pa zebe jih tudi, če niso ravno haskiji ali kaj podobnega. Je morda človeška družba tista, ki si jo želijo? Ne verjamem. V vseh spodaj je neprimerno več morebitne družbe in prijaznih ljudi.

Ta pojav, da kak pes po svoji lastni volji planinari, pa nikakor ni osamljen v živalskem svetu. Pred nekaj leti smo imeli na Kofcah nočni pohod ob polni Luni. Bil je mraz, da se sneg skoraj ni udiral. V koči poleg planinskega doma so imeli črnega mačka. Lastniku se je še pustil božati, drugim ljudem se je pa raje izognil. Pravzaprav je bilo čudno, da je sploh bil tu, saj se je po lastnikovih besedah sam nekega dne priklatil iz doline in po ugotovitvi, da so ljudje prijazni, v okolici pa dovolj miši za spodobno preživetje, je kar ostal.

Okoli devete zvečer smo se odpravili iz kočice in maček jo je ubral za nami. Sprva sem mislil, da ima po naključju košček poti isti kot mi, a se ni ustavil. Spremljal nas je prav do tam, kjer se začena greben proti Kofce gori, in šele tam je neznano kam poniknil. A kako sem bil

*S psom v gorah
Foto: Oton Naglost*

presenečen, ko me je točno tam pričakal ob povratku. Drugi so namreč smučali z Velikega vrha, jaz pa sem v navezi s še enim prijateljem sestopal po grebenu. Črnuh naju je potem zvesto spremljal do koč, kjer se je zadovoljen sam s sabo spravil spat.

Tudi nekatere živali gredo tja, kamor jim ni treba
Mačke se baje navežejo na dom, in ne na ljudi, pravijo živalski psihologi. Na kaj se je pa ta maček navezal, da

je čutil potrebo po spremljanju ljudi v mrazu nekam tja gor? Ali pa je to vedenje pač lastno udomačenim živalim? Naslednji primer kaže, da ne.

Lani avgusta smo šli na Montaž, po Findeneggu gor in po Pipanovi lestvi dol. Na gori je bilo polno kozorogin; same samice, niže spodaj tudi mame z mladiči. Prav na vrhu sta bili dve živali, malo niže pa še ena, in to je res čudno. Na vrh Montaža namreč ni lahko priti. Mislim, da je edina možna pot za kozoroga ozka polica čez škrbino med to in sosednjo goro Vrh Brda. Od tod dalje ni zelenja niti za vzorec. Zakaj bi kozoroginja po poti, kjer hodijo nebodijih treba ljudje, šla še naprej prav na vrh Montaža? Kozorogi poznajo svoj teren in dobro vejo, kje je kaj užitnega in kje ni. No, drzen bom in bom postavil hipotezo: morda jim je preprosto všeč na tistem razglednem grebenu?!

In kaj naj rečem o dveh kavkah, ki sta mi nekega samotnega zimskega opoldneva pred Prešernovo koč pod Stolom zobali z dlani krušne drobtine? Stotine metrov navzdol ni pozimi v globokem snegu ničesar, kar bi smelo biti zanimivo za ptiča. Narava je kruta, in boj za obstanek zahteva skrbno varčevanje z energijo, še posebno pozimi. Pa vendar sta kavki naredili energetske zelo potraten izlet pod vrh Stola. Zaradi tistih mojih drobtin? Prav gotovo ne.

Seveda večina živali ne dela takšnih izletov. Ampak saj tudi večina ljudi ne hodi v hribe. Nekateri pač radi gremo tja gor, nekaj nas žene, da na videz brezplodno razsipavamo z energijo in se potimo proti vršacem. Nihče še ni uspel jasno povedati, zakaj to delamo. Sloveče izjave Malloryjevega tipa "Because it's there" (Zato ker so) pač niso dovolj za pojasnitev naših vzponov na gore. Zato tudi ni z ničimer utemeljeno antropocentrično mnenje, da je "seganje po zvezdah" lastno samo nam, ljudem.

Ste kdaj pomislili na Storžiču, zakaj je prav na vrhu v polmeru manj kot desetih metrov debela preproga ovčjih kakcev – in to kljub temu, da tam ni nič trave? ●

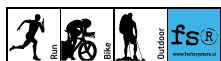

Pohodniški nahrbtniki.

Vsi letni časi, vse poti.

Na voljo v:

Trgovine Kibuba (Ljubljana BTC, Ljubljana Šiška, Ljubljana Supernova, Celje, Kranj, Nova Gorica),
Trgovine Iglu Šport (Ljubljana Vič, Ljubljana BTC, Ljubljana PCL, Maribor, Lesce, Tolmin),
Trgovina Annapurna (Ljubljana), Trgovina Outdoor Galaxy (Bovec),
Trgovina Elan (Begunje), Trgovina Pod skalco, (Bohinj)

www.factorystore.si

Pridružite se nam

Spasjo vprego čez polarno pokrajino

Aprila 2018 smo ponovno pripravljene: 20 novih udeležencev bo dobilo priložnost, da se odpravi na nepozabno popotovanje s snežnimi vpregami skozi skandinavsko tundro. Na *Fjällräven Polar* se lahko prijavite s tem, ko objavite svojo fotografijo ali krajši film kot tudi besedilo, ki pojasnjuje, zakaj prav vi potrebujete sedež na tej dogodivščini. Po tem, ko naložite svojo prijavo, bo ta vidna na spletni strani in

drugi bodo lahko glasovali za vas. Tisti, ki bo prejel največ glasov v svoji regiji, se bo lahko udeležil nepozabne dogodivščine *Fjällräven Polar*. Zato o prijavi nikar ne pozabite obvestiti vseh svojih prijateljev in znancev. Glasujete lahko tudi sami, a vsak posameznik se lahko prijavi samo enkrat. *Fjällräven* izbere dodatnega udeleženca iz posamezne regije ali države. Da se lahko prijavite, morate

imeti vsaj 18 let in biti dobrega zdravja ter v dobri kondiciji.

Svojo prijavo lahko naložite med 16. novembrom in 14. decembrom.

[HTTP://POLAR.FJALLRAVEN.COM/](http://polar.fjallraven.com/)

Novost na slovenskem tržišču

Nordisk – funkcija in oblika za najbolj zahtevne

Testiranja v orkanskem vetru in na najbolj odročnih krajih sveta, najbolj napredni tehnološki materiali ter seveda več kot stoletje dolga tradicija skandinavskega oblikovanja. Vse to in še veliko več je Nordisk, katerega izdelki niso namenjeni samo najbolj ekstremnim športnikom in raziskovalcem, ampak tudi rekreativnim ljubiteljem narave.

Nordisk je dansko podjetje, katerega korenine segajo v leto 1901, sprva specializirano za izdelke s polnili iz puha in perja. Podjetje je bilo vodilno na svojem področju, zato ne preseneča njegova pomembna vloga v evropski outdoor revoluciji, ki je potekala v 70ih in 80ih letih prejšnjega stoletja. Njihove spalne vreče so postavljale visoka merila, danes, ko je prenovljeno podjetje v celoti osredotočeno v outdoor segment pa so se ta merila samo še dvignila.

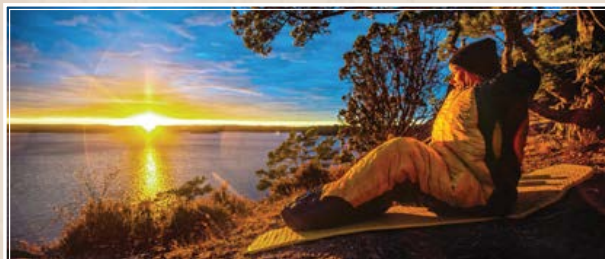
Izjemne kvalitete odlikujejo tudi njihove šotori, tisti za najbolj zahteve so testirani v vetrovniku in »preživijo« tudi orkanski veter (hitrost najmanj 32,7 m/s). Šotori so testirani tudi za sunke vetra do 2,5 m/s. K temu prištejte še vodoodpornost in izjemno lahke konstrukcije in razumeli boste zakaj vidite šotore Nordisk tudi v subpolarnem pasu ter najbolj zahrbtnih gorovjih.

Skandinavski pristop

Estetika izdelkov Nordisk izvira iz skandinavske oblikovalske tradicije, zato je vsak šotor, spalna vreča in podloga enostavna, a funkcionalna, izdelana iz najsodobnejših inovativnih in tehničnih materialov. S takšnim pristopom je tako na primer mogoče izdelati vodo-odbojen šotor Lofoten za eno osebo, ki tehta le 490 gramov!

Šotori Nordisk so izdelani za težke razmere

Ko kupite šotor Nordisk si pravzaprav kupite zatočišče. Zatočišče pred dežjem, vetrom in zloveščimi insekti. A kupite tudi zatočišče, ki je bilo testirano v profesionalnem vetrovniku ter zatočišče, ki je opremljeno z vrsto podrobnosti inovativnih rešitev in ga je enostavno postaviti in zložiti. Izberite med zelo lahkimi in vzdržljivimi silikoniziranimi modeli (SI) ali malce težji modeli s premazom iz poliuretana (PU).

Spalne vreče, ki jim lahko zaupate

Vse spalne vreče Nordisk so testirane in so v skladu z evropskim normativom EN 13537. To zagotavlja, da boste dobili to kar vidite in kar zahtevate - ne glede na to ali je spalna vreča sredstvo za preživetje ali večje udobje.

Vse spalne vreče Nordisk so izdelane v Evropi, kar zagotavlja polnjenje z najbolj kvalitetnimi polnili in v skladu z okoljskimi standardi. Vse spalne vreče s sintetičnim polnilom so izdelane s poliestrskimi vlakni Northguard®.

Izdelki za kampiranje in potovanje Nordisk so na voljo na www.factorystore.si.

Za rojstni dan prvič v šolo in na očaka

Lein prvi vzpon na Triglav

Lea jih je ravno dopolnila šest. Toliko res ni mačji kašelj in še manj pasji, si je mislila pitbulka Dixie, ki je štela tri človeška oziroma kar enaindvajset pasjih let in je z očmi budno spremljala razigrano deklico. Ja, Lea je kar poskakovala od prešernega veselja. Prav tisti četrtek je imela šest let, in to natanko en dan prej, preden je prvič prestopila šolski prag.

"Očka, zakaj imam rojstni dan samo en dan pred začetkom šole?" je zanimalo Leo.

"Zato, ker si se rodila enaintridesetega avgusta, meseca, ki se imenuje po rimskem cesarju Avgustu," ji je pragmatično razložil očka.

Lein očka je bil velik učenjak in za veleume se ve, da svoje znanje neznansko radi širijo med čisto navadnimi ljudmi, ob tem pa za povrh pogosto uporabljajo tako učene izraze, da jih marsikdo sploh ne razume. A pustimo to ob strani. Lein očka ni bil zgolj učenjak. O ne! Njen očka je bil tudi velik ljubitelj potovanj in gorskih vrhov. Ko Lee še ni bilo na Zemlji, je često kolovratil po svetu in hribolazil. Tudi njena mamica je bila navdušena planinka, zato res ni bilo naključje, da sta se spoznala prav v gorah. Tistega dne je očka s prijatelji dosegel vrh Triglava s Kredarice, mamica pa je s prijateljicami prisopihala z Doliča. Prav pred Aljaževim stolpom sta se prvič srečala. Ampak neverjetno: v tistem trenutku se je dotlej jasno nebo povsem pooblačilo in iz težkih oblakov se je ulilo kot za stavo. Leina mamica je z grozo v očeh opazovala okoliške vrhove, kako jih v svoj objem zagrinja megla, zatem pa je zagledala tudi zalega mladeniča.

Neznanec se ji je hudomušno nasmehnil in jo drengnil: "Pa te menda ja ni strah?"

"Ne, prav nič me ni strah, le bojim se," se je odrezala mamica.

In v tistem sta vsak pri sebi začutila svetlo zvezdico, ki se je utrnila v njihovih srcih, da sta vzdrteli v dotlej neznanem, pravljичno čarobnem občutju.

"To je bilo znamenje! Zgodila se nama je ljubezen na prvi pogled," sta očka in mamica navadno istočasno vzkljknila, ko je beseda nanesa na njuno prvo srečanje. Ob tem sta se vedno objela in nežno poljubila.

Leini lički sta takrat nehote tako zardeli od sramu, da sta bili videti kot dva rdeča paradiznika.

Mamica je Leo brž prižela k sebi in ji zašepetala: "Veš, srčica moja, ljubezen je nekaj najlepšega, kar se lahko primeri človeku."

***

Očka je Lei že zdavnaj obljubil, da se bodo povzpeli na Triglav, ko bo dopolnila šest let. In ker je obljuba vedno potrebno izpolniti in ker je bil Lein očka zmeraj mož beseda, ji je tistega dne dejal: "Ljuba moja Lea, danes imaš šest let, jutri greš prvič v šolo, pojutrišnjem pa se skupaj z mamico odpravimo na Triglav!"

Tako ji je dejal in Lea je bila presrečna. Danes je njen rojstni dan, jutri gre prvič v šolo, pojutrišnjem pa na Triglav! Saj je skoraj neresnično, da se ji bodo v treh dneh izpolnile kar tri srčne želje, se je radostila. Za povrh so jo prijateljice presenetile s kupom imenitnih darilc, starša pa s sočno torto, umetelno okrašeno s srčki, sončki in šestimi prižganimi svečkami. Lea je pogumno pihnila vanje in naenkrat upihnila vseh šest.

"Bravo, Lea," so bile navdušene njene prijateljice.

Dixie je, brezbrizno moleč vse štiri tace od sebe, ležala na preprogi sredi dnevnice sobe.

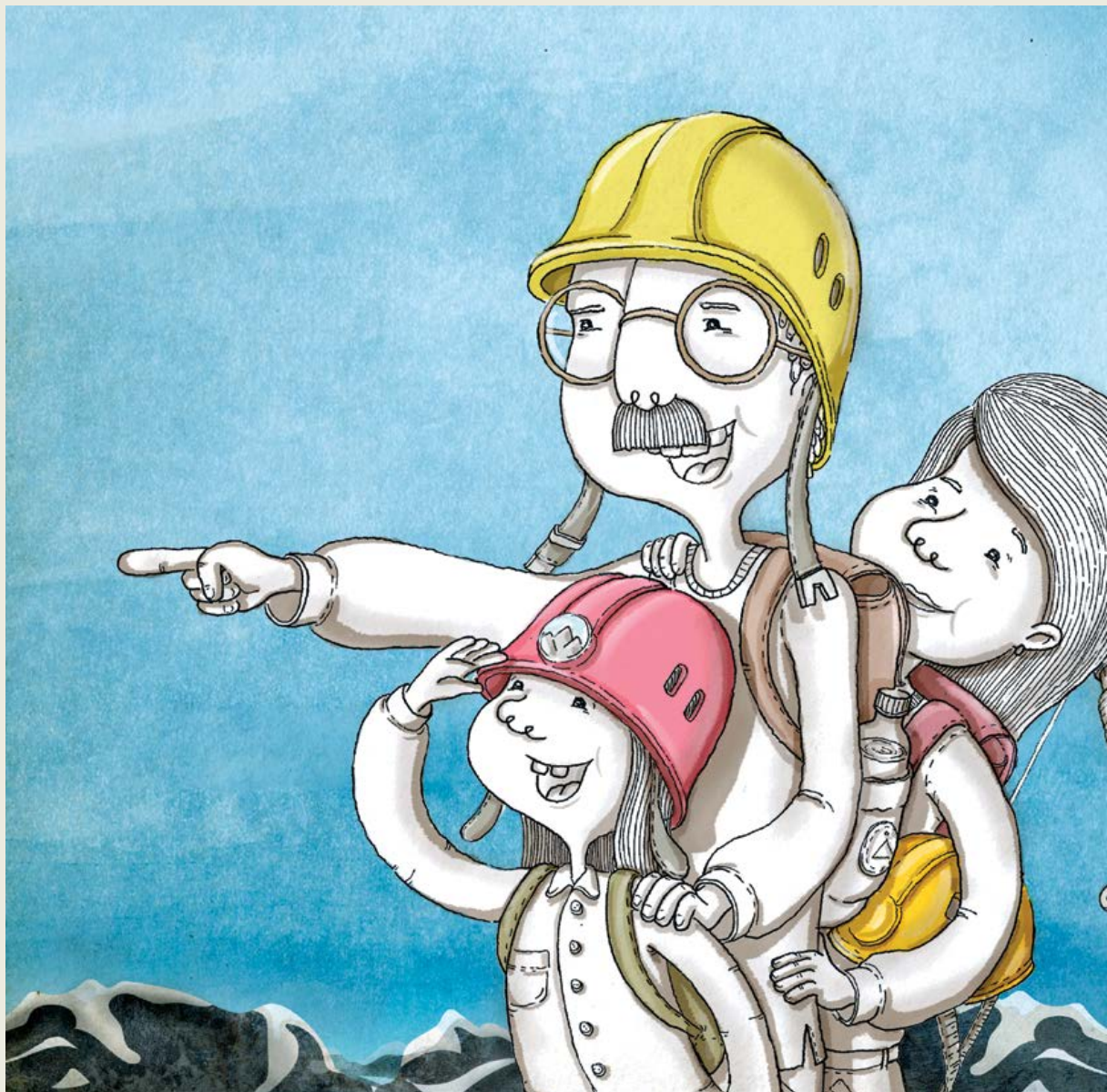
Njeni možgančki so mleli: "Morebiti bodo tudi mene presenetili s torto, ko bom praznovala šteti rojstni dan."

Po pravici zapisano je pitbulka upala, da bo namesto torte čez tri leta že nocej deležna velike kosti, ki je bila njenim ostrim zobem veliko ljubša kot sladkobna slaščica. Hkrati pa se je počutila kar malce nelagodno ob misli, ali bi sploh znala upihniti svečke na torti, zato je, utrujena od vsega premlevanja, slednjič zaspala in krepko zasmrčala. Tu in tam je trznila s tačko, dvignila uho in enkrat celo pomežiknila z očesom.

"Mami! Mami, poglej, Dixie sanja," se je smejala Lea in si oblizovala še zadnje sledove torte z ustec.

Ura ni prav nič čakala, ampak je strumno tiktakala. Odbijala je sekunde, minute in ure. Ko je veliki kazalec dosegel dvanajstico, mali pa osmico, je Lea legla v posteljo. Kajti jutri bo vendar prvi september in z njim težko pričakovani prvi šolski dan!

Lea, mami in oči so
dosegli vrh Triglava.
Stali so kar 2864
metrov nad morjem
in vse naokoli so se
bohotile gorske verige.
Veličastno.
Ilustracija: Jernej Kovač
Myint

Nekaj bodočih sošolk in sošolcev je Lea že dobro poznala, saj so skupaj hodili v vrtec. Ampak vrtec je vrtec, šola pa šola, zato je bila mala Lea kar precej zaskrbljena.

Tako je naslednji dopoldan prebila v šoli. Tamkaj ji je bilo čisto všeč, zato je sklenila, da bo šola z veseljem obiskovala prav vsak šolski dan. In to dan na dan.

Poleg šole pa se je Lea tistega petka veselila tudi sobote, ko se bo končno povzpela na Triglav. O slovenskem najvišjem gorskem očaku, ki naj bi svoje ime dobil po slovanskem bogu s tremi glavami, je pogosto poslušala pripovedi svojih staršev, saj sta se tako očka kot mamica in tudi oba skupaj večkrat povzpela na to goro. Lea si je strašansko rada ogledovala fotografije, ki sta jih posnela in spravila v album. V računalniku pa je bilo shranjenih še veliko več posnetkov z njunih planinskih pohodov in tudi s potovanj. Leina mamica in očka sta namreč zelo rada planinarila in tudi potovala po domači deželi in po tujih krajih.

***

V soboto zarana je prevladovala tema kot v rogu, ko so se vsi štirje spravili pokonci.

"Vauuu, vauuuu, hov, hov, saj grem tudi jaz z vami, a ne!?" je ob vsem človeškem direndaju malce zaskrbelo Dixie.

"Jasno, da. Ampak počakala nas boš malo pod vrhom, veš," je pitbulki, ki nikoli ni hotela ničesar zamuditi, odgovoril očka. On je v svoji učenosti očitno razumel tudi pasjo govorico.

Zunaj je vladala črna tema, saj se noč še ni posločila, očka, mamica, Lea in Dixie pa so se že zbasali v avto. Pitbulka je zasedla svoje običajno mesto v prostornem prtljažniku, na sedežu in pod njim poleg Lee pa so se gnetli štirje nahrbtniki: največji za očka, srednji za mamico, manjši za Leo in najmanjši za Dixie. Očka je namreč že nekaj dni pred odhodom napovedal: "Vsak od nas bo nosil svoj nahrbtnik, tudi Dixie. V njenem bodo posoda za pitje, briketi in plastenka z vodo. V planinah mora vsakdo poskrbeti zase!"

Danilo se je, ko so se pripeljali v dolino Zadnjice in

kmalu za odcepom parkirali avto. Vsak si je oprtal svoj nahrbtnik, le Dixie ga je preko hrbta zapel očka. Makadamska pot jih je vodila mimo Kopiščarja in po Metojevem klancu navkreber vse do Utre, kot tistemu mestu pravijo domačini. In tam, na ovinku, je očka pokazal Lei zaraščeno stezo v gozd. Komaj dvajset let poprej se je tamkaj očem jasno kazala steza na planino Zajavor.

"Ko sem bil približno tvojih let, me je oče enkrat vzel s seboj tja gor. Nikoli ne bom pozabil vonjav tistega dehtečega cvetja, še posebno po čokoladi dišečih murk," je pripovedoval očka med hojo proti betonskemu mostu, ki so ga postavili vojaki v prvi svetovni vojni. Od tam naprej se je cesta zožila v pot in Lea je v svojih pljučih prvič začutila pravi gorski zrak, ki ga je veter prinašal naravnost izpod sedla, imenovanega Luknja.

"Vidiš, na tej strani je Primorska, na drugi pa Gorjenska," je Lei namignila mamica.

Lea je med hojo popolnoma onemela in tudi Dixie je tiho in prav zgledno stopicala za svojim

smrčkom. Deklica je na strmih meliščih občudovala roznate odeje gorskega sleča in se čudila neznanški tišini v naravi navsezgodaj zjutraj. Po zori sodeč se je obetal čudovit sončen dan.

Kot kača se je vila pot malo po meliščih, pa spet skozi gozd in rušje navkreber. Vzpenjanju kar ni bilo videti konca. Tako so stopali debele štiri ure, potem pa vendarle dosegli planjavo in planinsko kočo sredi nje. Prišli so na Dolič.

"Zdaj pa je čas za malico," je napovedal očka in nikomur ni bilo treba dvakrat reči, saj so bili že pošteno lačni. Brž so sneli nahrbtnike in pomalicali. Izpili so topel planinski čaj, potem pa je očka Lei poveznil čelado na glavo. Tudi mama in očka sta si jo pripela, le Dixie je ostala razoglava. Pomahali so oskrbnici Eriki in se odpravili naprej.

***

Lea je občudovala skalnat svet pred seboj. Le tu in tam je iz skalovja poganjala najbolj odporna rastlina in se trudila preživeti gorskim viharjem in ujmam navkljub. Med nizko travo in mahom so se v vetru pozibavale Zoisove zvončnice, lučaj stran pa so poganjale tudi žametne sivo srebrne planike. Kra, kra, kra so naenkrat zaslišali oglašanje črnih krokarjev, ki so prav grozeče krožili nad njimi.

"Lačni so, pa so glasni," je ugotavljala mamica.

Čisto zožena pot je postajala prav vrtoglava, in očka je Leo za vsak primer navezal na vrv. Ko so se znašli pod Triglavsko steno, so se ločili. Privezana Dixie je, z nagobčnikom na smrčku in s posodo vode ob strani, ostala spodaj, Lea, mami in oči pa so zaplezali v steno. Še sreča, da je tu in tam iz nje molel klin, na katerega so lahko stopili in se ga oprijeli, ponekod pa jim je bila v veliko oporo tudi jeklenica.

Ni minilo dolgo, ko so dosegli vrh. Triglavski vrh! Stali so kar 2864 metrov nad morjem in vse naokoli so se bohotile gorske verige. Veličastno. Leo je najprej navdušil Aljažev stolp, ki si ga je končno lahko ogledala v živo. Ampak v njem ni bilo čisto nič zanimivega, zato se je raje podala nazaj na prosto. O, kako nepopisno čudovit občutek svobode jo je prevzel ob pogledu na širno, modro nebo! In tudi razgledi so bili v tistem jasnem zgodnjem popoldnevu prekrasni: očka in mamica sta ji pokazala mogočne gore – Kanjavec, Škrlatico, Prisojnik, Razor, Rjavino, Pihavec in Ozebnik, Jalovec in celo Martuljsko skupino. Starša sta glasno ugibala, katere evropske vršace še vidita. Morebiti celo avstrijski Grossglockner? Dol, proti zahodu, pa je imenitno panoramo zaokrožalo v daljavi svetlikajoče se morje.

Dolgo so tiho občudovali svet pod in pred seboj. Tam gori, na najvišji slovenski gori, kjer jo je božal hladen gorski zrak, je Lea prvič začutila trdno vez s planinami. V tistem trenutku je enostavno vedela, da bo celo življenje hrepenela po brezpotjih, gorskih vrhovih in planinskih dogodivščinah. Deklica je namreč globoko v svojem mladem srcu začutila ljubezen do gorskega sveta, za katero je vedela, da jo bo spremljala vse življenje. ◻

Montaž po ferati Via Amalija

Že pred več kot desetletjem je bila Via Amalija ena od mojih gorečih želja. Ko se je pokazala priložnost za njeno uresničitev in je bilo že vse domenjeno, nam je vzpon preprečila negotova vremenska napoved. Tako je pač z zahtevnimi in zelo dolgimi turami, ki jih ne ponavljamo prav pogosto. Zahtevajo in tudi zaslužijo si stabilno vreme. V preteklih letih sem zasledila kar nekaj poročil o podrtih varovalih in slabih, zbledelih oznakah ter zato orientacijskih zankah, ki te lahko privedejo še v tehnične težave. Na Amalijo sem se večkrat spomnila z dobrim občutkom, da se že še srečava. Ko se je lani na spletu pojavila sveža objava o vzponu na Montaž po obnovljeni Amaliji ter malo pozneje še njena pohvala na družbenem omrežju, sva s prijateljico enoglasno določili najino naslednjo skupno turo. Ker je bilo konec septembra v gorah pravo indijansko poletje, sva jo še v istem tednu tudi izvedli.

Bilo je resnično tako, kot je zapisal planinec na družbenem omrežju – na novo osvežena Via Amalija je čudovito doživetje. Večinoma je dobro označena, varovala pa so obnovljena. V mraku sva se kar dobro znašli in pri orientaciji so nama prišli prav stari opisi poti. Največje preglavice so nama povzročala podrti drevesa v spodnjem delu do bivaka Stuparich. Na začetku je bila pot že dobro očiščena in označena, v zadnji tretjini pa precej slabše, zato sva zaradi obvozov nekje "usekali mimo". S pomočjo trme in orientacijske žilice sva vendarle prav po opicje priplezali nazaj na pot, ki povezuje bivaka Stuparich in Mazzeni v krnici Špranja. Ko sva s precejšnjim časovnim pribitkom stopili pred rdeči bivač, naju je še ves otrpel presenetil sikajoči stražar – modras. Med malico sva sanjarili o dopustu v takem bivaku ali celo o pisarni. In kako bi bili ustvarjalni, če bi delali v takem okolju ... Polni pričakovanj sva zavili proti pobočjem pod stenami in poiskali balvan z oznako za nadaljevanje poti. Brez težav sva napredovali čez zaraščeni svet v grušč, prečkali strugo in s pomočjo možicv ponovno našli

potko, ki naju je čez strma melišča pripeljala do vstopa v plezalni del poti. Letos zaradi mile zime ni bilo niti sledu o snegu in vstop ni bil težaven. Med nameščanjem opreme naju je po italijansko pozdravil začasni prebivalec bivaka. Menda je imel delo v njem in je šel po zalogo vode k studencu pod steno. Rahlo sva mu zavidali tako službo. Z užitkom sva stopili na plezalno pot, ki je speljana po lepih razčlembah v steni. Tudi strmejši odseki nudijo lepe oprimke, da si ni treba pretegovati mišic z vlečenjem po jeklenici, tako kot v modernih zavarovanih plezalnih poteh.

O ambientu pa je kar težko najti prave besede. Svet nad zatrepom Zajzere, masiv severne stene, grozeči stolpi, prepadi, raztreskane grape ... Kdor ima rad tako "delovno okolje", bo razumel in mu bo zahtevni del plezalne poti kar prekratek. Po lažjem poplezavanju ob jeklenici sva stopili na čudovito travnato ramo, ki je kar vabila k poležavanju. To sva si tudi privoščili, bolj zaradi estetskega uživanja in preučevanja karte kot zaradi utrujenosti, saj naju je vleklo naprej. Sledili so strmi odseki navzgor do vznožja monolitnega Severnega stolpa. Vedno bolj nama je bilo razumljivo, zakaj časovnica za vzpon na vrh predvideva več kot šest ur.

Oznake so naju vodile proti zahodu, daleč naokoli, kot pač dopuščajo naravni prehodi. Sledili sva ozki stezici prečno po meliščih, ki se pod steno končajo s črnimi snežišči. Ponekod je izpostavljenost velika, varoval zaradi gruščnatega terena skoraj ni. Občasno se jeklenica vleče kar po tleh. Hvaležno sem jo uporabila, predvsem pri fotografiranju, saj je občutek varnosti takoj boljši. Na travnatem slemenu Pleče sva dobili družbo mladih kozorogov. Bili so kot otroci, radovedni, igrivi, nepredvidni. A midve sva bili nadvse previdni. Ni kazalo drugega, kot slediti tanki zeleni stezici, posuti z drobnim gruščem. Vodila je navzdol in

Na zavarovani poti
Via Amalija
Foto: Breda Pirc

naokoli pod steno, potem pa ponovno navzgor po zelenem gruščnatem pobočju. Tu travnata pobočja vrtoglavo padajo v globino proti Dunji. Večkrat sva se kar ustavili in strmeli v globine, daljave, v neverjetne oblike skalnega stolpa Sfinga, v navrtane jame v steni. Surova lepota tega sveta nama je vzela besedo. Na tem delu sva srečali tudi drugega in zadnjega človeka na turi, mladeniča, ki je v športnih copatih tekkel proti zavarovani plezalni poti, brez nahrbtnika, brez opreme. Najbrž kakšen potomec divjih lovcev, ki so vodili Kugyja po teh poteh ... Kot v odgovor sva v neverjetni strmini pod sabo na desnem robu gruščnate grape zagledali vijugasto, drobceno stezico, ki je izginjala nekam v globino. Kdo drug bi jo lahko naredil kot lovci v časih, ko je sam dr. Kugy raziskoval te gore?

Najina pot se je še naprej vila naokoli in navzgor in zahtevala nekaj orientacijskih popravkov, saj so gruščnate police prepredene z več stezicami, ki so zgolj variante za kozoroge. Treba je najti rdečo piko, saj je teren zahteven in vsako napredovanje po napačni stezici je lahko usodno. Našli sva jo precej više nad stezo in po lepih prehodih prišli na ozko poličko, za ovinkom pa trčili v bivak. Tudi ta je rdeč, nad njegovimi vrati pa piše Suringar. V tesnem prostoru je fotografija mladeniča Adriana, po katerem je bivak dobil ime. Se mi samo zdi, ali se v njem še zadržuje vonj po črno-beli preteklosti in dramatičnih zgodbah, ki so se pripovedovale v njem? Dramatično je tudi okolje, kjer čepi. Zaseda celotno polico na poti Via Amalija. Kdo ve ali niso graditelji celo izklesali dela stene, da so ga lahko postavili ... Pod njim zeva prepad, neskončna globina niča. Če želiš naprej, se moraš prijeti za kovinski rob strehe ali za jeklenico, s katero je priklenjen na podlago, ter prestopiti na južno stran. Hm, in kam neki gre tukaj "cesar peš"? Našli sva si prostorček za počitek, da sva se pripravili še na zadnji, zahtevni del

poti, Findeneggov ozebnik. Ponovno so misli zašle nazaj v čase prvopristopnikov. Hvaležna sem Kugyju za vse opise teh čudovitih gora, hvaležna tistim, ki so ponovno označili in zavarovali pot, da sem tudi sama lahko deležna teh božanskih razgledov in občutkov, ki mehčajo srce. Kako lepo bi bilo, če bi se utrinki misli v takih trenutkih kar sami beležili v zvezek. Nastale bi pristne zgodbe o brezčasni lepoti, podobne Kugyjevimi. A kaj, ko potem doma kar izpuhtijo iz glave in jih zamenja dolinska šara.

V ozebnik sva se podali z vso previdnostjo. Teren je zahteven kljub rdečim pikam, ki v širokem grabnu usmerjajo v lažje prehode. Tu ni jeklenih vrvi ali drugih varoval, polno je grušča in gladkih skalnih stopenj, svoje pa prispevata tudi strmina in iztek v prepad. A vendar se prav v takem okolju izostrijo vsi čuti in postavijo stvari na svoje mesto.

Ko je strmina popustila in sva stopili na vršni greben, so naju objele meglice. Prevzeti sva pozabili na napore sedmih ur vzpona, najprej sva želeli pogledati navzdol čez steno. Kakšna veličastna pot je za nama, pravo romanje okoli gore! Kje daleč spodaj je zdaj Severni stolp; zjutraj kot Kolos, s te perspektive pa kot škrat.

Ko sva se nagledali in umirili, sva se zleknili na tople skale in se golih ramen predali sončnim žarkom in kosilu iz nahrbtnika. Prav nikogar ni bilo na vrhu in prvič sem ga doživela v prvinskem miru, skoraj tako kot v Kugyjevih časih.

Tudi sestop v dolino je bil čudovito doživetje. Sproščeno sva uživali na Pipanovi lestvi, koder običajno letijo kamniti izstrelki, ki jih nehote prožijo številni planinci. Le nekaj kozorogov se je pretegovalo po policah nad Pecolom, midve pa sva se zagnali po melišču navzdol na pašnike in naprej do parkirišča, kjer sta naju čakali prijateljci. ◉

*Pod severno steno
Montaža*

Foto: Breda Pirc

Žarko Rovšček

46. Srebrna plaketa Žarku Trušnovcu

V Pinzolu sredi tritisočakov Brentskih Dolomitov ter Adamella in Presanelle so že šestinštiridesetič podelili prestižno mednarodno nagrado za solidarnost. Srebrno plaketo je prejel načelnik Postaje GRS iz Tolmina Žarko Trušnovec.

Sprejem nagrajenca
ob prihodu domov
pred prostori Postaje
GRS Tolmin
Foto: Miljko Lesjak

Človekoljubna dejavnost Žarka Trušnovca ni omejena zgolj na delo v GRS – v njeni tolminski postaji deluje od leta 1981, od 2001 dalje kot načelnik; udeležil se je več kot 751 reševalnih akcij; razvija družabno-strokovne odnose z reševalci iz Bosne in Italije. Za mlade že vrsto let organizira planinske tabore. S tečaji prve pomoči jih motivira za humanitarno delo. Tako jih vzgaja za večjo medsebojno strpnost in razumevanje razmerij v družbi, kar je pogoj za njihovo postopno prevzemanje najbolj odgovornih družbenih nalog. Pomaga pri obvladovanju postravmatskega sindroma, s katerim se ob težkih in smrtnih nesrečah soočajo pripadniki civilne zaščite. Je vodja državne ekipe za psihološko pomoč Civilne zaščite ob večjih naravnih ali drugih nesrečah.

Leta 1972 se je Angiolino Binelli, načelnik postaje

gorske reševalne službe v Pinzolu, po vrnitvi s težje reševalne akcije odločil ustanoviti odbor za priznanja tistim, ki pri reševanju drugih tvegajo svoja življenja. Ne da bi zahtevali kaj zase, zapuščajo svoje domače, službo in odhitijo na pomoč ljudem v nesreči. Rodilo se je mednarodno gorsko priznanje, ki ga vsako leto ne podeljujejo le gorskim reševalcem, pač pa tudi zdravnikom, gasilcem, civilistom ali vojakom; tudi novinarjem, ki opozarjajo na napore, tveganja in žrtvovanja med reševanjem. Prvih petnajst let so prejemali plaketo predvsem Italijani, kasneje pa so k njenemu mednarodnemu značaju pripomogli nagrajenci iz Avstrije, Švice, Nemčije, Francije, Španije, ZDA, Kanade, Slovenije, Tibeta, Vatikana, Romunije, Kitajske, Poljske. Med znanimi imeni Dalai Lama (2001), papež Janez Pavel II. (2004) in Cesare Maestri (2011) je tudi naš dolgoletni reševalec Janez Brojan (1998).

Številni udeleženci svečanosti od vsepovsod (iz Slovenije delegacija GRZS s prvim slovenskim nagrajencem Janezom Brojanom, predstavniki Občine in PD Tolmin) so 23. septembra napolnili slavnostno okrašeno sejno dvorano Občine Pinzolo. Slovenci smo bili tokrat deležni posebne pozornosti. Vidno mesto sredi dvorane je krasila naša tribarvna zastava. Na sredino podkvastega omizja, kjer svetniki običajno odločajo o važnih vprašanih svoje občine, je bila postavljena plaketa z vgraviranim napisom v slovenščini: *46ª TARGA D'ARGENTO, ŽARKU TRUŠNOVCU, velikemu človeku pretanjenega občutka in obširnega znanja, ki je svoje izkušnje, svojo energijo in vso svojo izjemno strokovnost posvetil soljudem. Pinzolo, 23. septembra 2017. Predsednik Angiolino Binelli.* Tako je odbor strnjeno ubesedil njegovo dolgoletno delo in pripravil nepozabno prireditev. Popestril jo je domači pevski zbor, z izbranimi mislimi so jo pospremili številni govorniki z županom na čelu. V zahvali je nagrajenec poudaril: *Ponosen in srečen sem, da pripadam tej reševalni družini /.../; zdi se mi tudi, da gre to priznanje*

Gorski reševalni zvezi Slovenije, PD Tolmin in Postaji GRS, ki ji pripadam. Vsak človek pač gradi na ramenih prednikov. Lahko rečem, da sem imel na tem področju zelo dobre mentorje. /.../ Poleg tega imam tudi zelo dobre sodelavce, odlične mlade naslednike, ki bodo moje delo še boljje nadaljevali. Svoj pretanjeni občutek in obširno znanje je dokazal dan pred slovesnostjo, ko je predstavil svoje delo množici šolarjev iz doline Rendena. Ti mu po uvodni predstavitvi kar niso nehali zastavljati vprašanj. Občina Tolmin je nase opozorila s predstavitvijo tipičnih prehrabnih izdelkov pred podelitvijo in s priložnostnim darilom gostiteljem, ki jim ga je izročila podžupanja Martina Kenda. Po številu prebivalcev in reliefu je Tolmin podoben Pinzolu. Zaradi nesreč v gorah in ob adrenalinskih športih je problematika gorske reševalne službe in drugih služb CZ podobna. Na svečanem kosilu je organizatorje s simboličnim darilom počastil tudi predsednik GRZS Igor Potočnik. Nagrajenca so ob vrnitvi domov na postaji GRS pristrčno sprejeli kolegi in župan Občine Tolmin Uroš Brežan.

Ob odmevnih uspehih naših športnikov tudi ta dogodek širi glas o naših srčnih ljudeh in njihovi domovini. Naj seže tudi v "božja ušesa" tistih, ki odločajo o pomembnih in pomembnejših stvareh našega vsakdana. ○

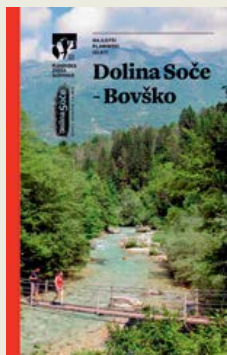

Predsednik odbora Angiolino Binelli izročča Žarku Trušnovcu Srebrno plaketo, desno župan Občine Pinzolo Michele Cereghini.
Foto: Žarko Rovšček

LITERATURA

Gorazd Gorišek ... [et. al.]: Dolina Soče – Bovško. Ljubljana Planinska zveza Slovenije, 2017. 76 str., 14,90 EUR.

Nadnaslov vodnika je *Najlepši planinski izleti*. Prav gotovo so v vodničku, ki ga je uredila Irena Mušič Habjan, zbrani izleti, ki bodo zadovoljili širok krog obiskovalcev sveta med gorami in pod njimi na območju Bovca, Kobarida in Tolmina. Gre za nekakšen biserni izbor lahkih, srednje težkih in težkih tur, od sprehodov v dolini do zahtevnih vzponov. Opisanih je 19 izletov, ki so bili že objavljeni v *Planinskih vestnikih*. V kratkem uvodu urednica predstavi Bovško kotlino, njene lepote in značilnosti, naravne znamenitosti, dostopnost po cesti in se za hip dotakne še zgodovine. Sledijo tri strani uporabnih in koristnih informacij, predvsem podatkov o kočah, ki nam lahko pridejo prav na naših izletih. Koristno bo prebrati tudi splošna priporočila o varnosti na planinskih poteh in seveda tudi tista o varnosti na zelo zahtevnih in zavarovanih plezalnih poteh.

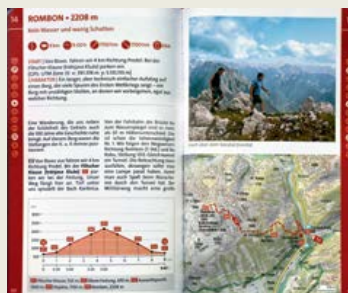
Poglejmo strukturo opisov izletov. V naslovni vrstici sta navedena številka izleta in ime cilja oz. naziv poti. V stolpcu na levi strani besedila sta od zgoraj navzdol zapisani višina izhodišča in višinska razlika med izhodiščem in najvišjo točko izleta; ta dva podatka sta v krepkem rdečem tisku. Nato sledijo opis zahtevnosti, potrebna oprema, ime izhodišča z GPS koordinatami in podatek, ali je morda v bližini kakšna koča. Na nasprotni strani, v desnem stolpcu ob besedilu, so delni časi in trajanje celotne ture,

najprimernejša sezona in uporabni planinski vodniki ter zemljevidi. Vsak izlet je opremljen z višinskim profilom in izrezom zemljevida področja, po katerem poteka pot. Pri vsakem opisu je vsaj ena fotografija. V knjigi je nekaj celostranskih in dvostranskih fotografij. Žal so te fotografije tako slabo natisnjene, da je njihova kvaliteta pod nivojem kakovosti besedila. Nekatero so mračne, kot da bi bile posnete v prihajajočem mraku, druge so brez leska, v mat barvah. Škoda. Naj naštejemo samo nekaj visokogorskih tur: Jalovec iz Zadnje Trente, Krn iz Lepene mimo Krnskega jezera, Prisojnik (Prisank po domače) po Kopiščarjevi in Jubilejni poti, Triglav iz Zadnjice čez Plemenice. Za regeneracijo pojdemo do slapov Virje in Boka, Zapotoških slapov, v Šunikov vodni gaj in na Čisti vrh.

Dobili smo prijetno drobno knjižico z dobrimi idejami za tiste, ki bodo preživljali dopust na tem koncu Slovenije. Šla bo v marsikateri žep (nahrbtnika), ne da bi povzročila dodatno težo.

Mire Steinbuch

Boris Korenčan: Julische Alpen – Wanderführer. Innsbruck, Kompass-Karten, 2017. 188 str., 14,99 EUR.

Zdi se mi, da se ne zgodi ravno pogosto, da bi Slovencu tuja založba izdala planinski vodnik, napisan v neslovenskem jeziku. Do zdaj sem vedel samo za dva taka primera. Andreju Mašeri sta tuji založbi izdali *Zavarovane*

plezalne poti v nemščini in *Zahodne Julijske Alpe* v italijanščini. Letos julija je planinski vodnik Boris Korenčan pri nemški založbi v nemščini izdal vodnik žepnega formata o Julijskih Alpah s 55 različno zahtevnimi izleti, ki se v osnovi precej razlikuje od naših klasičnih vodnikov.

Začnimo pri kazalu, ki je že na prvi pogled drugačen od običajnega. Vse ture so oštevilčene, z modro barvo so označeni lahki, z rdečo srednje težki in s črno težki, zahtevni izleti. Naslednje polje v vrstici je številka strani; sledijo znakovni simboli, ki povedo, ali je tura krožna oz. enosmerna (vrnitev po isti poti), primerna za otroke, dolžino v kilometrih, skupni čas, kolikšna je višinska razlika med vzponom in sestopom, ali je pri roki parkirišče oz. javni prevoz do izhodišča, gondola; je cilj vrh ali gre za pohod, je primerna tudi pozimi, ali je primerna za kolo, je v bližini prenočišče in nazadnje številko Kompassovega zemljevida. S pomočjo takega kazala se lahko takoj odločimo, ali nas določen izlet zanima ali ne. Sledi dvostranski zemljevid območja vodnika, na katerem so ustrezno pozicionirane barvne številke izletov. Sledi kratek opis celotnega področja, po katerem potekajo ture, razvrščene od zahoda proti vzhodu; začno se z Montajem in končajo z Lepim Špičjem. Pisan nabor za vse okuse in zmoglosti. Nato avtor na dveh straneh s kratkim besedilom in fotografijo predstavi svojih pet naj izletov. S tem je uvodni del zaključen, na vrsti so opisi tur, ki so strukturirani drugače, kot smo navajeni. Naslovna vrstica, nekateri simboli iz kazala, pomembni za izlet, izhodišče in značaj ture so v barvi težavnosti. Ta numerični barvni ključ velja po vsem vodniku in tudi na dvostranskem zemljevidu, ki je priložen v srajčki na koncu knjige. Na zunanjem robu vsake strani je tanka vzdolžna pasica ustrezne barve z vsemi simboli iz kazala, osvetljeni so samo uporabljene. Vse pomembne točke v besedilu opisa so oštevilčene; te številke so tudi na višinskem profilu in na izseku zemljevida območja, po katerem gre pot. Pri vsakem opisu je vsaj ena fotografija vrha ali detajla poti. Morda bo na začetku nekaj težav z iskanjem tolmača simbolov, kajti zaradi racionalne izrabe prostora je

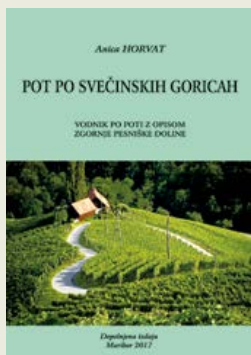

razlaga večine simbolov na notranjih zavitkih platnic, nekatere pa so v legendi na zemljevidu.

Ko avtor konča z opisi, našteje nekaj možnosti, kako preživeti čas, če nam slabo vreme oteži dejavnosti na prostem. Hotele, gostišča in kampe razdeli v tri cenovne razrede. Za zaključek je tu še stvarno kazalo. Uporaba barvnega ključa in simbolov prispeva k preglednosti in informativnosti. S spletne strani založbe Kompas si lahko brezplačno naložite GPX podatke opisanih tur.

Mire Steinbuch

Anica Horvat: Pot po Svečinskih goricah. Maribor, PD Maribor Matiča, 2017. 40 str., 5 EUR.

Izšel je nov, dopolnjen vodnik *Poti po Svečinskih goricah*, ki je bil že težko pričakovan, saj se je od prve izdaje leta 1993 na terenu že marsikaj spremenilo. V tej drobni knjižici je toliko raznih podatkov, da bi lahko kandidirala za mini leksikon. Avtorica najprej predstavi geografsko lego območja, ki je najzahodnejši del Zahodnih

Slovenskih goric. Nadaljuje z opisom pokrajinskih značilnosti tega gričevnatega sveta, nekdanjega dna Pannonskega morja. Med griči in slemen so zamočvirjene doline, zato ni ravno primeren za poljedelstvo, zato pa toliko bolj uspevata vinogradništvo in sadjarstvo. Večja neurja še vedno povzročajo poplave. Problematična je oskrba s pitno vodo, na številne kmetije še vedno dovažajo svežo vodo z gasilskimi cisternami. Kljub davni poseljenosti, že v rimski dobi je tu tekla cesta proti Dunaju, kljub mnogim starim trgovskim potem so v teh krajih dočakali prvi asfalt šele leta 1970.

Anica Horvat slikovito, jedrnato in zanimivo piše o zgodovini pokrajine, njenih pomembnejših arhitekturnih spomenikih, pomembnejših krajih in najbolj znanih pridelovalcih žlahtnih svečinskih vin in še o čem, tako da si popotnik ustvari celovito sliko, še preden se loti pohodniške poti.

Osnovno traso je možno prehoditi v 17 urah oz. dveh dneh, celotno pot z variantami iz različnih izhodišč v treh dneh. Označena je s Knafelčevimi markacijami in smernimi tablami. Pri načrtovanju izleta ne bo odveč upoštevati, da avtobusne povezave niso ravno ugodne. Ob poti so možnosti za prenočitev na turističnih kmetijah. Posamezne etape, skupno jih je devet, toliko je tudi kontrolnih točk z žigi, so opisane precej podrobno. Čeprav velik del prehodimo po cesti, to ni duhamorno, saj se kratkočasimo z lepimi razgledi in raznimi zanimivostmi, ki jih srečamo med potjo. Čas

hoje se nevpadljivo pojavi na koncu posameznega dela etape.

Ko je avtorica opravila s potjo, nam ponudi sedem predlogov z pohode z relacijami in časi, dolgimi od 5 do 7 ur. Našteje še nekatere druge pohodniške in sprehajalne poti: Vinotur je prva mednarodna pot nordijske hoje med vinogradi, ki ima tri variante, dolge 11, 21 in 24 kilometrov. Obstajajo štiri kolesarske poti s kontrolnimi točkami z žigom in podpisom. Pridni kolesarji dobijo majčko. Poleg naštetega je v tem delu Slovenskih goric še nekaj drugih poti, npr. Obmejna panoramska pot, Pot vinogradništva in fosilov, Pot prijateljstva in kulture, Gobarsko-kostanjeva pot in še nekaj drugih. V devetih točkah je poskrbljeno še za pravila Poti po Svečinskih goricah – v izogib morebitnim nesporazumom. In za konec še prijetno presenečenje: v besedilu nisem našel niti tipkarske niti pravopisne napake.

Mire Steinbuch

Tinka Gantar: Moje poti. Založba Bogataj, Idrija 2017. 204 str., 28 EUR.

Letošnjo pomlad nas je Tinka Gantar razveselila s svojim prvencem *Moje poti*. Založnik in izdajatelj knjige je

REV I J A Z A L J U B I T E L J E G O R A Ž E O D L E T A 1 8 9 5

PLANINSKI
V E S T N I K

domača, idrijska Založba Bogataj, s katero avtorica sodeluje že mnogo let.

Zbrani zapisi govore o gorah, s katerimi avtorica živi že od malega. A delo vseeno ni običajen vodnik, s katerim se odpravimo na pot. Opisi so nam v dobrodošlo pomoč, da izvemo nekaj več, spoznamo moči povezav, ki se spletajo vsepovsod. Vse te drobce je Tinka ujela tudi v kamero. Slikovna oprema knjige iz njenega bogatega fotografskega arhiva je tudi obširno podnaslovljena.

Pripovedi so enako pisane kot travnik na naslovnici. S tenkočutnim razumevanjem za naravo nam razkriva čisto vsakdanje in tudi posebne poti po dolinah, hribih in gorah Slovenije pa vse do Provanse. Seveda ne izpušča kulturnih in zgodovinskih znamenitosti bližnje in daljne okolice. Videno povezuje z znanim, temu pa dodaja nova odkritja, za katera se je pripravljena zelo potruditi.

Opisuje nam skrite stezice, znamenja ob poti, razglede z gora, široka obzorja širom sveta, ki ji polnijo duha. Predstavlja nam imena domačij in ljudi, ki tam živijo; kaj se je včasih tam dogajalo, katere rože rastejo ob poti in njihova imena, tudi latinska. O rožah, njenih najljubših prijateljicah, ji teče beseda še posebej spoštljivo in ljubeznivo. Iz pripovedi, ki je vseskozi lahko in igriva, da ji z veseljem slediš in uživaš, veje nalezljiva ljubezen do domačega okolja, tradicije in domovine nasploh. Bralca v prvem delu z naslovom Botanično razkošje popelje

po cvetočih poljanah v vseh letnih časih. V drugem delu gremo čez mejo, od Rezije do Provanse, v tretjem pa se malo nostalgичno vračamo, domov od soseda do soseda, po velikokrat že opuščeni stezicah med Idrijsko-Cerkljanskimi griči in grapami. Najobsežnejši del je naslovljen Dežela pod Triglavom. Vanj so zajete zgodbe njenih potepov širom Slovenije in seveda tudi zgodbe o obiskih visokogorja z najvišjim Triglavom. Peščena ura ne tiktaka je pomenljiv naslov zadnjega sklopa. Seveda teče beseda tu o mladih letih, domu in družini, o hvaležnosti za preživeti čas, ki nam vsem brez opozorila nezadržno odteka. In vseskozi se ji v ta šopek petih poglavij ljubko vpletajo spomini, velikokrat na otroštvo, na srečne, grenke in manj grenke pripetljaje, ki so jo brusili v življenju.

Prav zaradi njene nalezljive vere in optimizma bomo knjigo večkrat vzeli v roke. Če pa se bomo poleg tega še dejansko potrudili slediti Tinki, bomo bogatejši za mnoga doživetja. Njene pripovedi nas prepričujejo, da so zakladi, ki nam polnijo dušo, vsepovsod, le naproti jim moramo stopiti.

Anka Rudolf

Igor Dakskobler, Polona Strgar, Peter Strgar: Rastlinstvo Črne prsti in njena botanična pot. Turizem Bohinj, Stara Fužina 2017. 55 str., 5 EUR.

Črna prst, 1844 metrov visoka gora v južnih Julijskih Alpah med Bohinjem in Baško dolino (grapo), ni le

privlačen, ampak tudi ne pretežno dosegljiv planinski cilj. Pravzaprav je Črna prst že več kot dvesto let znana v svetu tudi po svojem bogatem rastlinstvu. Na njej in v njeni bližnji soseščini uspeva več kot sedemsto praprotnic in semenk. Pokojni prof. Tone Wraber je take gore preprosto imenoval botanična svetišča.

Črna prst je zaradi botaničnih posebnosti naravni rezervat, ki spada v Triglavski narodni park. Na njej oz. v njeni bližini raste pet vrst, ki so varstveno pomembne v evropskem merilu: kratkodlakava popkoresa, alpska možina, Zoisova zvončica, julijska orlica in lepi čveljci; prav tako so tu doma številne vrste, ki so v Sloveniji zavarovane ali so na rdečem seznamu. Vse to je že pred leti spodbudilo domače strokovnjake in ljubitelje cvetja, da so v bližini Oroznove kočje uredili botanično pot. Ob poti je s tablicami označenih približno sto rastlin. Prav je, da je se to bogastvo predstavi še v knjižni obliki. Glavne rastlinske posebnosti so podane z opisom nahajališč in rastišč, več kot sto vrst tudi s fotografijami, katerih avtor je v glavnem

PLANINSKI
VESTNIK

NAROČAM REVIJO PLANINSKI VESTNIK

Ime in priimek | naziv podjetja | planinsko društvo _____

Ulica in hišna številka _____

Pošta in poštna številka _____ Davčna številka _____

Datum rojstva samo za fizične osebe _____ Član PD samo za fizične osebe _____

Mobilni telefon _____ E-pošta _____

Datum _____ Podpis _____

Letna naročnina: 39 EUR (za tujino 63 EUR) – strošek poštne in 9,5% DDV sta vključena v ceni. Člani PD imajo pri letni naročnini na Planinski vestnik **25% popust**. Cena s članskim popustom je 29,25 €, za tujino 53,25 €. Naročnino za naslednje leto je možno prekiniti s pisnim obvestilom na PZS do konca tekočega leta.

Planinska zveza Slovenije zgornje podatke zbira in obdeluje izključno za upravljanje naročniškega razmerja na Planinski vestnik.

Poštnina
plačana
po pogodbi
št. 226/1/S

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Planinski vestnik
Dvorakova ulica 9
p. p. 214

SI-1000 Ljubljana

Peter Strgar. Razvrščene so po družinah, tako kot si sledijo v zadnji izdaji *Male flore Slovenije*.

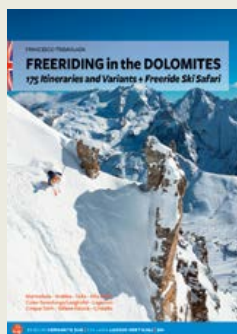
V uvodnem delu je zgodovina botaničnega raziskovanja, ki se je začelo že ob koncu 18. stoletja. Glede na dosedanje védenje znamenita naravoslovca J. A. Scopoli in B. Hacquet te gore v svojih delih še ne navajata. Tudi ne moremo z gotovostjo trditi, da sta F. K. Wulfen in Ž. Zois sploh kdaj stopila na vrh Črne prsti. Za slednjega sta rastline na tej gori nabirala M. Kos in A. Legat. V 19. stoletju so njeno floro raziskovali, nekateri so o njej tudi pisali, npr. F. W. Sieber, F. Hladnik, A. Fleischmann, Ž. Graf, H. Freyer, M. Tomasini, D. Stur, H. Engelthaler, J. Kugy, J. Głowacki, H. Zahn, C. Marchesetti, A. Paulin, L. Derganc in drugi. Zagotovo niso naštetni vsi, saj je marsikateri botanik zapustil svoj "podpis" oz. potrdilo o obisku te gore le posredno, s herbarijsko polo, ki jo hrani ta ali ona herbarijska zbirka. Goro je leta 1841, spet zaradi njenega rastlinstva, obiskal saški kralj Friderik Avgust II. Najbrž je botanični sloves po tem obisku semkaj privabil še marsikaterega ljubitelja rož od blizu in daleč.

Predstavljeni so tudi odločilni dejavniki za tako raznovrstno rastlinstvo Črne prsti. To so naravne danosti, tako podnebne kot geološke. Prisojna pobočja nad Baško dolino (grapo) so odprta proti Jadranskemu morju, severna nad Bohinjem gledajo proti Triglavu in najvišjim vrhovom Julijskih Alp. Geološka podlaga je iz prevladujočih apnenčastih in dolomitnih kamnin, a s pogosto primesjo laporovca, glinavca in roženca, ki povzročajo krajevno bolj globoka in kislata tla. Naj knjižica velja tudi kot povabilo na pot tako hribolazniškim navdušenecem kot ljubiteljem rastlinskega bogastva, saj je na to goro, kot je zapisal Julius Kugy, "vzpon lahek in hvaležen, kar zadeva cvetje in razgled".

Anka Rudolf

Grancesco Tremolada: Freeriding in the Dolomites. 175 Itineraries and Variants + freeride Ski Safari. Edizioni Versante Sud, Milano, december 2016. 416 str., 33,00 EUR.

Kot je že iz naslova razvidno, gre za publikacijo s 175 opisi prostega (freeride) smučanja v Dolomitih, ki zajema območja Marmolade, Arabbe,

Selle, Alte Badie, Claca, Sassolunga/Langkofla, Legazuoi, Cique Torri, Tofan, Falorie in Cristalla. V kratkem uvodnem delu avtor predstavi tehnične značilnosti prostega smučanja, od opreme, priprave na turo, pa vse do možnosti reševanja. Zahtevnost spusta Tremolada razvršča od Ski 1 do Ski 5 (najtežja stopnja). Simbol ALP predstavlja kompleksno alpsko težavnostno lestvico (od E, najlažje, prek F, PD, AD do D, najtežje). Izpostavljenost meri od E1 (*exposure*) do E4, kjer ne smeš pasti. Stopnja nevarnosti plazov je od 1 do 5 (najbolj nevarno). Vsak opis ima grafične simbole, s katerimi nam je hitro razumljiva težavnost ture. Zelo uporabne so reliefne skice in vrisi poteka tur v fotografijah,

BODITE NEUSTAVLJIVI

MAGNEZIJ Krka 300

Granulat za pripravo napitka vsebuje magnezijev citrat in vitamin B₂.

Magnezij in vitamin B₂ prispevata k zmanjšanju utrujenosti in izčrpanosti ter normalnemu delovanju živčnega sistema.

Magnezij prispeva tudi k delovanju mišic.

- ✓ Okus po pomaranči in limeti.
- ✓ Brez konzervansov.
- ✓ Brez umetnih barvil, arom in sladil.
- ✓ Ena vrečka na dan.

Prehransko dopolnilo ni nadomestilo za uravnoteženo in raznovrstno prehrano. Skrbite tudi za zdrav življenjski slog.

www.krka.si

KRKA

NOVO

ki so naravnost čudovite. Vodnik ne-
dvomno pride prav tudi turnim smu-
čarjem. Napisan je v angleščini.

Vladimir Habjan

PLANINSKA ORGANIZACIJA

Dejavnosti Planinske zveze Slovenije

Od 29. septembra do 1. oktobra sta PZS in njena delovna skupina Planinstvo za invalide ob podpori Zveze za šport invalidov Slovenije Paralimpijskega komiteja in Ministrstva za zdravje pripravila pilotno usposabljanje Planinstvo za invalide v planinskem domu na Uštah. Deset predavateljev je enaidvajsetim slušateljem podalo številne koristne informacije, predvsem pa veliko lastnih izkušenj. Desetega oktobra je delovna skupina Planinstvo za invalide pripravila Inkluzijski pohod po Golteh, ki se ga je udeležilo 124 udeležencev različnih starosti z vseh vetrov, od Vipave, Iga, Lenarta, Ljubljane, Maribora, Hrstovca, Ihana do Domžal in od drugod.

V letu 2018 mineva več obletnic, povezanih s Triglavom in slovenskim planinstvom. Tako bodo 8. in 9. junija naslednje leto v Slovenskem planinskem muzeju (SPM) v Mojstrani organizatorji pripravili posvet, na katerem bodo obeležili 240. obletnico prvega dokumentiranega vzpona na Triglav, 240. obletnico prve upodobitve Triglava, 100 let od konca 1. svetovne vojne in bojevanja v gorah ter 125. obletnico ustanovitve Slovenskega planinskega društva. Ob tem so organizatorji povabili k posredovanju prispevkov za posvet.

Skupščino Združenja planinskih organizacij alpskega loka (CAA) sta gostila gorski turistični center Malbun v Lihtenštajnu in Planinska zveza Lihtenštajna. Iz PZS sta se skupščine udeležila predsednik Bojan Rotovnik in podpredsednik Roman Ponebšek, prisoten pa je bil tudi Miro Eržen, in sicer kot dosedanji član predsedstva CAA oz. kot novi vodja Komisije za kočice in poti CAA. Na skupščini so sprejeli priporočila CAA za varno športno plezanje v dvoranah, stališče

CAA glede uporabe električnih koles v gorskem svetu, dopolnitev priporočil CAA za zavarovane plezalne poti, dopolnitev stališča CAA glede varstva alpske krajine, dogovor o skupnem sodelovanju pri pripravi osnov za CEN standarde za tovarne žičnice, ki bi v izrednih primerih omogočale tudi prevoz ljudi, dogovor o sodelovanju pri vzpostavitvi enotne spletne zbirke podatkov o planinskih kočah članic CAA, stališče CAA glede ustanovitve Evropskega združenja planinskih organizacij (EUMA).

V romunskem mestu Brašov je 30. septembra potekala letošnja letna skupščina Evropske popotniške zveze (ERA), katere se je udeležil predsednik PZS Bojan Rotovnik. Na skupščini je bil predstavljen tudi letos poleti izdan novi zemljevid vseh dvanajstih evropskih pešpoti, med katere je prvič vključen še krajši del slovenske mediteranske evropske pešpoti E12, svečano odprt decembra lani.

Mladinska komisija (MK) je pozvala k predlogom za priznanje Mladina in gore za največje dosežke na področju mladinskega dela v planinstvu. Najboljši planinski orientacisti planinskih zvez Balkana so med 6. in 8. oktobrom tekmovali na srbskem Rajcu na drugem planinskem orientacijskem tekmovanju Balkana; večinsko so slavili predstavniki srbskih ekip. Študente pa je MK 28. oktobra povabila na potep po planinah nad Bohinjem.

Vodniška komisija (VK) je objavila razpis akcije VK v letu 2018 in javno obravnavo osnutka dopolnitve Pravilnika vodnikov PZS.

Gospodarska komisija. Planinsko društvo Jesenice je razpisalo prosto delovno mesto v Erjavčevi koči na Vršiču, kjer iščejo oskrbnika ali oskrbniški par.

Komisija za planinske poti (KPP) je v sodelovanju s Srednjo gozdarsko in lesarsko šolo v Postojni 11. novembra organizirala tečaj za varno delo z motorno žago. Kar nekaj planinskih poti je popravljenih in saniranih, tako pot iz Juršč na Bele stene v okolici Pivke, pot iz Zadnje Trente na Bavški Grintavec, greben med Srednjo in Visoko Ponco; na območju Male in Velike Rudnice so nekatere odseke že sanirali in odprli, zaprti pa ostajajo odseki Zadobrovec SZ–Plešivec, Silavec

J–Branski rob in Grad Podčetrtek–Mala Rudnica–Silavec.

Komisija za varstvo gorske narave je za ohranitev gorskih živalskih vrst od Pivovarne Laško prejela donacijo v višini tisoč evrov; pivovarna jo je predala komisiji ob priložnosti akciji 22. septembra na Kredarici. Na Pohorju pa je jeseni potekala tradicionalna naravovarstvena akcija čiščenja pohorskih planj.

Komisija za alpinizem (KA) je povabila na zbor alpinistov, ki je bil 14. oktobra v Erjavčevi koči, kjer so program popestrili s predavanjem Marka Butinarja in slovesno podelitvijo diplom novopečenim alpinistom.

Slovenska mladinska alpinistična reprezentanca (SMAR) je poročala o svojem gostiteljstvu ameriških alpinistov v Sloveniji, na čelu katerih je bil Steve House. KA pa je posredovala poročila alpinističnih odprav Annapurna in Kyajo Ri; slednjo sestavlja naveza Peter Bajec in Primož Bregar (oba AO PD Železničar).

Komisija za športno plezanje (KŠP) je pričela s projektom OSP ali Opre-mimo slovenska plezališča, kar je nov mejnik za naša plezališča. Več o projektu in kako ga lahko podprete, si oglejte na spletni strani <https://projektopsp.si>.

Triindvajsetega oktobra je KŠP v Izobraževalnem centru Olimpijskega komiteja Slovenije sklicala zbor opremljevalcev KŠP.

Člana slovenske paraplezalne reprezentance Tanja Glušič in Gregor Selak sta na tekmah svetovnega pokala v paraplezanju 24. septembra na Škotskem in 8. oktobra v angleškem Sheffieldu že tretjič in četrtič letos stopila na zmagovalni oder. Korošica je v Edinburgu in Sheffieldu v svojo zbirko dodala zlati medalji, Gorenjec pa srebrno in bronasto odličje.

Vita Lukan (ŠPO PD Radovljica) je v ruskem Permu 30. septembra osvojila naslov evropske mladinske prvakinje 2017 v težavnosti. Janja Garnbret (Šaleški AO) pa je bila najboljša na tekmi svetovnega pokala (SP) v težavnosti na Kitajskem, Domen Škofic (ŠPO PD Radovljica) pa četrti. Janja je po še eni medalji, tj. bronu na predzadnji tekmi SP, že postala skupna zmagovalka letošnjega svetovnega pokala v težavnosti in

kombinaciji. Zadnja tekma SP je 11. in 12. novembra v Kranju.

Komisija za gorske športe je objavila termine petega odprtega slovensko-hrvaško-srbskega pokala v lednem plezanju. Štiri tekme bodo na sporedu 4. novembra v Srbiji (Občar Barja), 18. in 25. novembra na Hrvaškem (Bjelovar in Podslemenski tunel v Zagrebu), zaključek pokala pa bodo gostile Domžale 2. decembra, kjer bo istega dne potekala tudi prva tekma novega evropskega pokala v lednem plezanju v težavnosti.

Komisija za turno kolesarstvo (KTK) in Turnokolesarski odsek PD Tržič sta 30. septembra gostila jesensko turo KTK iz Grahovš do planine Konjščica in Planinskega doma pod Storžičem. Tura je doživela rekordno udeležbo, na zaključku v domu pod Storžičem pa so v sklopu praznovanja 10-letnice KTK in prvega leta Slovenske turnokolesarske poti podelili priznanja in prve značke vsem prisotnim kolesarjem: Pii Peršič, Andreju Martinčiču, Marku Vidmarju in Josipu Gudiču (od skupno sedmih; poleg njih še Vida Trček, Zlato Kampuš in Samo Zanoškar), ki so v letu po odprtju že v celoti opravili s 1800 kilometri in 50.000 višinskimi metri te najdaljše in unikatne kolesarske transverzale v Evropi.

PZS je na svojih spletnih straneh objavila na zaključek osme sezone tradicionalne čistilne akcije Zavarovalnice Triglav Očistimo naše gore, ki je potekal 30. septembra na Rašici in na vseh odsekih Slovenske planinske poti v okviru akcije Slovenska planinska pot v enem dnevu.

Prav tako je povabila na evropski festival filma o športih na prostem (E.O.F.T), ki bo potekal po Evropi, v Sloveniji pa v Ljubljani in Mariboru od 22. do 25. novembra.

PD Laško je 30. septembra v sklopu srečanja zasavskih planincev obeležil 95 let obstoja društva in 65-letnico delovanja Doma na Šmohorju. Prvega oktobra je Obalno planinsko društvo Koper na 39. spominskem pohodu na Slavnik praznovalo šestdeset let Tumove kočice na Slavniku. Posavski alpinistični odsek pa je organiziral športno plezanje na Športofešti v sklopu prireditev Slovenija planinari, ki je 23. septembra privabilo v Krško skoraj petsto mladih in starejših.

Psiholog in tolminski gorski reševalec Žarko Trušnovec je za izkušnje, energijo in izjemno strokovnost, ki jo nesebično posveča soljudem, v Italiji prejel prestižno mednarodno nagrado za solidarnost v gorah Targa d'argento. Zatem je Trušnovec postal tudi ime tedna na radiu Val 202.

V okviru Slofesta je Alpinistični odsek Slovenskega planinskega društva Trst 15. septembra v Trstu predstavil dokumentarni film *Pogled iz zaliva* o zgodovini tega odseka.

Zdenka Mihelič

južnem vznožju Ojstrice. O požaru so bili takoj obveščeni policija, gasilci in gorska reševalna služba, ki pa zaradi lokacije objekta in otežkočenih pogojev gašenja požara žal niso uspeli pogasiti. Po neuradnih izjavah predstavnikov PD Celje Matica je škoda ocenjena na 300 tisoč evrov brez upoštevanja izpada prihodka. PD Celje Matica bo predvidoma spomladi začelo graditi novo planinsko kočico, katere investicija bo po prvih ocenah vredna najmanj 400 tisoč evrov.

Zdenka Mihelič

Pogorel Kocbekov dom na Korošici

Dvajsetega oktobra je zaradi nepredvidnosti obiskovalcev zimske sobe doma, ki je bil v tem času že zaprt, izbruhnil požar. Le-ta se je iz zimske sobe razširil na celotno poslopje in popolnoma uničil Kocbekov dom na Korošici na 1808 metrih ob

Za vse, ki bi želeli finančno pomagati pri gradnji nove kočice, je planinsko društvo Celje Matica odprlo poseben račun. TRR: 051 0080 1595 8723. Sklic: 00 005. Namen: prispevek za izgradnjo novega doma na Korošici. PD se že vnaprej zahvaljuje za vaš prispevek.

*Kocbekov dom na Korošici pred požarom ...
Foto: Zdenka Mihelič*

*... in po požaru.
Foto: Beno Karner*

Stanje zaprtih planinskih poti

24.10. 2017 ob 18.15

Informacije o stanju planinskih poti najdete na spletni strani <http://stanje-poti.pzs.si/>.

Na podlagi obvestil društev in skrbnikov poti jih zbira ter objavlja PZS. Po planinskih poteh hodite na lastno odgovornost.

Naslednjič bomo v naši reviji stanje zaprtih planinskih poti objavili marca 2018. Do tedaj ga lahko spremljate na navedeni spletni strani.

Odsek: Ragovo ↔ Grm Z (D0237 – novi)

Lahka pot, dolžina = 2621 m, Območje: **Dolenjska in Bela krajina**, skrbnik: PD KRKA NOVO MESTO

Novo Mesto–Trška gora (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Odsek: Dovška JZ ↔ Čez Kamen S (k Pihavcu_1)

Lahka pot, dolžina = 898 m, Območje: **Gorenjska, Julijci**, skrbnik: PD RADOVLJICA

Pogačnikov dom–Pihavec (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Odsek: Zadnja vas SV ↔ Na pečeh JV (G2652)

Lahka pot, dolžina = 755 m, Območje: **Karavanke zahod**, skrbnik: PD TRŽIČ

Zadnja vas–Koča na Dobrči (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Odsek: Petačev graben ↔ Selo nad Polhovim gradcem (N0134)

Lahka pot, dolžina = 1622 m, Območje: **Notranjska**, skrbnik: PD BLAGAJANA

Petačev graben–Prosenov grič (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Odsek: Poče ↔ Na Strelanjih (P0260)

Lahka pot, dolžina = 1319 m, Območje: **Posočje**, skrbnik: PD CERKNO

Poče–Medrce–Porezen (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Poče–Porezen (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Odsek: Na Strelanjih ↔ Medrce S (P0261)

Lahka pot, dolžina = 2195 m, Območje: **Posočje**, skrbnik: PD CERKNO

Poče–Porezen (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Odsek: Na Strelanjih ↔ Sedlo Medrce (P0262)

Lahka pot, dolžina = 1275 m, Območje: **Posočje**, skrbnik: PD CERKNO

Poče–Medrce–Porezen (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Odsek: Silavec J ↔ Branski zob (J0668)

Lahka pot, dolžina = 1507 m, Območje: **Savinjska, vzhod**, skrbnik: PD ATOMSKE TOPLICE PODČETRTEK

Terme Olimia–Mala Rudnica (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Odsek: Zaborovec SZ ↔ Plešivec (J0678 Del 1)

Lahka pot, dolžina = 1038 m, Območje: **Savinjska, vzhod**, skrbnik: PD ATOMSKE TOPLICE PODČETRTEK

Olimjje–Jezero–Plešivec–Zaborovec (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Rudnica–Plešivec (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Odsek: Razgorce Z ↔ Lipnik (Razgorce–Lipnik)

Lahka pot, dolžina = 1205 m, Območje: **Savinjska, vzhod**, skrbnik: PD VINSKA GORA

Lamperček–Razgorce–Lipnik–Obirc (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Odsek: Grad Podčetrtek ↔ Mala Rudnica (Grad Podčetrtek–Mala Rudnica)

Lahka pot, dolžina = 2606 m, Območje: **Savinjska, vzhod**, skrbnik: PD PRISTAVA

Terme Olimia–Mala Rudnica–Marija na Pesku (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Grad Podčetrtek–Mala Rudnica–Silavec (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Odsek: Mala Rudnica ↔ Silavec (Mala Rudnica)

Lahka pot, dolžina = 795 m, Območje: **Savinjska, vzhod**, skrbnik: PD PRISTAVA

Terme Olimia–Mala Rudnica–Marija na Pesku (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Grad Podčetrtek–Mala Rudnica–Silavec (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Odsek: Zidani most ↔ Gornje Brezno (Z0112)

Lahka pot, dolžina = 1627 m, Območje: **Zasavje, Posavje**, skrbnik: PD RIMSKE TOPLICE

Zidani most–Kopitnik (Posamezni odseki so ZAPRTI.)

Mire Steinbuch

Ice Climbing European Cup
Evropski pokal v lednem plezanju

Domžale, 2.12.2017

Logos: UIAA, PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE ALPINE ASSOCIATION OF SLOVENIA, OBČINA DOMŽALE, ZAVOD ZA ŠPORT IN REKREACIJO DOMŽALE, domzalec.si, THE NORTH FACE, NLOS

Image: A climber in blue and yellow gear climbing a rock face.

Evropska outdoor filmska turneja 2017/18

Evropska outdoor filmska turneja (EOFT) 2017/18, ki se je 6. oktobra začela v Münchnu, bo obiskala 13 držav, med njimi tudi Slovenijo. V Ljubljani bo gostovala od srede, 22.11., do petka, 24.11.2017 v kinu Komuna. Prvič bo tudi v Mariboru, v soboto 25. novembra v Mariboxu. Vsakič se bo predvajanje filmov začelo ob 19.30. Vstopnice po 10 evrov in pol lahko nabavite na spletni strani turneje www.eoft.eu.

Na sporedu letošnjega dvournega programa bo sedem dokumentarnih filmov s področja športnih aktivnosti na prostem, potovanj in pustolovščin, v katerih bomo sledili protagonistom v oddaljene kraje sveta, odkrivali najbolj zanimive, ustvarjalne in ekstremsne prizore športov v naravi. Filmi so dolgi od tri do 35 minut, skupna dolžina vseh sedmih je 120 minut.

V sekciji Choices (Izbire) bodo predstavili Steph Davis (43), izjemno ameriško plezalko in BASE skakalko. Leta 1991 se je odpovedala karieri odvetnice, začela živeti iz rok v usta in spati v avtu.

Nevsakdanja odločitve, a uspeh sam po sebi govori namesto nje. Je prva ženska, ki je v Patagoniji priplezala na vseh sedem glavnih vrhov v verigi Fitz Roy, in prva, ki je stala na Tore Eggerju; prva, ki je prosto preplezala smer Salathé v El Capitanu, in druga, ki je prosto preplezala El Capitan v enem dnevu. Je bivša žena pokojnega Deana Potterja. Kot partner EOFT bo sodelovala tudi Planinska zveza Slovenije. V nagradni igri pred občinstvom, v kateri bodo upoštewane vse vstopnice, bodo vsak večer podarili eno naročnico na *Planinski vestnik*, tako v Ljubljani kot v Mariboru.

Mire Steinbuch

Mednarodno srečanje otrok parkovnih občin

V oktobru je Javni zavod Triglavski narodni park izbral učence osnovnih šol v okolici parka in jih peljali na

izlet v Biosferno območje Nockberge v sosednjo Avstrijo. Izleta so se udeležilo skoraj 50 učencev iz OŠ Bled, podružnica Ribno, OŠ Koroška Bela in OŠ Tone Čufar z Jesenic.

TNP že več kot petnajst let uspešno sodeluje z Biosfernim območjem Nockberge in Naravnim parkom Julijsko predgorje. Rezultat sodelovanja so med drugim vsakoletni dogodki, ko se zberejo učenci v enem izmed treh območij, kjer organizirano spoznavajo naravo in kulturo zavarovanega območja.

Biosferno območje Nockberge je najbolj poznan po svoji panoramski cesti (Nockalmstrasse), ki popelje obiskovalce skozi samo središčno območje, vzpne se do 2042 metrov. Ob poti je veliko pohodniških izhodišč in nekaj učnih poti. Najvišji vrh območja je Eisenhut (2441 m).

V vasi Eisentratten, v preteklosti poznani po pridelavi železa in jekla, smo spoznali gospoda Heinza Mayerja, vodnika in zaposlenega v upravi območja, ki nas je odpeljal na krajšo turo s poudarkom na kulturni dediščini. Za

Zemljevide PZS si naložite na pametni telefon!

Skupaj s številnimi drugimi zemljevidi večine držav sveta so dostopni prek priročne aplikacije za navigacijo na terenu.

NOVO

MAP LOCUS

www.locusmap.eu

Mednarodno srečanje otrok parkovnih občin v biosfernem območju Nockberge.
Foto: Heinz Mayer

kmetije na tem področju je značilno, da ležijo samostojno in da družina obdeluje in uporablja zemljo v okolici. Učenci so spoznali tudi okoliške lovce, ki so predstavili živali, ki živijo na območju. Najbolj so se zabavali ob lovski uprizoritvi paritvenega boja med jeleni. Vsak planinec ve, da si po naporni hoji človek zasluži okrepčilo. Malica je bila izvrstna, čudovit dan bodo mladi planinci še dolgo ohranili v spominu. Hvala dobrim gostiteljem, zagotovo še pridemo.

V novembru bomo v Centru TNP Bohinj podrobneje osvetlili problematiko, ki je povezana z našim vsakdanom. Svetlobno onesnaževanje je osrednja tema mednarodnega projekta Night Light – Nočne luči (Interreg). V sodelovanju z BSC Kranj pripravljamo simpozij, ki je v določenih segmentih namenjen tudi najširši javnosti. Večji del TNP s svojo lego predstavlja območje, kjer je dobro vidno zvezdnato nebo (zaenkrat še) stalnica. Ohranjanje temnega neba je neobhodno povezano z ustrezno javno razsvetljavo. Ustrezna infrastruktura je v prid tako ljudem kot biodiverziteti. Več o vplivu svetlobnega onesnaževanja na človeka in naravo bomo spregovorili s strokovnjaki s področja raziskovanja vpliva svetlobnega onesnaževanja na človekovo zdravje in na naravo, v torek, 21. novembra med 9.00 in 19.00. Podroben program bo po 1. novembru objavljen na spletnih straneh: www.tnp.si in www.bohinj.si (projekt Night Light/Interreg Europe). Program simpozija bo potekal v angleškem jeziku.

Anže Krek in Majda Odar

U SPOMIN

Paula Karče (1927–2017)

Življenje naše lepo je kot roža, ki odpre se, cveti in hrepeni. Želi, da dolgo bi živela, išče sonca in luči. Ko končno pride njena ura, skloni glavo, odcveti. To ni le zgodba lepe rože, tudi moja, tvoja je! Na poti k soncu ne pozabi, da kot roža krhek si. Zdaj prazna vaza je ostala, sonce solze naj suši! Lepote roža ni zgubila, le drugače jo živi.

Zvone Štrubelj

Naša draga Pavla, ki bi 28. novembra letos doživela častitljivih devetdeset let, je bila rojena v Mozirju, v spoštovani Karčetovi družini, kjer je tudi odraščala skupaj s svojo sestro dvojčico

Marijo ter bratom Bojanom in sestro Sando. Njeno rosno mladost je doletela vojna, med katero je bila družina izseljena. Takrat je Pavla doživljala prve žalostne trenutke, po koncu vojne pa je družina srečno zaživela v svojem domu v Mozirju. Po končanem šolanju se je Pavla zaposlila v banki, sicer pa se je kot športnica po srcu in duši zapisala športu od telovadbe do drsanja, smučanja in planinstva, saj je bila po svoji strogi mami, pedagoginji, vnukinja legende slovenskega planinstva na Solčavskem, Frana Kocbeka, nadučitelja v Gornjem gradu, ustanovitelja Savinjske podružnice SPD, ki ji je načeloval celih štiriintrideset let, častnega člana SPD in Savinjske podružnice ter prvega planinskega pisatelja. Poleg Frana Kocbeka sem ob tej priliki dolžna omeniti tudi Johannesu Frischaufa, profesorja iz Gradca, ki je leta 1874 napravil prvi pohod v Solčavske gore in postal prvi pravi planinec ter raziskovalec Savinjskih planin. Fran Kocbek, navdušen planinec je kmalu prišel v stik z profesorjem Frischaufom, s katerim sta nato skupaj delala in izvrševala zamišljene načrte. Prav ta dva srčna moža sta mnogo prispevala k rojstvu slovenskega organiziranega planinstva in turizma ter opravila častno dejanje v Savinjskih Alpah. Ko smo leta 1993 slovenski planinci praznovali 100. obletnico svojega organiziranega delovanja, je Planinsko društvo Celje 11. septembra pripravilo dostojno praznovanje tega jubileja. Slavnostna prireditev je bila pred Domom planincev v Logarski dolini z odkritjem spomenika Johannesu Frischaufu in Franu Kocbeku. Ob tej priliki je PD Celje na svečano prireditev povabilo tudi častna gosta vnuka Johannesu Frischaufa graškega profesorja Frischaufa, in gospo Pavlo Karče, vnukinjo Frana Kocbeka. Naša gospa Pavla, resnično predana vsem oblikam športa, je ves svoj prosti čas posvetila dejavnostim, povezanim s športom, od vzgoje mladih do sodelovanja na vseh športnih in kulturnih prireditvah. Obdarjena je bila z mnogimi sposobnostmi, od gojenja cvetja in sodelovanja pri urejanju Mozirskega gaja, do sodelovanja pri ostalih prireditvah, ki so potekale v Mozirju. Obdarjena je bila z veččinami različnih gospodinjskih opravil in izrednih

ZAKORAKAJ K ZDRAVJU!

Obiščite spletno stran in
si prikorakajte darilce.

**PRAVI MOŠKI
SKRBI ZASE!**
izogniseraku.si

Naredite velik korak k zdravju. Odpravite se na prijetne sprehode, štejte korake in jih delite z nami na spletni strani www.izogniseraku.si. Med sodelujoče bomo razdelili darilca, ki vas bodo tudi v prihodnje spodbujala k aktivnejšemu življenju. A največja nagrada bo pomembnejša, saj si boste z redno hojo zmanjšali tveganje, da bi zboleli za rakom. Strokovnjaki zdravemu odraslemu moškemu priporočajo, da prehodi 10.000 korakov na dan.

Pravi moški hodi vsak dan. Pravi moški je pozoren na telesne spremembe, ne okleva, pravočasno obišče zdravnika in se odzove na vabilo programa SVIT.

Sodelovanje v akciji je korak v pravo smer.
Pridružite se nam!

Nosilec akcije:

DRUŠTVO
ONKOLOŠKIH
BOLNIKOV
SLOVENIJE

V sodelovanju z:

ONKOLOŠKI
INŠTITUT
LJUBLJANA

INSTITUTE
OF ONCOLOGY
LJUBLJANA

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za šport

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

S&M STUDIO/MARKETING

Podporniki:

Medijski podporniki:

umetnin ročnih del. Pavla je bila tudi pravi mojster fotografije. Njena zbirka fotografij, ki jih je posnela na kar trikrat prehojeni Slovenski planinski transverzali in vseh ostalih številnih izletih je izjemno. Bogato slikovno gradivo je dopolnjevala tudi s pisanjem, zlasti v osemdesetih letih, ko je upravičeno ponosna na svojega starega očeta Frana Kocbeka z vso močjo branila njegovo čast in ugled, ko so nekateri naši sodobniki poskušali iz nepojasnjenih nagibov relativizirati njegovo vlogo in pomen za razvoj in narodni obstoj planinstva na ožjem območju Savinjskih Alp. V kontekstu teh dogajanj je pripravila tudi vsebinsko in slikovno bogato knjigo o svojem starem očetu. Za svoje športne uspehe je prejel tudi številna priznanja.

V svojem razgibanem življenju je bila Pavla vedno pripravljena pomagati, kjer je bilo potrebno, saj je znala prijeti za vsako delo tako v času aktivnega življenja, kot zadnja leta, ko je ob pojemanju moči živela v Domu Zimzelen na Topolščici. Pavlino pristrčnost, kolegialnost in pozornost do prijateljev z besedo ne moremo opisati.

Draga spoštovana Pavla! Z največjim spoštovanjem smo se zbrali na zadnjem slovesu v Mozirju. Hvala za tvoje iskreno prijateljstvo, številne in lepe poti in trenutke, ki smo jih preživeli skupaj. Ohranili te bomo takšno, kot smo te doživljali: vedro, iskreno, skrbno, pozorno, prijazno in pogumno Karčeto Pavlo. Ostala boš v našem spominu taka, kot pravi Zupančičeva pesem: "Mrtvi niso vsi mrtvi, mrtvi živijo v nas; in bodo zopet umrli z nami in v nas."

Franciška Štiglic

Franci Ježovnik

(1933–2017)

Le večer pred svojim 84. rojstnim dnevom je umrl dolgoletni tajnik Planinskega društva Zabukovica Franci Ježovnik. Član društva je postal že daljnega leta 1954, tajniška dela v društvu je opravljal kar 35 let in vestno beležil vse dogodke v društvu in o njih pisal. Bil je med pobudniki Savinjske planinske poti, potem njen dolgoletni tajnik, prav tako je bil dolgoletni tajnik Savinjskega meddruštvenega odbora planincev, ko je bil sedež še v Žalcu. V društvu je bil pobudnik danes že tradicionalnih pohodov ob dnevu žena na Hom, jesenskega pohoda krajanov, pohoda ob prazniku krajevne skupnosti. Planinstvo je bilo "krivo", da je postal publicist in dopisnik mnogih glasil in revij ter lokalnih radijev. Največ je objavljval v *Planinskem vestniku*, za katerega je napisal okrog 250 sestavkov, pisal je poročila o delu planincev, opozarjal na zanimive stvari, včasih tudi kritiziral, sledila je zgodovina planinstva Savinjske doline in razne druge zanimivosti. Nazadnje se je ukvarjal s kroniko PD Zabukovica, ki je več let nastajala pod njegovimi pridnimi prsti, vse je skrbno zapisal in uredil. Za to je imel res veselje, rad je pisal.

Slovenska javnost pa ga pozna še po številnih zgodovinskih zapisih in esejih. Bil je pravi raziskovalec zgodovine, opisovalec legend in dogodkov, predvsem v Savinjski dolini, ki segajo do keltskih časov. Njegov konjiček je bilo tudi domoznanstvo. Zavedal se je, da pomeni spoznavati življenje nekoč in danes doživeti domači kraj na način, ko se zaveš, kakšno bogastvo te obdaja. Pripoved o dogodkih, ljudeh in času s tem postane večja od staranja in je večno premagovanje smrti. Bil je človek, ki je bil sposoben ure in ure presejati ob knjigah, brošurah, raznih zapisih in arhiviranih člankih. Za vsakega,

ki se je spustil z njim v polemiko, je bila težka naloga, saj je večina njegovih del temeljila na dejstvih, ki jih je dokazal vsak hip. Bil je kronist življenja in planinske preteklosti v naši dolini.

Veliko svojega časa je skupaj z ženo posvečal vzgoji mladih planincev, bil je z njimi na številnih izletih, pohodih, planinskih šolah, orientacijskih tekmovanjih, mnogim mladim je odprl okno v planinski svet. Dobro se je zavedal pomena pridobivanja podmladka, vedno je zagovarjal delo z mladino, predobro je vedel, kako znajo otroci uživati v naravi. Z mladimi se je veselil ob uspehih na tekmovanjih in jim dajal vzpodbudo za naprej. Prehodel je več veznih poti. Ob praznovanju enega svojih jubilejev je rekel: "Vse, kar sem delal, sem lahko delal tudi zahvaljujoč svoji ženi, ki je ljubila in ljubi naravo in planine tako kot jaz."

Franci je bil izjemen človek tudi v družinskem življenju, bil je topel, mil in naklonjen oče. Njegov dom ni poznal preprirov, bil je kot toplo ognjišče sredi mrzle zime. Hčerkama je, skupaj z ženo Magdo, pokazal lepote domovine, predvsem pa so bile njihove slovenske gore.

Bil je prejemnik mnogih priznanj, plaket in odlikovanj. Za svoje aktivno delo v planinstvu je prejel bronasti, srebrni in zlati znak PZS ter spominsko plaketo in svečano listino PZS kot najvišje planinsko odlikovanje za življenjsko delo na področju planinstva. Bil je prejemnik zlate plakete TKS za delo na športnem področju, zlate plakete Zveze športnih društev občine Žalec, najvišjega državnega priznanja za šport Bloudkovega priznanja, grba občine Žalec ...

V tistem jesenskem večeru, ko bo sonce škrlatno zahajalo za Homom, bo Dragov dom v daljavi prijazno vabil: "Planinec, ne pozabi, pridi na Hom." S terase oko bo Ojstrico poiskalo, čez Uršljo goro, Pohorje, bo na Boču obstalo. Tam, na Homu, bomo stali, ob stari cerkvi, zapel bo zvon, poln bolečin in spominov, tudi tebi v slovo.

Dragi Franci, hvaležni smo ti za vsa dobra dela v našem planinskem društvu, za ves čas, ki si ga posvečal prijateljem v društvu, za dane nasvete, za kroniko društva ... Dragi Franci, počivaj v miru in tišini, tišini z gora.

Cveto Jančič, PD Zabukovica

POSEBNO OBUESTILO ZA NAROČNIKE PLANINSKEGA VESTNIKA

V mesecu februarju 2018 bomo naročnikom poslali položnice za naročnino na Planinski vestnik za leto 2018. Popust v višini 25 % bo upoštevan pri vseh, ki boste članarino plačali do konca januarja 2018. Kasneje popusta ne bo možno uveljavljati.

**POČITNIŠKA
PLEZALNA
ŠOLA**

AKTIVNE IN ZABAVNE POČITNICE | ZA ZAČETNIKE IN IZKUŠENE MLADE PLEZALCE
10 TERMINOV PREKO CELEGA POLETJA | WWW.PLEZALNICENTER.SI

PLEZALNI
CENTER
LJUBLJANA

**U prihodnjih številkah Planinskega
vestnika boste lahko prebrali ...**

TEMA MESECA

**Reševalni psi, vojaško gornišstvo, o delu markacistov
INTERVJU**

**Aljaž Anderle, Hanzej Lesjak, Danilo Cedilnik-Den,
Maurizio Zanollo-Manolo**

Z NAMI NA POT

Ual di Fassa, Sekstenski Dolomiti

gorenjska televizija
www.gtv.si

88,3 MHz, 96,9 MHz, 97,2 MHz,
99,5 MHz, 103,7 MHz,
105,1 MHz in 106,2 MHz.

Primorski val

*Od Trente do Trojan, najbolj poslušana
regionalna radijska mreža na Primorskem.*

**JESENSKA
DOŽIVETJA
NARAVE**

vsak petek ob 17.02 h
na radiu Ognjišče
z Blažem Lesnikom

<http://oddaje.ognjisce.si/dozivetja>

**RADIO ŠT. 1
OD KOLPE DO BARJA**

radijska oddaja

ČEZ HRIBE IN DOLINE

vsak 3. četrtek v mesecu, ob 17. uri

SE SLIŠIMO!

**RADIO
UNIVOX**

99.5 MHz
106.8 MHz
107.5 MHz

Rožna ulica 39
1330 Kočevje

T: 01/893 99 10
F: 01/893 99 24
E: info@univox.si

**RADIO
KRANJ 97.3**

www.radio-kranj.si

GORENJSKI megasrček

gore – ljudje.net

PLANINSKI KOLEDAR 2018

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE | ALPINE ASSOCIATION OF SLOVENIA

Že v prodaji!

V koledarju Planinske zveze Slovenije 2018 so najlepše fotografije, ki so bile izbrane na razpisu Planinske zveze Slovenije. Motivi na koledarju predstavljajo del gorske narave v različnih letnih časih, ki vas bodo spremljali skozi leto 2018. Koledar je opremljen trimesečno z luninimi menami. 13-listni koledar je tiskan na kakovostnem papirju in vezan z belo spiralo.

Format koledarja je 33 x 48 cm.

Možnost dotiska na pasici, višine 5 cm.

Naročila sprejemamo po e-pošti
koledar@pzs.si

preko spletne trgovine
https://trgovina.pzs.si

in na brezplačni tel. številki
080 18 93 (24 ur na dan, vse dni v letu)

Cena z DDV: **4,50 €**

